III

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.LE
152
A
77
NAPOLI

BIBL. NAZ.
VITT. EMANUELE III
152
A
77
NAPOLI

Quinti
HORATII
Flacci
OPERA
Denuo emendata
VENETIIS.
M.DCLXXXVII.
Apud Nicolaum Pezzana.

152. A. 77.

VITA
Q. HORATI
FLACCI

E vetuſto codice Bland. deſcripta.

QVINTVS HORATIVS Flaccus Venuſinus, patre, vt ipſe quidem tradit, libertino & exactionum coactore, vt vero creditum eſt, ſalſamentario, cum illi quidam exprobraſſet in altercatione, Quoties ego vidi patrem tuum brachio ſe emungentem? Bello Philippenſi excitus à M. Bruto Imperatore, tribunus militum meruit: victiſque partibus venia impetrata, ſcriptum Quæſtorium comparauit. ac primo Mæcenati, mox Auguſto in gratiam inſinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit, ſatis demonſtratur illo ex pigrammate.

Ni te viſceribus meis Horati
Plus iam diligo, tu tuum ſodalem
Hinno me videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis extremis Eſquilijs tali ad Auguſtum elogio,

Horatij Flacci, vt mei, eſto memor.

Auguſtus epiſtolarum quoque ei officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem ſcripto ſignificat: Ante ipſe ſufficiebam ſcribendis epiſtolis amicorum, nunc occupatiſſimus & infirmus, Horatium noſtrum te cupio adducere. Veniet igitur ab iſta paraſitica menſa ad hanc regiam, & nos in epiſtolis ſcribendis adiuuabit. Ac ne recuſanti quidem aut ſuccenſuit quicquam, aut amicitiam ſuam ſuggerere deſijt. Extant epiſtolæ, equibus argumenti gratia, pauca ſubieci. Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam ſi conuictor mihi fueris: recte

enim & non temere feceris, quoniam id vſus mihi tecum eſſe volui, ſi per valetudinem tuam fieri poſſit. *Et rurſus:* Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro audire: nam incidit vt illo coram fieret à me tui mentio. Neque enim ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſpreuiſti, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονοῦμεν. Præterea ſæpe eum inter alios iocos, puriſſimum penem, & homuncionem lepidiſſimum appellat, vnaque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vſque adeo probauit, menſuraque perpetuo exiſtimauit, vt non modo ſæculare carmen componendum iniunxerit, ſed & Vindelicam victoriam Tiberij Druſique priuignorum ſuorum: eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere. Poſt Sermones vero lectos quoſdam, nullam ſui mentionem habitam ita ſit queſtus: Iraſci me tibi ſcito, quod non in pleriſque eiuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. An veteris ne apud poſteros infame tibi ſit, quod videaris familiaris nobis eſſe? Expreſſitque Eclogam, cuius initium eſt.

Cum tot ſuſtineas & tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.

Habitu corporis breuis fuit atque obeſus: qualis & à ſemetipſo in Satyris deſcribitur, & ab Auguſto hac epiſtola: Pertulit ad me Dionyſius libellum tuum, quem ego (ne accuſem breuitatem) quantuluſcunque eſt, boni conſulo. Vereri autem mihi videris ne maiores libelli tui ſint quam ipſe es: ſed tibi ſtatura deeſt, corpuſculum non deeſt. Itaque licebit in ſextariolo ſcribas, cum circuitus voluminis tui ſit ὀγκωδέστατος, ſicut eſt ventriculi tui.

Ad

Ad res Venereas Intemperantior traditur. Nam ſpeculato cubiculo ſcorta dicitur habuiſſe diſpoſita, vt quocunque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini aut Tiburtini: domuſque eius oſtenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & elegi ſub eius titulo, & epiſtola proſa oratione quaſi commendantis ſe Mæcenati; ſed vtraque falſa puto. Nam elegi vulgares, epiſtola obſcura: quo vitio minime tenebatur. Natus eſt VI. id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Conſulibus. Deceſſit v. Kal. Decemb. C. Mario Cenſorino & C. Aſinio Gallo Coſs. poſt nonum & quinquageſimum annum, hærede Auguſto palam nuncupato, cum vrgente vi valetudinis non ſufficeret ad obſignandas teſtamenti tabullas. Humatus & conditus eſt extremis Eſquilijs iuxta Mæcenatis tumulum.

Eiuſdem Horatij vita, in eodem codice aliter deſcripta.

Quintus Horatius Flaccus libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos commigrauit. quem cum pater puerum Romam miſiſſet in ludum litterarium, parciſſimis eruditus impenſis, anguſtias patris vicit ingenio, coluitque adoleſcens Brutum, ſub quo tribunus militum ciuili bello militauit: captuſque à Cæſare poſt multum tempus, beneficio Mæcenatis non ſolum ſeruatus, ſed etiam in amicitiam receptus eſt. quapropter Mæcenati & Auguſto in omnibus ſcriptis ſuis venerabiliter aſſurgit. Scripſit autem Carminum libr. IV. Epodon I. Carmen Sæculare. Sermonum lib. II. Epiſtolarum II. De arte poetica I. Commentari ſunt in illum Porphyrion, Modeſtus, Helenius Acron. Omnium autem optime Acron.

TESTIMONIA

de Scriptis

HORATII.

M. Fabius Quintilianus,

De Lyricis Horatij.

AT LYRICORVM idem Horatius fere ſolus legi dignus. Nam & inſurgit aliquando, & plenus eſt iucunditatis, & gratiæ; varijs figuris & verbis feliciſſime audax.

De iiſdem Petronius.

PRaterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant extra corpus orationis expreſſæ, ſed intextò veſtibus colore niteant Homerus teſtis, & Lyrici, Romanuſque Virgilius, & Horatij curioſa felicitas.

De Satyris Quintilianus.

SATYRA quidem tota noſtra eſt: in qua primus inſignem laudem adeptus eſt Lucilius: qui quoſdam ita deditos ſibi adhuc habet amatores, vt eum non eiuſdem modo operis auctoribus, ſed omnibus poetis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſſentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & eſſe aliquid quod tollere poſſis, putat. Multo eſt terſior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus.

De iiſdem auctor libri De cauſis corruptæ eloquentiæ.

SEd vobis vtique verſantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem. De auctore.

EXigitur enim iam ab oratore etiam poeticus decor: non Attij aut Pacuuij veterno inquinatus, ſed ex Horatij & Virgilij & Lucani ſacrario prolatus.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM

LIBER I.

ODE PRIMA.

Alios aliȷs rebus duci: ſe lyricorum verſuum ſtudio teneri.

MÆcenas atauis edite regibus,
O & præſidium,& dulce decus meum;
Sunt quos curriculo puluerem Olympicū
Collegiſſe iuuat, metaque feruidis
Euitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos euehit ad Deos.
Hunc, ſi mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, ſi proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis vertitur areis,
Gaudentem patrios findere ſarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Numquam dimoueas, vt trabe Cypria
Myrtoum pauidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icarijs fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, & oppidi
Laudat rura ſui: mox reficit rateis
Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
Eſt qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die
Spernit, nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ.
Multos caſtra iuuant, & lituo tubæ
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. manet ſub ioue frigido
Venator, teneræ coniugis immemor
Seu viſa eſt catulis cerua fidelibus,
Seu rupit teretis Marſus aper plagas.
Me doctarum hederæ præmia frontium

Dijs miſcent ſuperis: me gelidum nemus,
Nympharumque leues cum Satyris chori,
Secernunt populo; ſi neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quod ſi me Lyricis vatibus inſeres,
Sublimi feriam ſidera vertice.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.

ODE II.

Deos omnes iratos eſſe Romanis, ob Cæſaris cædem vnam imperij ſpem in Auguſto conſtitutam.

IAm ſatis terris niuis, atque diræ
Grandinis miſit pater, & rubente
Dextera ſacras iaculatus arceis,
Terruit vrbem:
Terruit genteis, graue ne rediret
Sæculum Pyrrhæ noua monſtra queſtæ.
Omne cum Proteus pecus egit altos
Viſere monteis.
Piſcium & ſumma genus hæſit vlmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis:
Et ſuperiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flauum Tiberim retortis
Littore Etruſco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta regis,
Templaque Veſtæ:
Iliæ dum ſe nimium querenti
Iactat vltorem, vagus & ſiniſtra
Labitur ripa, Ioue non probante,
Vxorius amnis.
Audiet, ciueis acuiſſe ferrum,
Quo graues Perſæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara iuuentus.
Quem vocet diuum populus, ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minus audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit parteis ſcelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur,

Nube

Nube candenteis humeros amictus
Augur Apollo:
Siue tu mauis Erycina ridens,
Quam locus circumuolat, & Cupido,
Siue neglectum genus, & nepotes
Reſpicis auctor.
Heu nimis longo ſatiate ludo:
Quem iuuat clamor, galeæque leues,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem.
Siue mutata iuuenem figura,
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæſaris vltor:
Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus interſis populo Quirini.
Neue te noſtris vitijs iniquum
Ocyor aura
Tollat. hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos
Te duce Cæſar.

IN VIRGILIVM ATHENAS PROFICISCENTEM.

ODE III.

Secundam ei nauigationem precatur: deinde occaſionem nactus, hominum audaciam deteſtatur.

SIc te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis alijs, præter Iapyga:
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem precor:
Et ſerues animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci.
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,

Nec triſteis Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non Arbiter Adriæ
Maior, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infameis ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras, ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana, ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætheria domo
Subductum, macies, & noua febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas
Leti, corripuit gradum.
Expertus vacuum Dedalus aera
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitia; neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.

AD L. SEXTIVM CONSVLAREM.

ODE IV.

Aduentu veris, & communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

SOluitur acris hyems grata vice veris, & Fauoni:
Trahuntque ſiccas machinæ carinas:
Ac neq: iam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni:
Nec prata canis albicant pruinis.
Iam Cytherea choros ducit Venus imminēte Luna:
Iunctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede, dū graueis Cyclopū
Vulcanus ardens vrit officinas.
Nūc decet aut viridi nitidū caput impedire myrto,
Aut

Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc & in vmbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agna, ſiue malit hædo.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperũ tabernas,
Regumque turreis. ô beate Sexti,
Vitæ ſumma breuis ſpẽ nos vetat inchoare longam,
Iam te premet nox, fabulæque manes,
Et domus exilis Plutonia. quo ſimul mearis,
Nec regna vini ſortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet iuuẽtus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM.

ODE V.

Miſeros eſſe qui illius amore teneantur. ſe ex eo, tanquam naufragio, enataſſe.

QVis multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis vrget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flauam religas comam
Simplex munditijs? heu, quoties fidem,
Mutatoſque deos flebit, & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea:
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis! miſeri, quibus
Intentata nites. me tabula ſacer
Votiua paries indicat, vuida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris deo.

AD VIPSANIVM AGRIPPAM.

ODE VI.

Bella ab eo geſta à Vario cantatum iri: ſe conuiuijs tantum, & amoribus deſcribendis aptum eſſe.

SCriberis Vario fortis, & hoſtium
Victor, Mæonij carminis alite,
Quam rem cumque ferox nauibus, aut equis
Miles te duce geſſerit.

Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Pelidæ ſtomachum cedere neſcij,
Nec curſus duplicis per mare Vlyſſei,
Nec ſæuam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyræ muſa potens vetat
Laudes egregij Cæſaris, & tuas
Culpa deterrere ingeni.
Quis matrem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit? aut puluere Troico
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos conuiuia, nos prœlia virginum
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
Cantamus vacui; ſiue quid vrimur,
Non præter ſolitum leues.

AD MVNATIVM PLANCVM CONSVLAREM.

ODE VII.

Alias alijs: ſibi Tiburtinam regionem placere. Cohortatio ad voluptates.

LAudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenē;
Aut Epheſum, bimariſue Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſigneis, aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus vnum opus eſt, intactæ Palladis vrbem
Carmine perpetuo celebrare, &
Vndique decerptæ frondi præponere oliuam.
Plurimus, in Iunonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, diteiſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ
Quam domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & vda
Mobilibus pomaria riuis.
Albus vt obſcuro detergit nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbreis
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæque labores
Molli, Plance, mero; ſeu te fulgentia ſignis

Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis vmbra tui Teucer Salamina, patremque
Cum fugeret, tamen vda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſteis affatus amicos:
Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
Ibimus ô ſocij, comiteſque,
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro.
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure noua Salamina futuram.
O fortes, peioraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas.
Cras ingens iterabimus æquor.

AD LYDIAM.

ODE VIII.

Obſcure iuuenem quendam, quem Sybarin vocat, vt amore perditum, & voluptatibus colliquefactum, notat.

LYdia dic, per omneis
Te deos oro: Sybarin cur properes amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum patiens pulueris, atque ſolis,
Cur neque militaris.
Inter æqualeis equitet, Gallica nec lupatis
Temperet ora frenis:
Cur timet flauum Tiberim tangere? cur oliuum
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque iam liuida geſtat armis
Brachia, ſæpe diſco,
Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito?
Quid latet, vt marinæ
Filium dicunt Thetidis ſub lacrymoſa Troiæ
Funera, ne virilis
Cultus in cædem, & Lycias proriperet cateruas.

AD TALIARCHVM.

ODE IX.

Hyeme indulgendum voluptati.

VIdes, vt alta ſtet niue candidum
Soracte: nec iam ſuſtineant onus

Siluæ laborantes: geluque
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche merum diota.
Permitte diuis cætera: qui ſimul
Strauere ventos æquore feruido
Deprœlianteis, nec cupreſſi
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere: &
Quem ſors dierum cumque dabit, lucro
Appone: nec dulceis amores
Sperne puer, neque tu choreas.
Donec virenti canities abeſt
Moroſa, nunc & campus, & areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſita repetantur hora:
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo:
Pignuſque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

IN MERCVRIVM.
ODE X.

MErcuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti cantus, & decoræ
More palæſtræ:
Tu canam magni Iouis, & deorum
Nuntium, curuæque lyræ parentem,
Callidum, quicquid placuit, iocoſo
Condere furto.
Te, boues olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Riſit Apollo.
Quin & Atridas duce te ſuperbos
Ilio diues Priamus relicto,
Theſſaloſque igneis, & iniqua Troiæ
Caſtra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedi-

Sedibus: virgaque leuem coerces
Aurea turbam, ſuperis deorum
Gratus, & imis.

AD LEVCONOEN.

ODE XI.

Indulgendum voluptati, omiſſa futurorum cura.

TV ne quæſieris ſcire. (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dij dederint, Leuconoe: nec Babylonios
Tentaris numeros, vt melius, quicquid erit, pati.
Seu plureis hiemes, ſeu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum: ſapias: vina liques; & ſpatio breui
Spem longam reſeces. dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. carpe diem, quam minimum credula poſtero.

AD AVGVSTVM.

ODE XII.

Dijs, heroibus, viriſque aliquot claris laudatis, poſtremo commendat Auguſtum.

QVem virum, aut heroa lyra, vel acri
Tibia, ſumes celebrare Clio?
Quem deum? cuius recinet iocoſa
Nomen imago;
Aut in vmbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelidoue in Hæmo?
Vnde vocalem temere inſecutæ
Orphea ſiluæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus, celereiſque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis parentis
Laudibus: qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, varijſque mundum
Temperat horis?
Vnde nil maius generatur ipſo:
Nec viget quicquam ſimile, aut ſecundum:

Pro-

Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores.
Prælijs audax neque te ſilebo
Liber,& ſæuis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa
Phœbe ſagitta.
Dicam & Alciden,puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit,
Defluit ſaxis agitatus humor:
Concidunt venti,fugiuntque nubes:
Et minax(ſic Dij voluere) ponto
Vnda recumbit.
Romulum poſt hos prius,an quietum
Pompili regnum memorem,an ſuperbos
Tarquini faſceis,dubito,an Catonis
Nobile lethum.
Regulum,& Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paulum ſuperante Pœno,
Gratus inſigni referam camœna,
Fabricumque:
Hunc,& incomptis Curium capillis
Vtilem bello tulit, & Camillum
Sæua paupertas, & auitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit, occulto velut arbor æuo
Fama Marcelli: micat inter omneis
Iulium ſidus, velut inter igneis
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque cuſtos
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæſaris fatis data: tu ſecundo
Cæſare regnes.
Ille,ſeu Parthos Latio imminenteis
Egerit iuſto domitos triumpho,
Siue ſubiectos Orientis oræ
Seras & Indos;
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu graui curru quaties Olympum:
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD LYDIAM. ODE XIII.

Dolet ſibi Telephum anteponi.

CVm tu Lydia Telephi
 Ceruicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia; væ, meum
 Feruens difficili bile tumet iecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
 Certa ſede manent. humor & in genas
Furtim labitur, arguens
 Quam lentis pænitus macerer ignibus.
Vror, ſeu tibi candidos
 Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ: ſiue puer furens
 Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
 Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oſcula, quæ Venus
 Quinta parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
 Quos irrupta tenet copula; nec malis
Diuulſus querimonijs,
 Suprema citius ſoluet amor die.

IN BRVTVM, BELLVM CIVILE REPARANTEM. ODE XIV.

O Nauis, referent in mare te noui
 Fluctus, ò quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides, vt
Nudum remigio latus,
 Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæque gemant, ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poſſint imperioſius
 Æquor? non tibi ſunt integra lintea:
Non Dij, quos iterum preſſa voces malo:
Quamuis Pontica pinus,
Siluæ filia nobilis
 Iactes & genus, & nomen inutile:
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, niſi ventis
Debes ludibrium, caue.
 Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,

Nunc deſiderium curaque non leuis,
Interfuſa nitenteis
Vites æquora Cycladas.

NEREI VATICINIVM DE RVINÆ TROIÆ. ODE XV.

PAſtor cum traheret per freta nauibus
Idæis Helenam perfidus hoſpitam;
Ingrato celereis obruit otio
Ventos, vt caneret feta
Nereus fata MALADVCIS aui domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor, quanta moues funera Dardanæ
Genti, iam galeam Pallas, & Ægida,
Curruſque, & rabiem parat,
Nequicquam Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem: grataque fæminis
Imbelli cithara carmina diuides.
Nequicquam thalamo graueis
Haſtas, calami ſpicula Cnoſſij
Vitabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
Aiacem. tamen, heu! ſerus adulteros
Crineis puluere collines.
Non laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Vrgent impauidi te Salaminius
Teucer, te Sthenelus ſciens
Pugnæ, ſiue opus eſt imperitare equis.
Non auriga piger. Merionem quoque
Noſces. ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu ceruus vti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu.
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio,
Matroniſque Phrygum claſſis Achillei.
Poſt certas hiemes vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

PALINODIA. ODE XVI.

Veniam petit à puella, quam iambis laſerat.

O Matre, pulchra filia pulchrior,
Quem criminoſis cumque voles modum
Pones iambis; ſiue flamma,
Siue mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius,
Non liber æque: non acuta
Sic geminant Corybantes æra,
Triſtes vt iræ: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam vndique
Deſectam, & inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio graui
Strauere: & altis vrbibus vltimæ
Stetere cauſæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem: me quoque pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit furentem. nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobrijs, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM. ODE XVII.

Inuitat eam in Lucretilem.

VElox amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus: & igneam
Defendit æſtatem capellis
Vſque meis, pluuioſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latenteis, & thyma deuiæ
Olentis vxores mariti.
Nec virideis metuunt colubras,
Nec Martialeis hædilia lupos:

Vt-

Vtcumque dulci Tyndari fiſtula
Valles, & Vſticæ cubantis
Læuia perſonuere ſaxa.
Dij me tuentur: Dijs pietas mea,
Et Muſa cordi eſt. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle canicolæ
Vitabis æſtus: & fide Teia
Dices laboranteis in vno
Penelopen, vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij
Duces ſub vmbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prœlia: nec metues proteruum
Suſpecta Cyrum; ne male diſpari
Incontinenteis inijciat manus,
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

AD QVINCTILIVM VARVM. ODE XVIII.

Vini potu moderato exhilarari animum: immoderato rixas excitari.

NVllum, Vare, ſacra vite prius ſeueris arborem
Circa mite ſolum Tiburis, & mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina grauẽ militiã, aut pauperiẽ crepat?
Quis nõ te potius Bacchæ pater, teq; decens Venus?
At, ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithonijs non leuis Euius:
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt auidi. non ego te candide Baſſareu
Inuitum quatiam: nec varijs obſita frondibus
Sub dium rapiam. ſæua tene cum Berecynthio
Cornu tympana: quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA. ODE XIX.

Se illius amore vri.

MAter ſæua Cupidinum,
Thebanæque iubet me Semelæ puer,

Et laſciua licentia
  Finitis animum reddere amoribus
Vrit me Glyceræ nitor
  Splendenteis Pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas,
  Et vultus nimium lubricus aſpici.
In me tota ruens Venus
  Cyprum deſeruit:nec patitur Scythas,
Et verſis animoſum equis
  Parthum dicere: nec quæ nihil attinent.
Hic viuum mihi ceſpitem, hic
  Verbenas pueri ponite, thuraque
Bimi cum patera meri,
  Mactata veniet lenior hoſtia.

AD MÆCENATEM. ODE XX.

Inuitat eum ad conuiuium minime ſumptuoſum.

VIle potabis modicis Sabinum
  Cantharis,Græca quod ego ipſe teſta
Conditum leui, datus in theatro
    Cum tibi plauſus,
Care Mæcenas,eques: vt paterni
Fluminis ripæ, ſimul & iocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
    Montis imago.
Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes vuam. mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
    Pocula colles.

IN DIANAM, ET APOLLINEM. ODE XXI.

Sæculare Carmen.

DIanam teneræ dicite virgines,
  Intonſum,pueri,dicite Cynthium,
Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Ioui,
  Vos lætam fluuijs, & nemorum coma,
Quæcumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Siluis, aut viridis Cragi:
  Vos Tempe totidem tollite laudibus,

Nata-

Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetra,
Fraternamque humerum lyra.
Hic bellum lacrymoſum, hic miſeram famem,
Peſtemque à populo, & principe Cæſare in
Perſas, atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

AD ARISTIVM.
ODE XXII.

Vitæ integritatem & innocentiam vbique eſſe tutam.

INteger vitæ, ſceleriſque purus,
Non eget Mauri iaculis, nec arcu:
Nec veneratis grauida ſagittis
Fuſce, pharetra.
Siue per Syrteis iter æſtuoſas,
Siue facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel, quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me ſilua lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & vltra
Terminum, curis vagor expeditus,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit eſculetis,
Nec Iubę tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris vbi nulla campis
Arbor æſtiua recreatur aura,
Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Iupiter vrget:
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN.
ODE XXIII

Non eſſe iam, quod virileis complexus extimeſcat, viro matura.

VItas hinnuleo me ſimilis, Cloe,
Quærenti pauidam montibus auijs

Ma-

Matrem non ſine vano
Aurarum, & ſiluæ metu.
Nam ſeu mobilibus veris inhorruit
Aduentum folijs, ſeu virides rubum
Dimouere lacertæ:
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris vt aſpera,
Getuluſue leo frangere perſequor.
Tandem deſine matrem,
Tempeſtiua ſequi viro.

AD VIRGILIVM.

ODE XXIV.

Deflet Quinctilij Vari mortem.

QVis deſiderio ſit pudor, aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubreis
Cantus Melpomene: cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quinctilium perpetuus ſopor
Vrget? cui pudor, & iuſtitiæ ſoror
Incorrupta fides, nudaque veritas,
Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum,
Poſcis Quinctilium deos.
Quid ſi Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem?
Num vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi?
Durum, ſed leuius fit patientia,
Quicquid corrigere eſt nefas.

AD LYDIAM.

ODE XXV.

Inſultat ei, quod iam vetula, viciſſim à iuuenibus contemnatur.

PArcius iunctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris iuuenes proterui:

Nec

Nec tibi ſomnos adimunt,amatque
Ianua limen:
Quæ prius multum facileis mouebat
Cardines audis minus, & minus iam,
Me tuo longas pereunte noćteis
Lydia dormis?
Inuicem mœchos anus arroganteis
Flebis in ſolo leuis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter.
Lunia vento,
Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur vlceroſum,
Non ſine queſtu;
Læta quod pubes hedera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto:
Aridas frondeis hiemis ſodali
Dedicet Hebro.

DE ÆLIO LAMIA.

ODE XXVI.

Se ſoluto animo velle Lamiam laudare.

MVſis amicus, triſtitiam & metus
Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis, quis ſub arćto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat, vnice
Securus. ò, quæ fontibus integris
Gaudes, apricos nećte flores,
Nećte meo Lamiæ coronam,
Pimplea dulcis. nil ſine te mei
Proſunt honores. hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio ſacrare plećtro,
Teque tuaſque decet ſorores.

AD SODALES.

ODE XXVII.

Ad ſodales inter pocula rixantes, & poculis ipſis pugnantes, inuitatus vt bibat, id ſe ea lege facturum, ſi frater Megillæ nomen amicæ ſuæ proferat, vel ſibi in aurem dicat.

Natis in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt. tollite barbarum
Morem: verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino, & lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat. impium
Lenite clamorem ſodales,
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeueri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.
Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. quæ te cumque domat Venus.
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miſer,
Quanta laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flamma.
Quæ ſaga, quis te ſoluere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimæra.

IN ARCHYTAM.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas nautæ quidam reſpondens omnibus eſſe moriendum, oratque ne ſe inſepultum iacere patiatur: ſed corpori ſub terram, aut arenam iniiciat.

Te maris, & terræ, numeroque carentis arenæ
Menſorem cohibent, Archyta,

Pulueris exigui prope littus parua Matinum
  Munera : nec quicquam tibi prodeſt
Aerias tentaſſe domos, animoque rotundum
  Percurriſſe polum morituro.
Occidit & pelopis genitor, conuiua deorum,
  Tithonuſque remotus in auras,
Et Iouis arcanis Minos admiſſus : habentque
  Tartara Penthoiden iterum Orco
Demiſſum ; quamuis clypeo Troiana refixo
  Tempora teſtatus, nihil vltra.
Neruos atque cutem morti conceſſerat atræ ;
  Iudice te, non ſordidus auctor
Naturæ, verique. Sed omneis vna manet nox,
  Et calcanda ſemel via lethi,
Dant Alios Furiæ toruo ſpectacula Marti :
  Exitio eſt auidis mare nautis.
Miſta ſenum ac iuuenum denſantur funera. nullum
  Sæua caput Proſerpina fugit
Me quoque deuexi rapidus comes Orionis
  Illyricis Notus obruit vndis,
At tu nauta vagæ ne parce malignus arenæ
  Oſſibus & capiti inhumato
Particulam dare. ſic, quodcunque minabitur Eurus
  Fluctibus Heſperijs, Venuſinæ
Plectantur ſiluæ te ſoſpite : multaque merces
  Vnde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Ioue, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti,
  Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudum committere forſan
  Debita iura viceſque ſuperbæ
Te maneant ipſum precibus non linquar inultis :
  Teque piacula nulla reſoluent.
Quamquam feſtinas, non eſt mora longa : licebit
  Iniecto ter puluere curres.

AD ICCIVM.
ODE XXIX.

Mirum quiddam, & monſtri ſimile eſſe ait, cum a Philoſophiæ ſtudio ad militiam tranſiſſe.

ICci, beatis nunc Arabum inuides
  Gazis : & acrem militiam paras

Non

Non ante deuictis Sabeæ
Regibus: horribilique Medo
Nectis catenas, quæ tibi virginum
Sponſo necato barbara ſeruiet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum ſtatuetur vnctis,
Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi poſſe riuos
Montibus, & Tiberim reuerti;
Cum tu coemtos vndique nobileis
Libros Panæti, Socraticam & domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

A D V E N R E M.

O D E X X X.

Vt in ædeis Glyceræ veniat.

O Venus regina Gnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram.
Transfer in ædem.
Feruidus tecum puer, & ſolutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis ſine te Iuuentas,
Mercuriuſque.

O D E X X X I.

Se non opulentiam, ſed tranquillam hilaremque vitam ab Apolline poſcere.

QVid dedicatum poſcit Apollinem
Vates? quid orat, de patera nouum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ ſegetes feracis.
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum,
Non rura, quæ Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.

Fortuna vitem: diues & aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dijs carus ipſis: quippe ter & quater
Anno reuiſens æquor Atlanticum
Impune. me paſcunt oliuæ,
Me cichorea, leueſque maluæ.
Frui paratis & valido mihi
Latoe dones, &, precor, integra
Cum mente: nec turpem ſenectam
Degere, nec cithara carentem.

ODE XXXII.

Barbiton ſiue teſtudinem ſuam commendat.

POſcimus, ſi quid vacui ſub vmbra
Luſimus tecum, quod & hunc in annum
Viuat, & plureis; age, dic Latinum
Barbite carmen,
Lesbio primum modulata ciui:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Siue iactatam religarat vdo
Littore nauim,
Liberum, & Muſas, Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus ſupremi
Grata teſtudo Iouis, ò laborum
Dulce lenimen, mihi cumque ſalue,
Rite vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.

ODE XXXIII.

Ne doleat ſibi riualē iuniorem à Glycera anteponi.

ALbi ne doleas plus nimio memor
Immitis Glyceræ, neu miſerabileis
Decantes elegos, cur tibi iunior
Læſa præniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycoridā

Cy-

Cyri torret amor: Cyrus in aſperam
Declinat Pholoen: ſed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis,
  Quam turpi Pholoe peccet adultero
Sic viſum Veneri: cui placet impares
Formas, atque animos ſub iuga aenea
Sæuo mittere cum ioco.
  Ipſum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curuantis Calabros ſinus.

ODE XXXIV.

Pœnitere ſe, quod dum Epicuream diſciplinam ſectaretur, parum ſtudioſe Deos coluerit.

PArcus Deorum cultor, & infrequens,
  Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro, nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
  Cogor relictos. namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila diuidens,
Plerumque per purum tonanteis
Egit equos, volucremque currum:
  Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inuiſi horrida Tænari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur. valet ima ſummis
  Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit: hic poſuiſſe gaudet.

ODE XXXV.

Ad Fortunam: quam orat vt ſeruet Cæſarem in Britannos ire meditantem.

O Diua, gratum quæ regis Antium,
  Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
  Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,

Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Vrbeſque, genteſque, & Latium ferox;
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni.
Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma ceſſanteis, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteis ſæua neceſſitas,
Clauos trabaleis, & cuneos manu
Geſtans aena: nec ſeuerus
Vncus abeſt, liquidumque plumbum.
Te Spes, & albo rara Fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat.
Vtcumque mutata potenteis
Veſte domos inimica linquis:
At vulgus infidum, & meretrix retro
Periura cedit diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici
Ferre iugum pariter doloſi.
Serues iturum Cæſarem in vltimos
Orbis Britannos, & iuuenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu: cicatricum, & ſceleris pudet,
Fratrumque. quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefaſti
Liquimus? vnde manus iuuentus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ò vtinam noua
Incude diffingas recuſum in
Maſſagetas, Arabaſque ferrum:

IN HONOREM POMPONII NVMIDÆ.

ODE XXXVI.

Ob Numidæ reditum gaudio exſultat.

ET thure, & fidibus iuuat
 Placare, & vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidæ deos:
 Qui nunc Heſperia ſoſpes ab vltima
Caris multa ſodalibus,
 Nulli plura tamen diuidit oſcula;
Quam dulci Lamiæ, memor
 Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque ſimul togæ.
 Creſſa nec careat pulchra dies nota:
Neu promtæ modus amphoræ,
 Neu morem in Salium ſit requies pedum:
Neu multi Damalim meri
 Baſſum Threicia vincat amyſtidæ;
Neu deſint epulis roſæ:
 Neu viuax apium, neu breue lilium.
Omnes in Damalim putreis
 Deponent oculos: nec Damalis nouo
Diuelletur adultero,
 Laſciuis hederis ambitioſior.

AD SODALES.

ODE XXXVII.

Ob victoriam Actiacam, genio indulgendum eſſe.

NVnc eſt bibendum: nunc pede libero
 Pulſanda tellus nunc Saliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus, ſodales.
 Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis auitis, dum Capitolio
Regina dementeis ruinas,
Funus & imperio parabat,
 Contaminato cum grege turpium

Morbo virorum quilibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria, ſed minuit furorem
 Vix vna ſoſpes nauis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæſar ab Italia volantem
 Remis adurgens, accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
Æmoniæ, daret vt catenis
 Fatale monſtrum: quæ generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expauit enſem, nec latenteis
Claſſe cita reparauit oras.
 Auſa & iacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpenteis, vt atrum
Corpore combiberet venenum
 Deliberata morte ferocior:
Sæuis Liburnis ſcilicet inuidens
Priuata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

AD PVERVM.

ODE XXXVIII.

Se tenui apparatu gaudere.

PErſicos odi, puer, apparatus:
 Diſplicent nexæ philyra coronæ:
Mitte ſectari, roſa quo locorum
 Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo, neque te miniſtrum
Decedet myrtus, neque me ſub arcta
 Vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM

LIBER II.

AD C. ASINIVM POLLIONEM.

ODE I.

Commendat ſcripta illius, quibus bella ciuilia complectebatur.

MOtum ex Metello conſule ciuicum,
Belliqùe cauſas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunæ, graueiſque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per igneis
Suppoſitos cineri doloſo.
Paullum ſeueræ Muſa tragœdiæ
Deſit theatris: mox, vbi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno.
Inſigne mœſtis præſidium reis,
Et conſulenti, Pollio, curiæ:
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho,
Iam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringit aureis. Iam litui ſtrepunt;
Iam fulgor armorum fugaceis
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos iam videor duces
Non indecoro puluere ſordidos.
Et cuncta terrarum ſub acta,
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quiſquis amicior
Afris, inulta ceſſerat impotens
Tellure, victorum nepotes

Rettulit inferias Iugurthæ.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus, ſepulchris impia prœlia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne, relictis Muſa procax iocis,
Ceæ retractes munera næniæ,
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leuiore plectro.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.

ODE II.

Primo Proculeium laudat ob liberalitatem infra-tres: deinde oſtendit, eum qui ſuas cupiditates reprimere, pecuniamque contemnere poſſit, ſolum regem, ſolum beatum eſſe.

NVllus argento color eſt, auaris
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet extento Proculeius æuo,
Notus in fratres animi paterni.
Illum aget penna metuente ſolui
Fama ſuperſtes.
Latius regnes auidum domando
Spiritum, quam ſi Libyam remotis
Gadibus iungas, & vterque Pœnus
Seruiat vni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops.
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, & aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten
Diſſidens plebi, numero beato-
rum eximit virtus: populumque falſis
Dedocet vti

Vocibus, regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamque laurum,
Quiſquis ingenteis oculo irretorto
Spectat aceruos.

AD DELLIVM.

ODE III.

Neque demittendum aduerſis, neque efferendum ſecundis rebus animum: ſed hilariter viuendum tum æqua ſit omnibus moriendi conditio.

ÆQuam memento rebus in arduis
Seruare mentem: non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia, moriture Delli,
Seu mœſtus omni tempore vixeris:
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.
Qua pinus ingens, albaque populus
Vmbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, qua obliquo laborat
Lympha fugax trepidare riuo:
Huc vina, & vnguenta, & nimium breueis
Flores amœnæ ferre iube roſæ:
Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coemtis ſaltibus, & domo,
Villaque, flauus quam Tiberis lauit,
Cedes: & exſtructis in altum
Diuitijs potietur hæres.
Diueſne priſco natus ab Inacho
Nil intereſt, an pauper, & infima
De gente ſub dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur: omnium
Verſatur vrna: ſerius, ocyus,
Sors exituras, & nox in æter-
Num exſilium impoſitura cymbæ.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
ODE IV.

Qaod ancillam amet, non eſſe, cur eum pudeat: multis enim magnis viris idem vſu veniſſe.

NE ſit ancillæ tibi amor pudori
Xanthia Phoceu, priut inſolentem
Serua Briſeis niueo colore
Mouit Achillem.
Mouit Aiacem Talamone natum
Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ?
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta:
Barbaræ poſtquam cecidere turmæ
Theſſalo victore: & ademtus Hector
Tradidit feſſis leuiora tolli
Pergama Graijs.
Neſcias, an te generum beati
Phyllidis flauæ decorent parentes.
Regium certe genus, & penateis
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe delectam: neque ſic fidelem,
Sic lucro auerſam, potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum. tereteiſque ſuras
Integer laudo. fuge ſuſpicari,
Cuius octauum trepidauit ætas
Claudere luſtrum.

ODE V.

Reuocandam eſſe mentem à cupiditate virginis immaturæ.

NOndum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice: nondum munia comparis
Æquare: nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virenteis eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuijs grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. tolle cupidinem
Immitis vuæ: iam tibi liuidos

Di-

Diſtinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Iam te ſequetur: currit enim ferox
Ætas: & illi, quos tibi demſerit,
Apponet annos. iam proterua
Fronte patet Lalage maritum,
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo ſic humero nitens,
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiuſue Gyges;
Quem ſi puellarum inſereres choro,
Mire ſagaceis falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIVM.
ODE VI.

Tiburtinæ, & Tarentinæ regionis amænitatem laudat.

SEptimi Gadeis aditure mecum, &
Cantabrum indoctum iuga ferre noſtr, &
Barbaras Syrteis, vbi Maura ſemper
Æſtuat vnda,
Tibur Argeo poſitum colono
Sit meæ ſedes vtinam ſenectæ:
Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiæque.
Vnde ſi Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ouibus Galeſi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omneis
Angulus ridet, vbi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidaſque præbet
Iupiter brumas: & amicus Aulon
Fertilis Baccho, minimum Falernis
Inuidet vuis.
Ille te mecum locus, & beatæ
Poſtulant arces: ibi tu calentem

De-

Debita ſparges lachryma fauillam
Vatis amici.

AD POMPEIVM VARVM
ODE VII.

Cui reditum gratulatur.

O Sæpe mecùm tempus in vltimum:
Deducte Bruto militiæ duce,
Quis te redonauit Quiritum
Dijs patrijs, Italoque cœlo,
Pompei meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſæpe diem mero
Fregi, coronatus niten teis
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula:
Cum fracta virtus, & minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſteis Mercurius celer
Denſo pauentem ſuſtulit aère:
Te rurſus in bellum reſorbens
Vnda fretis tulit æſtuoſis,
Ergo obligatam redde Ioui dapem;
Longaque feſſum militia latus
Depone ſub lauru mea: nec
Parce cadis tibi deſtinatis.
Obliuioſo leuia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de conchis. quis vdo
Deproperare apio coronas.
Curatue myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor Edonis. recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

IN BARINEM.
ODE VIII.

Non eſſe, cur ei iuranti credatur: Formoſarum enim periuria à dijs non vindicari.

VLla ſi iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuiſſet vnquam:
Den-

Dente ſi nigro fieres, vel vno
Turpior vngui
Crederem. ſed tu, ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo, iuuenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaque diuos
Morte carenteis.
Ridet hoc, inquam, Venus ipſa: rident
Simplices Nymphæ. ferus & Cupido,
Semper ardenteis acuens ſagittas
Cote cruenta.
Adde, quod pubes tibi creſcit omnis;
Seruitus creſcit noua; nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt iuuencis:
Te ſenes parci: miſeræque nuper
Virginis nuptæ: tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIVM.

ODE IX.

Vt mortuum puerum aliquando flere deſinat.

NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Vſque: nec Armenijs in oris,
Amice Vulgi, ſtat glacies iners
Menſeis per omneis, aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et folijs viduantur orni.
Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademtum; nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter æuo functus amabilem
Plorauit omneis Antilochum ſenex
Annos: nec impubem parentes

Troilon, aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Auguſti tropæa
Cæſaris, & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores voluere vortices:
Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD LICINIVM.

ODE X.

Retinendam eſſe mediocritatem, & animi in vtraque fortuna æquabilitatem.

REctius viues Licini, neque altum
Semper vrgendo: neque, dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celſæ grauiore caſu
Decidunt turres: feriuntque ſummos
Fulmina montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. informeis hiemes reducit
Iupiter: idem
Summouet, non, ſi male nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſuper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare. ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

AD

AD Q. HIRPINVM.
OD XI.

Omiſſis curis, iucundè viuendum eſſe.

QVid bellicoſus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quinƈti, cogitet, Adria
Diuiſus obieƈto, remittas
Quærere: nec trepides in vſum
Poſcentis æui pauca fugit retro
Leuis Iuuentus, & decor, arida
Pellente laſciuos amores
Canitie, facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis: neque vno Luna rubens nitet
Vultu. quid æternis minorem
Conſilijs animum fatigas?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes ſit temere, & roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriaque nardo,
Potamus vnƈti? diſſipat Euius
Curas edaceis, quis puer ocyus
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
Quis deuium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic, age, cum lyra
Maturet incomtum Lacænæ
More comam religata nodum.

AD MECENATEM.
ODE XII.

Res graueis & tragicas lyricis verſibus non conuenire. Soluta autem oratione, res Auguſti Mæcenatem ipſum perſcripturum. ſe nihil poſſe, præter Lycymniæ formam canere.

NOlis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharæ modis:

Nec

Nec ſæuos Lapithas, & nimium mero
Hyleum, domitoſque Herculea manu
Telluris iuuenes, vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtorijs prœlia Cæſaris
Mæcenas medius, doctaque per vias
Regum colla minacium.
Me dulceis dominæ Muſa Lycymniæ
Cantus, ne voluit dicere lucidum
Fulgenteis oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris:
Nec certare ioco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
Dianæ celebris die,
Num tu, quæ tenuit diues Achæmenes
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes.
Permutare velis crine Lycymniæ,
Plenas aut Arabum domos:
Cum fragrantia detorquet ad oſcula
Ceruicem, aut facili ſæuitia negat,
Quæ poſcente magis gaudeat eripi;
Interdum rapere occupet.

IN ARBOREM, CVIVS CASV IN AGRO SABINO PÆNE OPPRESSVS EST.

ODE XIII.

Nunquam homini ſatis exploratum eſſe, quid vitare debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

ILle & nefaſto te poſuit die,
Quicumque primum, & ſacrilega manu
Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim ſui
Fregiſſe ceruicem, & penetralia
Sparſiſſe nocturno cruore
Hoſpitis: ille venena Colchi-
ca, & quidquid vſquam concipitur nefas
Tractauit, agro qui ſtatuit meo
Te,

Te, triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, numquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. nauita Boſphorum
Pœnus per horreſcit, neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
Miles ſagittas, & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur. ſed improuiſa lethi
Vis rapuit, rapietque genteis.
Quam pæne furuæ regna Proſerpinæ,
Et iudicantem vidimus Æacum,
Sedeiſque deſcriptas piorum, &
Æolijs fidibus quærentem
Sappho puellis de popularibus!
Et te ſonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro, dura nauis,
Dura fugæ mala, dura belli!
Vtrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur vmbræ dicere: ſed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum, vbi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aureis? & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur ſono:
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTVMVM.

ODE XIV.

Mortem vitari non poſſe.

EHeu, fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non ſi trecenis, quotquot eunt dies,
Amice places illachrymabilem
Plutona tauris: qui ter amplum

Geryonem Tityonque triſti
Compeſcit vnda, ſcilicet omnibus,
Quicumque terræ munere veſcimur,
Enauiganda, ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ.
Fruſtra per auctumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatuſque longi
Siſypus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus,& placens
Vxor: neque harum, quas colis arborum
Te præter inuiſas cupreſſos,
Vlla breuem dominum ſequetur.
Abſumet hæres Cæcuba dignior,
Seruata centum clauibus, & mero
Tinget pauimentum ſuperbum
Pontificum potiore cœnis.

IN SVI SÆCVLI LVXVRIAM.

ODE XV.

IAm pauca aratro iugera regiæ
Moles relinquent: vndique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu: platanuſque cælebs
Euincet vlmos. tum violaria, &
Myrtus; & omnis copia narium
Spargent oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea feruidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præſcriptum, & intonſi Catonis
Auſpicijs, veterumque norma:
Priuatus illis cenſus erat breuis:
Commune magnum. nulla decempedis
Metata priuatis, opacam
Portius excipiebat Arcton;
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Le-

Leges ſinebant: oppida publico
Sumtu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare ſaxo.

AD GROSPHVM.
ODE XVI.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eam vero non congerendis opibus honoribuſue conſequendis, ſed coercendis cupiditatibus comparari.

OTium diuos rogat in patenti
Prenſus Ægæo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpura venale, neque auro.
Non enim gazæ, neque conſularis
Summouet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volanteis.
Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum,
Nec leueis ſomnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid breui fortes iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calenteis
Sole mutamus? patriæ quis exſul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naueis
Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præſens animus, quod vltra eſt
Oderit curare: & amara lento
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem;
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ? tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ. mihi parua rura, &
Spiritum Graiæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
ODE XVII.

Negat ſe ei ſuperſtitem velle eſſe.

CVr me querelis exanimas tuis?
Nec Dijs amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mœcenas, mearum
Grande decus columenque rerum
Ah, te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera.
Nec carus æque, nec ſuperſtes
Integer? ille dies vtramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Vtcumque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec, ſi reſurgat centimanus Gyas,
Diuellet vmquam ſic potenti
Iuſtitiæ, placitumque Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumque noſtrum incredibile modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardauit alas, cum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum;
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextraque leuaſſet, Mercurialium

Cu-

Cuſtos virorum. reddere victimas,
Ædemque votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnum.

ODE XVIII.

Se in re tenui, ſua tamen ſorte contentum viuere: & alios nullum ædificandi, nullum quærendi, nullum rapiendi modum facere, nihil de morte cogitanteis.

NOn ebur, neque aureum
  Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
  Premunt columnas vltima recifas
Africa: neque Attali,
  Ignotus hæres regiam occupaui:
Nec Laconicas mihi
  Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.
At fides, & ingeni
  Benigna vena eſt: pauperemque diues
Me petit. nihil ſupra
  Deos laceſſo: nec potentem amicum
Largiora flagito;
  Satis beatus vnicis Sabinis.
Truditur dies die,
  Nouæque pergunt interire Lunæ,
Tu ſecanda marmora
  Locas ſub ipſum funus: & ſepulchri
Immemor ſtruis domos:
  Mariſque Baijs obſtrepentis vrges
Summouere littora,
  Parum locuples continente ripa.
Quid, quod vſque proximos
  Reuellis agri terminos? & vltra
Limites clientium
  Salis auarus? pellitur paternos
In ſinu ferens deos
  Et vxor, & vir, ſordidoſque natos
Nulla certior tamen
  Rapacis Orci fine deſtinata
Aula diuitem manet
  Herum. quid vltra tendis? æqua tellus
Pauperi recluditur,

Re-

Regumque pueris: nec ſatelles Orci
Callidum Promothea
Reuexit auro captus. hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet. hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atque non vocatus audit.

IN BACCHVM.

ODE XIX.

Sibi licere Bacchi laudes, & eius numinis pleno & concitato pectore, canere.

BAcchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite poſteri)
Nymphaſque diſcenteis, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.
Euœ, recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur, euœ, parce Liber,
Parce graui metuende thyrſo.
Fas peruicaceis eſt mihi Thyadas.
Vinique fontem, lactis & vberes
Cantare riuos: atque truncis
Lapſa cauis iterare mella.
Fas & beatæ coniugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non leni ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amneis, tu mare barbarum,
Tu ſeparatis auidus in iugis.
Nodo coerces viperino
Biſtonidum ſine fraude erineis.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhœcum retorſiſti leonis
Vnguibus, horribilique mala:
Quamquam choreis aptior & iocis,
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris: ſed idem
Pacis eras mediuſque belli.

Te

Te vidit inſons Cerberus aure
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

AD MECENATEM.

ODE XX.

Famam ſuam æternam fore,

NOn vſitata nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor
Longius: inuidiaque maior
Vrbeis relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum: non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor vnda,
Iam iam reſidunt cruribus aſper
Pelles: & album mutor in alitem
Superne: naſcunturque leues
Per digitos humeroſque plumæ.
Iam Dædaleo ocyor Icaro,
Viſam gementis littora Boſpori,
Syrteiſque Gerulas canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, &, qui diſſimulat metum
Marſæ cohortis Dacus, & vltimi
Noſſent Geloni, me peritus
Dicet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inani funere næniæ,
Luctuſque turpes, & querimoniæ.
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte superuacuos honores.

Debita ſparges lachryma fauillam
Vatis amici.

AD POMPEIVM VARVM ODE VII.

Cui reditum gratulatur.

O Sæpe mecum tempus in vltimum:
Deducte Bruto militiæ duce,
Quis te redonauit Quiritum
Diis patrijs, Italoque cœlo,
Pompei meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſæpe diem mero
Fregi, coronatus nitenteis
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula:
Cum fracta virtus, & minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſteis Mercurius celer
Denſo pauentem ſuſtulit aëre:
Te rurſus in bellum reſorbens
Vnda fretis tulit æſtuoſis,
Ergo obligatam redde Ioui dapem;
Longaque feſſum militia latus
Depone ſub lauru mea: nec
Parce cadis tibi deſtinatis.
Obliuioſo leuia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de conchis. quis vdo
Deproperare apio coronas.
Curatue myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor Edonis. recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

IN BARINEM. ODE VIII.

Non eſſe, cur ei iuranti credatur: Formoſarum enim periuria à dijs non vindicari.

VLla ſi iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuiſſet vnquam:
Den-

Dente ſi nigro fieres, vel vno
Turpior vngui
Crederem. ſed tu, ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo, iuuenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaque diuos
Morte carenteis.
Ridet hoc, inquam, Venus ipſa: rident
Simplices Nymphæ. ferus & Cupido,
Semper ardenteis acuens ſagittas
Cote cruenta.
Adde, quod pubes tibi creſcit omnis:
Seruitus creſcit noua: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt iuuencis:
Te ſenes parci: miſeræque nuper
Virginis nuptæ: tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIVM.

ODE IX.

Vt mortuum puerum aliquando flere deſinat.

NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
Vſque: nec Armenijs in oris,
Amice Vulgi, ſtat glacies iners
Menſeis per omneis, aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et folijs viduantur orni.
Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademtum; nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter æuo functus amabilem
Plorauit omneis Antilochum ſenex
Annos: nec impubem parentes

Troilon, aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Auguſti tropæa
Cæſaris, & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores voluere vortices:
Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD LICINIVM.

ODE X.

Retinendam eſſe mediocritatem, & animi in vtraque fortuna æquabilitatem.

Rectius viues Licini, neque altum
Semper vrgendo: neque, dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti; caret inuidenda
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus: & celſæ grauiore caſu
Decidunt turres: feriuntque ſummos
Fulmina montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. informeis hiemes reducit
Iupiter: idem
Summouet, non, ſi male nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſuper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare. ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

AD Q. HIRPINVM.
ODE XI.

Omiſſis curis, iucundè viuendum eſſe.

QVid bellicoſus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quinčti, cogitet, Adria
Diuiſus obiecto, remittas
Quærere: nec trepides in vſum
Poſcentis æui pauca fugit retro
Leuis Iuuentus, & decor, arida
Pellente laſciuos amores
Canitie, facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis: neque vno Luna rubens nitet
Vultu. quid æternis minorem
Conſilijs animum fatigas?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes ſit temere, & roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriaque nardo,
Potamus vncti? diſſipat Euius
Curas edaceis, quis puer ocyus
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
Quis deuium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic, age, cum lyra
Maturet incomtum Lacænæ
More comam religata nodum.

AD MECENATEM.
ODE XII.

Res graueis & tragicas lyricis verſibus non conuenire. Soluta autem oratione, res Auguſti Mæcenatem ipſum perſcripturum. ſe nihil poſſe, præter Lycymniæ formam canere.

NOlis longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharæ modis:

Nec ſæuos Lapithas, & nimium mero
Hylcum, domitoſque Herculea manu
Telluris iuuenes, vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtorijs prœlia Cæſaris
Mæcenas medius, doctaque per vias
Aegum colla minacium.
Me dulceis dominæ Muſa Lycymniæ
Cantus, ne voluit dicere lucidum
Fulgenteis oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris:
Nec certare ioco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
Dianæ celebris die,
Num tu, quæ tenuit diues Achæmenes
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes.
Permutare velis crine Lycymniæ,
Plenas aut Arabum domos:
Cum fragrantia detorquet ad oſcula
Ceruicem, aut facili ſæuitia negat,
Quæ poſcente magis gaudeat eripi;
Interdum rapere occupet.

IN ARBOREM, CVIVS CASV IN AGRO SABINO PÆNE OPPRESSVS EST.

ODE XIII.

Nunquam homini ſatis exploratum eſſe, quid vitare debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

ILle & nefaſto te poſuit die,
Quicumque primum, & ſacrilega manu
Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim ſui
Fregiſſe ceruicem, & penetralia
Sparſiſſe nocturno cruore
Hoſpitis: ille venena Colchi-
ca, & quidquid vſquam concipitur nefas
Tractauit, agro qui ſtatuit meo

Te,

Te, triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, numquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. nauita Boſphorum
Pœnus perhorreſcit, neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
Miles ſagittas, & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur. ſed improuiſa lethi
Vis rapuit, rapietque genteis.
Quam pæne furuæ regna Proſerpinæ,
Et iudicantem vidimus Æacum,
Sedeiſque deſcriptas piorum, &
Æolijs fidibus quærentem
Sappho puellis de popularibus:
Et te ſonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro, dura nauis,
Dura fugæ mala, dura belli!
Vtrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur vmbræ dicere: ſed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum, vbi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aureis? & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur ſono:
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTVMVM.

ODE XIV.

Mortem vitari non poſſe.

EHeu, fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non ſi trecenis, quotquot eunt dies,
Amice places illachrymabilem
Plutona tauris: qui ter amplum

Geryonem Tityonque triſti
Compeſcit vnda, ſcilicet omnibus,
Quicumque terræ munere veſcimnr,
Enauiganda, ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ.
Fruſtra per auctumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatuſque longi
Siſypus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: neque harum, quas colis arborum
Te præter inuiſas cupreſſos,
Vlla breuem dominum ſequetur.
Abſumet hæres Cæcuba dignior,
Seruata centum clauibus, & mero
Tinget pauimentum ſuperbum
Pontificum potiore cænis.

IN SVI SÆCVLI LVXVRIAM.

ODE XV.

IAm pauca aratro iugera regiæ
Moles relinquent: vndique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu: platanuſque cælebs
Euincet vlmos. tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum ſpiſſa ramis laurea feruidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præſcriptum, & intonſi Catonis
Auſpicijs, veterumque norma:
Priuatus illis cenſus erat breuis:
Commune magnum. nulla decempedis
Metata priuatis, opacam
Portius excipiebat Arcton;
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem

Le-

Leges ſinebant: oppida publico
Sumtu iubentes, & deorum
Templa nouo decorare ſaxo.

AD GROSPHVM.
ODE XVI.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eam vero non congerendis opibus honoribuſue conſequendis, ſed coercendis cupiditatibus comparari.

OTium diuos rogat in patenti
Prenſus Ægæo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpura venale, neque auro.
Non enim gazæ, neque conſularis
Summouet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volanteis.
Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum,
Nec leueis ſomnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid breui fortes iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calenteis
Sole mutamus? patriæ quis exſul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naueis
Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præſens animus, quod vltra eſt
Oderit curare: & amara lento
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ? tibi tollit hinni-
tum apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ. mihi parua rura, &
Spiritum Graiæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.

ODE XVII.

Negat ſe ei ſuperſtitem velle eſſe.

CVr me querelis exanimas tuis?
Nec Dijs amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mœcenas, mearum
Grande decus columenque rerum
Ah, te meæ ſi patrem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera.
Nec carus æque, nec ſuperſtes
Integer? ille dies vtramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Vtcumque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec, ſi reſurgat centimanus Gyas,
Diuellet vmquam ſic potenti
Iuſtitiæ, placitumque Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumque noſtrum incredibile modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardauit alas, cum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum;
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextraque leuaſſet, Mercurialium

Cu-

Cuſtos virorum. reddere victimas,
Ædemque votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnum.

ODE XVIII.

Se in re tenui, ſua tamen ſorte contentum viuere: & alios nullum ædificandi, nullum quærendi, nullum rapiendi modum facere, nihil de morte cogitanteis.

NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas vltima recisas
Africa: neque Attali,
Ignotus hæres regiam occupaui:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.
At fides, & ingeni
Benigna vena eſt: pauperemque diues
Me petit. nihil ſupra
Deos laceſſo: nec potentem amicum
Largiora flagito;
Satis beatus vnicis Sabinis.
Truditur dies die,
Nouæque pergunt interire Lunæ,
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus: & ſepulchri
Immemor ſtruis domos:
Mariſque Baijs obſtrepentis vrges
Summouere littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid, quod vſque proximos
Reuellis agri terminos? & vltra
Limites clientium
Salis auarus? pellitur paternos
In ſinu ferens deos
Et vxor, & vir, ſordidoſque natos
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine deſtinata
Aula diuitem manet
Herum. quid vltra tendis? æqua tellus
Pauperi recluditur,

Regumque pueris: nec ſatelles Orci
Callidum Promothea
Reuexit auro captus. hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet. hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atque non vocatus audit.

IN BACCHVM.

ODE XIX.

Sibi licere Bacchi laudes, & eius numinis pleno & concitato pectore, canere.

BAcchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite poſteri)
Nymphaſque diſcenteis, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.
Euœ, recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur, euœ, parce Liber,
Parce graui metuende thyrſo.
Fas peruicaceis eſt mihi Thyadas.
Vinique fontem, lactis & vberes
Cantare riuos: atque truncis
Lapſa cauis iterare mella.
Fas & beatæ coniugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non leni ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amneis, tu mare barbarum,
Tu ſeparatis auidus in iugis.
Nodo coerces viperino
Biſtonidum ſine fraude erineis.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhœcum retorſiſti leonis
Vnguibus, horribilique mala:
Quamquam cohoreis aptior & iocis,
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris: ſed idem
Pacis eras mediuſque belli.

Te vidit inſons Cerberus aure
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

AD MECENATEM.

ODE XX.

Famam ſuam æternam fore,

NOn vſitata nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor
Longius: inuidiaque maior
Vrbeis relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum: non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor vnda,
Iam iam reſidunt cruribus aſper
Pelles: & album mutor in alitem
Superne: naſcunturque leues
Per digitos humeroſque plumæ.
Iam Dædaleo ocyor Icaro,
Viſam gementis littora Boſpori,
Syrteiſque Gerulas canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, &, qui diſſimulat metum
Marſæ cohortis Dacus, & vltimi
Noſſent Geloni, me peritus
Dicet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inani funere næniæ,
Luctuſque turpes, & querimoniæ.
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte ſuperuacuos honores.

Q. HORATI FLACCI CARMIVNM

LIBER III.

ODE I.

Non opibus aut honoribus, ſed animi tranquillitate vitam beatam effici.

ODi profanum vulgus, & arceo.
Fauete linguis: carmina non prius
Audita, Muſarum ſacerdos,
Virginibus, pueriſque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Iouis
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio mouentis.
Eſt vt viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:
Moribus hic meliorque fama
Contendat; illi turba clientium
Sit maior. ÆQVA lege neceſſitas
Sortitur inſigneis, & imos.
Omne capax mouet vrna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Ceruice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem:
Non auium citharæque cantus
Somnum reducent. ſomnus agreſtium
Lenis virorum non humileis domos
Faſtidit, vmbroſamque ripam:
Non Zephyris agitata Tempe
Deſiderantem quod ſat is eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſæuus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hædi.

Non

Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.
Contracta pisces æquora ſentiunt,
Iactis in altum molibus. huc frequens
Cæmenta dimittit redemtor
Cum famulis, dominusque terræ
Faſtidioſus. ſed timor, & minæ
Scandunt eodem, quo dominus: neque
Decedit ærata triremi, &
Poſt equitem ſedet atra cura.
Quod ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit vſus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumque coſtum;
Cur inuidendis poſtibus, & nouo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle. permutem Sabina
Diuitias operoſiores?

AD AMICOS.

ODE II.

Pueros ab ineunte ætate aſſuefaciendos eſſe paupertati, rei militari, vitæque laborioſæ.

ANguſtam, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat: & Parthos feroceis
Vexet eques metuendus haſta,
Vitamque ſub dio, & trepidis agat
In rebus: illum ex mænibus hoſticis
Mtrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo,
Suſpiret; eheu, ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem· quem cruenta
Per medias rapit ira cædeis.
Dulce & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum,
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus repulſæ neſcia ſordidæ, in-

contaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit aut ponit ſecureis
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtuſque vulgareis, & vdam
Spernit humum fugiente penna.
Eſt & fideli tuta ſilentio
Merces; vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ, ſub ijſdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Soluat faſelum. ſæpe Dieſpiter
Neglectus, inceſto addidit integrum
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

O D E III.

Oratio Iunonis de bello Troiano finito, & imperio Romano à Troianis initium capturo.

IVſtum, & tenacem propoſiti virum,
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida, neque Auſter,
Dux inquieti turbidus Adriæ.
Nec fulminantis magna Iouis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arceis attigit igneas:
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili iugum
Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit:
Gratum elocuta conſiliantibus
Iunone diuis. Ilion, Ilion
Fatalis inceſtuſque iudex,
Et mulier peregrina vertit
In puluerem, ex quo deſtituit deos
Mercede pacta Laomedon mihi,
Caſtæque damnatum Mineruæ
Cum populo, & duce fradulento.

Iam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
Famoſus hoſpes: nec Priami domus
Periura pugnaceis Achiuos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. protinus & graueis
Iras, & inuiſum nepotem,
Troica quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo: illum ego lucidas
Inire ſedeis, ducere nectaris
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
Dum longus inter ſæuiat Ilion
Romamque pontus; qualibet exules
In patre regnando beati.
Dum Priami Paridiſque buſto
Inſultet armentum: & catulus feræ
Celent inultæ: ſtet Capitolium
Fulgens, triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare iura Medis.
Horrenda late nomen in vltimas
Extendat oras. qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arua Nilus.
Aurum irrepertum, & ſic melius ſitum,
Cum terra celat, ſpernere fortior,
Quam cogere humanos in vſus,
Omne ſacrum rapiente dextra.
Quicumque mundi terminus obſtitit,
Hunc tangat armis, viſere geſtiens,
Qua parte debacchentur ignes;
Qua nebulæ, pluuijque rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico: ne nimium pij,
Rebuſque fidentes, auitæ
Tecta Velint reparare Troiæ
Troiæ renaſcens alite lugubri
Fortuna, triſti clade iterabitur,
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aheneus
Auctore Phœbo: ter pereat meis
Exciſus Argiuis, ter vxor

Tentabo, & arenteis arenas
Littoris Aſſyrij viator.
Viſam Britannos hoſpitibus feros,
Et lætum equino ſanguine Concanum.
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inuiolatus amnem.
Vos Cæſarem altum, militia ſimul
Feſſas cohorteis abdidit oppidis,
Finire quærentem labores
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium & datis, & dato
Gaudetis almæ. ſcimus, vt impios
Titanas, immanemque turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco:
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, & vrbeis, regnaque triſtia:
Diuoſque, mortaleiſque turbas
Imperio regit vnus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Ioui
Fidens iuuentus horrida brachijs:
Fratreſque tendentes opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhœus, & validus Minas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœcus, euulſiſque truncis
Enceladus iaculator audax.
Contra ſonantem Palladis Ægida
Poſſent ruentes? hinc auidus ſtetit
Vulcanus: hinc matrona Iuno, &
Numquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ lauit
Crineis ſolutos: qui Lyciæ tenet
Dinumera natalemque ſiluam,
Delius, & Patareus Apollo.
Vis conſili expers mole ruit ſua:
Vim temperatam Dij quoque prouehunt
In maius: ijdem odere vireis
Omne nefas animo mouenteis.
Teſtis mearum centimanus Gyges
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus ſagitta.
Iniecta monſtris terra dolet ſuis:

Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis Ætnam;
Incontinentis nec Titij iecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Cuſtos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

AVGVSTVS LAVDES.
ODE V.

Reguli conſtantia, & ad Pœnos reditur.

CÆlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: præſens diuus habebitur
Auguſtus, adiectis Britannis
Imperio, grauibuſque Perſis.
Mileſne Craſſi coniuge barbara
Turpis maritus vixit? & hoſtium
(Pro curia, inuerſique mores?)
Conſenuit ſocerorum in armis:
Sub rege Medo Marius, & Appulus,
Anciliorum nominis, & togæ
Oblitus, æternæque Veſtæ,
Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Diſſentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in æuum,
Si non periret immiſerabilis
Captiua pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde, dixit,
Direpta vidi. vidi ego ciuium
Retorta tergo brachia libero
Portaſque non clauſas, & arua
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit. flagitio additis
Damnum: neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco:
Nec vera virtus. cum ſemel excidit
Curat reponi deterioribus.

pugnat extricata denſis
Cerua plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus:
Et Marte Pœnos proteret altero.
Qui lora reſtrîctis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic, vnde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit. O pudor:
O magna Carthago, probroſis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ coniugis oſculum,
Paruoſque natos, vt capitis minor,
Ab ſe remouiſſe, & virilem
Toruus humi poſuiſſe vultum.
Donec labanteis conſilio patres
Firmaret auctor numquam alias dato:
Interque mœrenteis amicos
Egregius properaret exſul.
Atqui ſciebat, quæ ſibi barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimouit obſtanteis propinquos,
Et populum reditus morantem,
Quàm ſi clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret;
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD ROMANOS.

ODE VI.

Correptos ſuæ ætatis mores inſectatur.

DElicta maiorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
Ædeiſque labenteis deorum, &
Fœda nigro ſimulacra fumo,
Dijs te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refert exitum,
Dij multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſæ.
Iam bis Monæſes, & Pacori manus,

Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adiecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pœne occupatam ſeditionibus
Deleuit vrbem Dacus, & Æthiops:
Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis.
Fæcunda culpæ ſæcula, nuptias
Primum inquinauere, & genus, & domos;
Hoc fonte deriuata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo: & fingitur artibus
Iam nunc, & inceſtos amores
De tenero meditatur vngui.
Mox iuniores quærit adulteros
Inter mariti vina: neque eligit,
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia luminibus remotis:
Sed iuſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito, ſeu vocat inſtitor,
Seu nauis Hiſpanæ magiſter,
Dedecorum pretioſus emtor.
Non his iuuentus orta parentibus
Infecit æquor ſanguine Punico:
Pyrrhumque, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum.
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas: & ſeueræ
Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſteis, ſol vbi montium
Mutaret vmbras: & iuga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum peior auis, tulit
Non nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

AD ASTERIEN.
ODE VII.

Conſolatur eam de viri ſui abſenti mæſtam ac ſollicitam.

QVid fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Fauonij,
Thyna merce beatum.
Conſtanti iuuenem fido
Gigen? ille Notis actus ad Oricum
Poſt inſana Capræ ſidera frigidas.
Nocteis non ſine multis
Inſomnis lachrymis agit.
Atqui ſollicitæ nuncius hoſpitæ
Suſpirare Chloen, & miſeram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pæne datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens;
Et peccare docenteis
Fallax hiſtorias monet.
Fruſtra: nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit adhuc integer. at, tibi
Nec vicinus Enipeus
Plus iuſto placeat, caue:
Quamuis non alius flectere equum ſciens
Æque conſpicitur gramine Martio:
Nec quiſquam citus æque
Tuſco denatat alueo.
Prima nocte domum claude: neque in vias
Sub cantum querulæ deſpice tibiæ:
Et te ſæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

AD MECENATEM.
ODE XXVIII.

Cur Kalend. Martijs, cum vxorem non habeat, nihilominus ſacrificet, & epuletur tamen.

MArtijs cælebs quid agam Calendis,
Quid velint flores, & acerra turis
Plena, miraris; poſituſque carbo in
Ceſpite viuo.
Docte ſermones vtriuſque linguæ:
Voueram dulceis epulas, & album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte feſtus,
Corticem aſtrictum pice demouebit
Amphoræ, fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.
Sume Mæcenas cyathos amici
Soſpitis centum; & vigiles lucernas
Profer in lucem: procul omnis eſto
Clamor & ira.
Mitte ciuileis ſuper vrbe curas:
Cecidit Daci Cotiſonis agmen:
Medus infeſtus ſibi luctuoſis
Diſſidet armis:
Seruit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber, ſera domitos catena:
Iam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, nequa populus laboret,
Parce priuatus niminm cauere: ac
Dona præſentis rape lætus horæ: &
Linque ſeuera.

AD LYDIAM.
ODE IX.

Dialogus Horatij & Lydiæ.

HO. DOnec gratus eram tibi.
Nec quiſquam potior brachia candidæ
Cer-

Ceruici iuuenis dabat;
Perſarum vigui rege beatior.

LY. Donec non alia magis
Arſiſti, neque erat Lydia poſt Chloen:
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.

HO. Me nunc Threſſa Chloe regit,
Dulceis docta modos & citharæ ſciens:
Pro qua non metüam mori;
Si parcent animæ fata ſuperſtiti.

LY. Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori.
Si parcent puero fata ſuperſtiti;

HO. Quid, ſi priſca redit Venus?
Diductoſque iugo cogit aheneo?
Si flaua excutitur Chloe?
Reiectæque patet ianua Lydiæ?

LY. Quamquam ſidere pulchrior
Ille eſt, tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria;
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN.

ODE X.

Vt poſita duritie, aliqua ipſius miſericordia capiatur.

EXtremum Tanaim ſi biberes Lyce,
Sæuo nupta viro; me tamen aſperas
Porrectum ante fores obijcere incolis
Plorares Aquilonibus.
Audis, quo ſtrepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra ſitum tecta remugiat
Ventis? & poſitas vt glaciet niueis
Puro lumine Iupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec ver Pieria pellice ſaucius

Cur-

Curuat, ſupplicibus tuis
Parca, s nec rigida mollior eſculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus:
Non hoc ſemper erit liminis aut aquæ
Cæleſtis patiens latus.

AD MERCVRIVM.

ODE XI.

Vt cantus ſibi dictet, quibus Lydeflecta poſſit. Danaidum fabula.

MErcuri (nam te docilis magiſtro
Mouit Amphion Lapides, canendo)
Tuque teſtudo reſonare ſeptem
Callida neruis:
(Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuinum menſis, & amica templis)
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Applicet aureis.
Quæ velut latis equa trima campis,
Ludit exſultim: metuitque tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
Cruda marito.
Tu potes tigreis comiteſque ſiluas
Ducere: & riuos celereis morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus, quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius, atque
Spiritus teter, ſanieſque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion Tyrioſque vultu
Riſit inuito, ſtetit vrna paullum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata:
Quæ manent culpas etiam ſub Orco,
Impiæ, nam quid potuere maius?

Im-

Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Vna de multis face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
Splendide mendax, & in omne virgo
Nobilis æuum:
Surge, quæ dixit iuueni marito:
Surge: ne longus tibi ſomnus, vnde
Non times, detur: ſocerum, & ſceleſtas
Falle ſorores;
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ.
Singulos, eheu, lacerant: ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſæuis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I pedes quo te rapiunt, & auræ,
Dum fauet nox, & Venus: i ſecundo
Omine: & noſtri memorem ſepulchro
Sculpe querelam.

AD NEOBVLEN.

ODE XII.

Eam Hebri adoleſcentis amore captam, inertiæ ſe & deſidiæ dediſſe.

MIſerarum eſt, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lauere: aut exanimari, metuenteis patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cithereæ puer ales.
Tibi telas, operoſæque Mineruæ
Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri:
Eques ipſo melior Bellerophonte:
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:
Catus idem per apertum fugienteis
Agitato grege ceruos iaculari: &
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BLANDVSIAM.

ODE XIII.

Commendat eius amenitatem.

O Fons Blanduſiæ ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus;
Cras donaberis hædo:
Cui frons turgida cornibus
Primis, & Venerem & prœlia deſtinat
Fruſtra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine riuos,
Laſciui ſoboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Neſcit tangere: tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente, cauis impoſitam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ deſiliunt tuæ.

AD POPVLVM ROMANVM.

ODE XIV.

Cæſaris victoriam canit, eamque ſacrificijs & feſtis dapibus perſequi hortatur.

HErculis ritu modo dictus, ò plebs,
Morte venalem petijſſe laurum,
Cæſar, Hiſpana repetit Penateis
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito
Prodeat iuſtis operata diuis.
Et ſoror clari ducis, & decoræ
Supplice vitta.
Virginum matres, iuuenumque nuper
Soſpitum, vos ò pueri, & puellæ
Iam virum expertæ, male nominatis
Parcite verbis,
Hic dies vere mihi feſtus atras
Extimet curas. ego nec tumultum,

Nec mori per vim metuam, tenente
Cæſare terras.
I, pete vnguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marſi marmorem duelli:
Spartacum ſi qua potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem,
Si per inuiſum mora ianitorem
Fiet, abito.
Lenit albeſcens animos capillus,
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
Non ego hoc ferrem callidus iuuenta,
Conſule Planco.

IN CHLORIM, SEV CHLORIDEM.

ODE XV.

Vt ſaltem vetula, nequitiæ & libidini modum conſtituat.

VXor pauperis Ibici,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ;
Famoſiſque laboribus.
Matuto propior deſine funeri
Inter ludere virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
Non, ſi quid Pholoen ſatis,
Et te, Clori, decet: filia rectius
Expugnat iuuenum domos:
Pulſu Thyas vti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Laſciuæ ſimilem ludere capreæ:
Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam, non cithare, decent,
Nec flos purpureus roſæ,
Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

AD MÆCENATEM.

ODE XVI.

Auro omnia parent. Horatius vero contentus eſt ſua ſorte, vnde beatus exiſtit.

INcluſam Danaen turris ahenea,
Robuſtæque fores, & vigilum canum

Triſtes excubiæ munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris:
Si non Acriſium, virginis abditæ
Cuſtodem paxidum Iupiter & Venus
Riſiſſent: fore enim tutum iter, & patens,
Conuerſo in pretium deo,
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa potentius
Ictu fulmineo: concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum
Demerſa excidio: diffidit vrbium
Portas vir Macedo, & ſubruit æmulos
Reges muneribus; munera nauium
Sæuos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Maiorumque fames. iure perhorrui
Late conſpicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negauerit,
A Dijs plura feret. nil cupientium
Nudus caſtra peto: & transfuga, diuitum
Parteis linquere geſtio.
Cotemtæ dominus ſplendidior rei,
Quam ſi quicquid arat impiger Appulus.
Occultare meis dicerer horreis;
Magnas inter opes inops
Puræ riuus aquæ, ſiluaque iugerum
Paucorum, & ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes
Nec Læſtrigonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi; nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis:
Importuna tamen pauperies abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges,
Contracto melius parua Cupidine
Vectigalia porrigam:
Quam ſi Mygdonijs regnum Halyattici
Campis continuem. multa petentibus
Deſunt multa: bene eſt, cui Deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu.

AD

AD ÆLIVM LAMIAM.

ODE XVII.

Primum nobilitatem ipſius laudat, deinde admonet, vt ſe preparet ad diem craſtinum, qui pluuius fore videbatur, hilariter exigendum.

ÆLi vetuſto nobilis ab Lamo,
Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne faſtos,
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuiſſe Lirim;
Late tyrannus. Cras folijs nemus
Multis, & alga littus inutili
Demiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet: aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis, & porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

AD FAVNVM.

ODE XVIII.

Deum ſylueſtrem, infernum & peſtilentem precatur, vt per ſuos träſiens agros, ſibi ſuiſque ſit propitius.

FAune Nympharum fugientum amator,
Per meos fineis, & aprica rura
Lenis incedas: abeaſque paruis
Æquus alumnis,
Si tener pleno cadit hædus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crateræ, vetus ara multo
Fumat odore:
Ludit herboſo pecus omne campo
Dum tibi nonæ redeunt Decembres;
Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum boue pagus:

In-

Inter audaceis lupus errat agnos,
Spargit agreſteis tibi ſilua frondeis,
Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

AD TELEPHVM.

ODE XIX.

Reprehendit eum, quod veterum hiſtoriarum ſtudio deditus, eo, quæ ad hilariter & iucundo viuendum pertinent, negligat.

QVantum diſtet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras & genus Æaci,
Et pugnata ſacro bella ſub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur: quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum. & quota
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da lunæ propere nouæ,
Da noctis mediæ: da, puer, auguris,
Murenæ, tribus aut nouem
Miſcentur cyathis pocula commodis.
Qui Muſas amat impareis,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. treis prohibet ſupra
Rixarum metuens, tangere Gratia
Nudis iuncta ſororibus.
Inſanire iuuat. cur Berecynthiæ
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
Parcenteis ego dexteras
Odi. ſparge roſas: audiat inuidus
Dementem ſtrepitum Lycus:
Et vicina ſeni non habilis Lyco.
Spiſſa te nitidum coma,
Puro te ſimilem Telephe Veſpero,
Tempeſtiua petit Chloe:
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD PYRRHVM. ODE XX.

Ne formoſum Nearchum, à ſua meretricula abſtrahat.

NOn vides, quanto moueas periclo
Pyrrhe, Getulæ catulos leænæ?
Dura poſt paullo fugies inaudax,
Prœlia raptor:
Cum per obſtanteis iuuenum cateruas
Ibit, inſignem repetens Nearchum,
Grande certamen, tibi præda cedat
Maior, an illi.
Interim dum tu celereis ſagittas
Promis, hæc denteis acuit timendos,
Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
Sub pede palmam,
Fertur, & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa
Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM. ODE XXI.

Ex qua ſe in Coruini gratiam vinum vetuſtum promturum oſtendit, & occaſione oblata vini laudes commemorat.

O Nata mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſiue geris iocos
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem pia teſta ſomnum,
Quocunque lectum nomine Maſſicum
Seruas, moueri digna bono die;
Deſcende, Coruino iubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Sacraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur & priſci Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas: & arcanum iocoſo
Conſilium retegis Lyeo:
Tu ſpem reducis mentibus anxijs,

Vi-

Vireiſque, & addis cornua pauperi;
Poſt te, neque iratos trementi
Regum apices. neque militum arma.
Te, Liber, & ſi læta aderit Venus
Segneſque nodum ſoluere Gratiæ,
Viuæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat aſtra Phæbus.

IN DIANAM.

ODE XXII.

Dianæ conſecrat pinum villæ ſua propinquam, & quotannis verris immolati ſanguine arborem hanc aſperſurum ſe vouet.

MOntium cuſtos nemorumque virgo,
Quæ laboranteis vtero puellas
Ter vocata audis, adimiſque letho
Diua triformis:
Imminens villæ tua pinus eſto:
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum,
Sanguine donem.

AD PHIDILEM.

ODE XXIII.

Suadens, vt deos puris manibus, & conſcientia bene actæ vitæ colat.

CÆlo ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente luna, ruſtica Phidile,
Si thure placaris, & horna
Fruge Larcis, auidaque porca;
Nec peſtilentem ſentiet Africum
Fæcunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero graue tempus anno,
Nam, quæ niuali paſcitur Algido
Deuota, quercus inter & ilices:
Aut creſcit Albanis in herbis
Victima: pontificum ſecureis
Ceruice tinget. te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium
Paruos coronantem marino

Rore deos fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigi manus;
Non ſumtuoſa blandior hoſtia,
Mollibit auerſo Penateis
Farre pio, & ſaliente mica.

IN AVAROS:
ODE XXIV.

In auaros inuehitur, qui domos domibus ſubinde addunt, in ipſo etiam mari ædificantes: cum tamen nulla ædificia neceſſitate mortis eos liberare poſſint. Ad hac autem mala extirpanda, vna cum praua illa augendi opes cupiditate, diſciplina aſperiore opus eſſe dicit.

INtactis opulentior
Theſauris Arabum, & diuitis Indiæ.
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Punicum:
Se figit adamantinos
Summis verticibus dira neceſſitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput,
Campeſtres melius Scythæ,
Quorum plauſtra vagas rite trahunt dom
Viuunt, & rigidi Getæ:
Immetata quibus iugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua:
Defunctumque laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Priuignis mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
Coniux: nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna, parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas
Et peccare nefas, aut pretium mori,
O quiſquis volet impias
Cædeis, & rabiem tollere ciuicam;
Si quæret pater vrbium,
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat

Re-

Refrenare licentiam,
Carus poſtgenitis, quatenus, heu nefas,
Virtutem incólumen odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt, ſi neque feruidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo niues
Mercatorem abigunt horrida callidi
Vincunt æquora nauitæ.
Magnum pauperies opprobrium, iubet
Quiduis, & facere & pati:
Virtutiſque viam deſerit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, & turba fauentium,
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittemus, ſcelerum ſi bene pœnitet;
Eradenda Cupidinis
Praui ſunt elementa & teneræ nimis
Mentes, aſperioribus
Formandæ ſtudijs, neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer:
Venarique timet, ludere doctior;
Seu Græco iubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea.
Cum periura patris fides
Conſortem ſocium fallat, & hoſpitem
Indignoque pecuniam
Hæredi properet: ſcilicet improbæ
Creſcunt diuitiæ, tamen
Curtę neſcio quid ſemper abeſt rei.

AD BACCHVM.
ODE XXV.

Se Bacchi instinctu afflatuque concitatum, noua quadam & inaudita de Auguſto dicturum.

QVo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ in nemora, aut quos agor in ſpecus
Velox

Velox mente noua? quibus
 Antris, egregij Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
 Stellis inſerere, & concilio Iouis?
Dicam inſigne, recens, adhuc
 Indictum ore alio, non ſecus in iugis
Ex ſomnis ſtupet Euias,
 Hebrum proſpiciens, & niue candidam
Thracen, ac pede barbaro
 Luſtratam Rhodopen, vt mihi deuio
Rupeis, & vacuum nemus
 Mirari libet! ò Naiadum potens,
Baccharumque valentium
 Proceras manibus vertere fraxinos:
Nil paruum, aut humili modo;
 Nil mortale loquar: dulce periculum eſt,
O Lænæ, ſequi deum
 Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM.
ODE XXVI.

Se iam ſenem factum rebus amatorijs minus aptum eſſe.

VIxi puellis nuper idoneus,
 Et militaui non ſine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
 Barbiton hic paries habebit:
Læuum marinæ qui Veneris latus
Cuſtodit. hic, hic ponite lucida
 Funalia, & vecteis, & arcus
 Oppoſitis foribus minaceis.
O, quæ beatam diua tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sythonia niue,
 Regina, ſublimi flagello
 Tange Chloen ſemel arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM.
ODE XXVII.

Deterret eam præcipue exemplo Europæ.

IMpios partæ recinentis omen
 Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Rauca decurrens lupa Lanuuino,
 Fœtaque vulpes,
Rumpat & ſerpens iter inſtitutum,

Si per obliquum ſimilis ſagittæ
Terruit Mannos.ego cui timebo
Prouidus auſpex?
Antequam ſtanteis repetat paludes
Imbrium diuina auis imminentum,
Oſcinem coruum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix, vbicumque mauis,
Et memor noſtri Galatea viuas:
Teque nec læuus vetet ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides, quando trepidet tumultu
Pronus Orion: ego,quid ſit ater
Adriæ,noui,ſinus: & quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium vxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Hædi, &
Æquoris nigri fremitum,& trementeis
Verbere ripas.
Sic & Europe niueum doloſo
Credidit tauro latus: & ſcatentem
Belluis pontum, mediaſque fraudeis
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum,&
Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte ſubluſtri, nihil aſtra præter
Vidit, & vndas.
Quæ ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten: pater ô relictum
Filiæ nomen, pietaſque dixit
Victa furore.
Vnde?quo veni? leuis vna mors eſt
Virginum culpæ, vigilanſne ploro
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana:quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliuſue fluctus
Ire per longos fuit: an recenteis
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri.

Impu-

Impudens liqui patrios Penateis:
Impudens Orcum moror. O deorum
Si quis hæc audit: vtinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decenteis
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigreis.
Vilis Europe pater vrget abſens;
Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
Pendulum, zona bene te ſecuta,
Lædere collum.
Siue te rupes, & acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
Crede voloci: niſi herile mauis
Carpere penſum.
Regius ſanguis, dominæque tradi,
Barbaræ pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remiſſo
Filius arcu.
Mox vbi luſit ſatis: Abſtineto,
Dixit, irarum, callidæque rixæ:
Cum tibi inuiſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Vxor inuicti Iouis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus: bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducet.

AD LYDEN.

ODE XXVIII.

Diem Neptuno ſacrum hilariter exigendum eſſe.

FEſto quid potius die
Neptuni faciam prome reconditum,
Lyde ſtrenua, Cæcubum,
Munitæque adhibe vim ſapientiæ,
Inclinare meridiem
Sentis: ac veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus inuicem
Neptunum, & virideis Nereidum comas.

Tu curua recines lyra
 Latonam, & celeris ſpicula Cynthiæ
Summo carmine, quæ Cnidon
 Fulgenteiſque tenet Cycladas, & Paphon
Iunctis viſit oloribus.
 Dicetur merita Nox quoque nænia.

AD MÆCENATEM. ODE XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis miſſis.

TYrrhena regum progenies, tibi
 Non ante verſo lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, roſarum, &
 Preſſa tuis balanus capillis
Iamdudum apud me eſt; eripe te moræ
Ne ſemper vdum Tybur, & Æſulæ
 Decliue contempleris aruum. &
 Telegoni iuga patricidæ,
Faſtidioſam deſere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis,
 Omitte mirari beatæ
 Fumum, & opes, ſtrepitumque Romæ.
Plerumque gratæ diuitibus vices,
Mundæque paruo ſub lare pauperum
 Cænæ, ſine aulæis, & oſtro
 Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedæ pater
Oſtendit ignem: iam Procyon furit.
 Et ſtella veſani leonis,
 Sole dies referente ſiccos.
Iam paſtor vmbras cum grege languido,
Riuumque feſſus quærit, & horridi
 Dumeta Syluani; caretque
 Ripa vagis taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat ſtatus,
Curas, & vrbi ſollicitus times:
 Quid Seres, & regnata Cyro
 Bactra parent, Tanaiſque diſcors.
Prudens, futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus:
 Ridetque, ſi mortalis vltra
 Fas trepidat. quod adeſt, memento

Com-

Componere æquus: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruſ-
cum in mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeiſque raptas, & pecus, & domos
Voluentis vna, non ſine montium
Clamore, vicinæque ſiluæ:
Cum fera diluuies quietos
Irritat amneis. ille potens ſui,
Lætuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum
Quodcumque retro eſt, efficiet: neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alijs benigna.
Laudo manentem: ſi celereis quatis
Pennas, reſigno, quæ dedit, & mea
Virtute me inuoluo: probamque
Pauperiem ſine dote quæro.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere: & votis paciſci
Ne Cypriæ Tyriæque merces
Addant auaro diuitias mari.
Tunc me biremis præſidio ſcaphæ
Tutum per Ægeos tumultus
Aura feret; geminuſque Pollus.

AD MELPOMENEN MVSAM.
ODE XXX.

Scribendis carminibus lyricis ſe melius conſuluiſſe immortalitati nominis ſui dicit. quam ſi obtinuiſſet vt ſibi area ſtatuæ aut pyramides erigerentur. Præcipuumque laudis materiam fore innuit, quod primus ex Latinis in hoc carminum genere Græcos imitatus fuerit.

EXegi monumentum ære perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius,

Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit Libitinam vſque ego poſtera
Creſcam laude recens: dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus.
Et, qua pauper aquæ Daunus agreſtium
Regnauit populorum, ex humili potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. ſume ſuperbiam
Quæſitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM

LIBER IV.

ODE PRIMA.

Se iam ea ætate eſſe, vt à rebus amatorijs, & carminibus ludicris & venereis, alieno eſſe animo debeat: & tamen Ligurini veſano amore torreri.

INtermiſſa Venus diu
Ruſus bella moues, parce, precor, precor;
Non ſum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. deſine dulcium
Mater ſæua Cupidinum;
Circa luſtra decem flectere mollibus
Iam durum imperijs. abi
Quo blandæ iuuenum te reuocant preces.
Tempeſtiuus in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Commeſſabere Maximi,
Si torrere iecur quæris idoneum,
Namque & nobilis, & decens,
Et pro ſollicitis non tacitus reis;
Et centum puer artium,
Late ſigna feret militiæ tuæ.

Et;

Et, quandoque potentior
  Largis muneribus riſerit æmuli:
Albanos prope, te, lacus
  Ponet marmoream ſub trabe Cypria,
Illic plurima naribus
  Duces thura. lyræque, & Berecyntiæ
Delectabere tibiæ
  Miſtis carminibus non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
  Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
  In morem Salium ter quatient humum
Me nec fœmina, nec puer
  Iam nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare iuuat mero:
  Nec vincire nouis tempora floribus.
Sed cur heu, Ligurine, cur
  Manat rara meas lachryma per genas?
Cur facunda parum decoro
  Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomnijs
  Iam captum teneo, iam volucrem ſequor
Te per gramina Martij
  Campi, te per aquas, dure, volubileis.

AD ANTONIVM IVLVM, M. ANTONII TRIVMVIRI FILIVM. ODE II.

Antiquos Poetas imitari periculoſum eſt.

PIndarum quiſquis ſtudet æmulari,
  Iule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, vitreo daturus
    Nomina ponto.
Monte, decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas,
Feruet, immenſuſque ruit profundo
    Pindarus ore,
Laurea donandus Apollinari;
Seu per audaceis noua dithyrambos
Verba deuoluit; numeriſque fertur
    Lege ſolutis:
Seu deos, regeſque canit, deorum
Sanguinem: per quos cecidere iuſtâ

Morte Centauri, cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ:
Siue, quos Elea domum reducit
Palma cæleſteis: pugilemue equumue
Dicit: & centum potiore ſignis
Munere donat.
Flebili ſponſæ iuuenemue raptum
Plorat:& vireis,animumque,moreſ-
que aureos educit in aſtra, nigro-
que inuidet Orco.
Multa Dircæum leuat aura cygnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego apis Matinæ
More modoque
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus, vuidique
Tiburis ripas, operoſa paruus
Carmina fingo.
Concines maiore poeta plectro
Cæſarem, quandoque trahet feroceis
Per ſacrum ciuium, merita decorus
Fronde, Sicambros,
Quo nihil maius meliuſue terris
Fata donauere, bonique diui,
Nec dabunt: quamuis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines lætoſque dies, & vrbis
Publicum ludum, ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meæ, ſi quid loquar audiendum,
Vocis accede bona pars, & ò Sol
Pulcher,ò laudande,canam recepto
Cæſare felix.
Tuque,dum procedis,Io triumphe,
Non ſemel dicemus: Io triumphe,
Ciuitas omnis, dabimuſque diuis
Thura benignis.
Te decem tauri,totidemque vaccæ,
Me tener ſoluet vitulus relicta
Matre, qui largis iuueneſcit herbis
In mea vota,
Fronte curuatos imitatus igneis
Ter-

Tertium Lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit, niueus videri,
Cætera fuluus.

AD MELPOMENEN.

ODE III.

Senatum eſſe ad poeticen, eiuſque beneficio nominis immortalitatem & gloriam conſecutum eſſe.

QVem tu Melpomene ſemel
Naſcentem placido lumine videris,
Illum non labor Iſthmus
Clarabit pugilem: non equis impiger
Curru ducet Achaico
Victorem: neque res bellica Delijs
Ornatum folijs ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
Sed, quæ Tybur aquæ fertile præfluunt,
Et ſpiſſæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis vrbium
Dignatur ſoboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:
Et iam dente minus mordeor inuido.
O teſtudinis aureæ
Dulcem quæ ſtrepitum Pieri temperas:
O mutis quoque piſcibus
Donatura cygni, ſi libeat, ſonum!
Totum muneris hoc tui eſt,
Quod monſtror digito prætereuntium,
Romanæ fidicen lyræ:
Quod ſpiro & placeo (ſi placeo) tuum eſt.

AD ROMAM.

ODE IV.

Druſi Neronis, qui fuit Auguſti Cæſaris priuignus, victorias de Rhætis & Vindelicis celebrat. Quin etiam Claudij Neronis fortia quædam facta commemorat.

QValem miniſtrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aueis vagas
Permiſit, expertus fidelem

Iupiter in Ganymede flauo,
Olim iuuentus, & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium:
Vernique iam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus
Venti pauentem: mox in ouilia
Demiſit hoſtem viuidus impetus.
Nunc in reluctanteis dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ:
Qualemue lætis caprea paſcuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere,
Iam lacte depulſum leonem;
Dente nouo peritura vidit
Videre Rhœti bella ſub Alpibus
Druſum gerentem & Vindelici, quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras, obarmet, quærere diſtuli:
Nec ſcire fas eſt omnia. Sed diu
Lateque victrices cateruæ
Conſilijs iuuenis reuictæ
ſenſere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones
Fortes creantur fortibus & bonis.
Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam
Doctrina ſed vim promouet inſitam
Rectique cultus pectora roborant.
Vtcunque defecere mores;
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, ò Roma, Neronibus,
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Deuictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris.
Qui primus alma riſit adorea,
Dirus per vrbeis Afer vt Italas,
Ceu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
Poſt hoc ſecundis vſque laboribus
Romana pubes creuit: & impio

 Vaſtata

Vaſtata Pœnorum tumultu
Fana deos habuere rectos.
Dixitque tandem perfidus Annibal,
Cerui luporum præda rapacium
Sectamur vltro, quos opimus
Fallere & effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuſcis æquoribus; ſacra,
Natoſque, maturoſque patres
Pertulit Auſonias ad vrbeis;
Duris vt ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædeis ab ipſo
Ducit opes animumque ferro.
Non hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem:
Monſtrumue ſummiſere Colchi
Maius, Echioniaue Thebæ.
Merſes profundos pulchrior euenit.
Luctere; multa proruet integrum
Cum laude victorem: geretque
Prœlia coniugibus loquenda.
Carthagini iam non ego nuntios
Mittam ſuperbos: occidit, occidit
Spes omnis; & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interempto:
Nil Claudiæ non perficient manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & curæ ſagaces
Expediunt per acuta belli.

AD AVGVSTVM.

ODE V.

Vt tandem in vrbem redeat.

Diuis orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes iam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ,
Inſtar veris enim vultus vbi tuus

Affulſit populo, gratior it dies
Et ſoles melius nitent.
Vt mater iuuenem, quem Notus inuido
Flatu Carpathij trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet à domo,
Votis,omnibuſque,& precibus vocat,
Curuo nec faciem littore dimouet:
Sic deſiderijs icta fidelibus
Quærit patria Cæſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres,almaque Fauſtitas:
Pacatum volitant per mare nauitæ:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
Mos & lex maculoſum edomuit nefas:
Laudantur ſimili prole puerperæ,
Culpam pœna premit comes.
Quis parthum paueat? quis gelidum Scythen?
Quis,Germania quos horrida parturit
Fœtus,incolumi Cæſare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis.
Et vitem viduas ducit ad arbores.
Hinc ad vina redit lætus, & alteris
Te menſis adhibet deum.
Te multa prece,te proſequitur mero
Defuſo pateris: & Laribus tuum
Miſcet numen,vti Græcia Caſtoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ò vtinam dux bone ferias
Præſtes Heſperiæ,dicimus integro
Sicci mane die: dicimus vuidi
Cum Sol Oceano ſubeſt.

IN APOLLINEM, ET DIANAM.

ODE VI.

Carmen ſæculare.

Diue, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ,Tiryoſque raptor

Sen-

Senſit, & Troiæ prope victor altæ
Phthius Achilles.
Cæteris maior, tibi miles impar:
Filius quamuis Thetidis marinæ
Dardanas turreis quateret tremenda
Cuſpide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro
Procidit late: poſuitque collum in
Puluere Teucro.
Ille non incluſus equo Mineruæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis grauis, heu nefas, heu,
Neſcios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latenteis
Matris in aluo:
Ni tuis victus Veneriſque gratæ
Vocibus, diuum pater annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ
Phœbe, qui Xantho lauis amne crineis;
Dauniæ defende decus camænæ
Læuis Agyeu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poetæ,
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela deæ, fugaceis
Lyncas: & ceruos cohibentis arcu,
Lesbium ſeruate pedem, meique
Pollicis ictum:
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite creſcentem face noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
Voluere menſeis.
Nupta iam dices, ego dis amicum,
Sæculo feſtas referente luces
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horati.

AD L. MANLIVM TORQVATVM.

ODE VII.

Veris aduentu, & æqua omnibus hominibus moriendi conditione ſine ſpe reuiuiſcendi, omniumque rerum mutatione & viciſſitudine propoſita, inuitat ad hilariter iucundeque viuendum.

DIffugere niues, redeunt iam gramina campis
  Arboribuſque comæ.
Mutat terra vices, & decreſcentia ripas
  Flumina prætereunt.
Gratia cum Nymphis geminiſque ſororibus audet
  Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes monet annus, & almum
  Quæ rapit hora diem.
Frigora miteſcunt zephyris: ver proterit æſtas
  Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
  Bruma recurret iners.
Damna tamen celeres reparant cæleſtia Lunæ:
  Nos vbi decidimus
Quos pius Æneas, quo Tullus diues & Ancus:
  Puluis & vmbra ſumus.
Quis ſcit, an adijciant hodiernæ craſtina ſummæ
  Tempora Di ſuperi?
Cuncta manus auidas fugient hæredis, amico
  Quæ dederis animo.
Cum ſemel occideris, & de te ſplendida Minos
  Fecerit arbitria;
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
  Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
  Liberat Hippolytum
Nec lethæa valet Theſeus abrumpere caro
  Vincula Pirithoo.

AD MARCIVM CENSORINVM.

ODE VIII.

Nihil eſt, quòd homines magis immortales reddere poſſit, quam Poetarum carmina.

DOnarem pateras, grataque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus,
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu peſſima munerum
Ferres: diuite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, & pretium dicere muneris.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus, & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus: non celeres fugæ
Reiectæque retrorſum Annibalis minæ,
Non incendia Carthaginis impiæ,
Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
Si chartæ ſileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. quid foret Iliæ,
Mauortiſque puer, ſi taciturnitas
Obſtaret meritis inuida Romuli?
Ereptum Stygijs fluctibus Æacum
Virtus, & fauor, & lingua potentium
Vatum diuitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum Muſa vetat mori;
Cælo Muſa beat. ſic Iouis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules.
Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rateis.
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIVM.
ODE IX.

Scripta ſua nunquam interitura. Sine poetarum ope Virtutem obliuione ſempiterna deleri. Se ſuis verſibus res à Lollio geſtas memoria poditurum. Laus conſtantiæ, & cæterarum virtutum.

NE forte credas interitura, quæ
  Longe ſonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per arteis
  Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedeis Homerus, Pindaricæ latent,
  Coæque, & Alcæi minaces,
    Steſichorique graues camœnæ.
Nec, ſi quid olim luſit Anacreon,
Deleuit ætas: ſpirat adhuc amor,
  Viuuntque commiſſi calores
    Æoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comptos arſit adulteri
Crineis, & aurum veſtibus illitum
  Mirata, regaleiſque cultus,
    Et comites. Helene Lacena
Primuſue Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
  Vexata: non pugnauit ingens
    Idomeneus Sthenelusue ſolus
Dicenda Muſis prælia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graueis
  Excepit ictus pro pudicis
    Coniugibus pueriſque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illachrymabiles
  Vrgentur, ignotique longa
    Nocte: carent quia vate ſacro.
Paulum ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus, non ego te meis
  Chartis inornatum ſilebo,
    Totus tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere liuidas
Obliuiones. eſt animus tibi
  Rerumque prudens & ſecundis

Temporibus dubijſque
Vindex auare fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ,
Conſulque non vnius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu; & per obſtanteis cateruas
Explicuit ſua victor arma.
Non poſſidentem multa vocaueris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Duramque callet pauperiem pati,
Peiuſque letho flagitium timet.
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

AD LIGVRINVM.

ODE X.

Vt dum per ætatem licet, fruatur formæ ſuæ bono: alioqui fore vt ipſum ſero pœniteat. cum flos ille ætatis exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ cum veniet pluma ſuperbiæ,
Et, quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ,
Nunc & qui color eſt puniceæ flore prior roſæ,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hiſpidam,
Dices heu (quoties te in ſpeculo videris alterum)
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ.

AD PHYLLIDEM.

ODE XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus: eſt in horto, Phylli,

Phylli, nectendis apium coronis,
Eſt hederæ vis
Multa,qua crineis religata fulges.
Ridet argento domus:ara caſtis
Vincta verbenis auet immolato
Spargier agno.
Cuncta feſtinat manus: huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris, quibus aduoceris
Gaudijs:idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit Aprilem,
Iure ſolennis mihi, ſanctiorque
Pæne natali proprio, quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluenteis
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupauit
(Non tuæ ſortis iuuenem) puella
Diues, & laſciua: tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet ales
Pegaſus, terrenum equitem grauatus
Bellerophontem:
Semper vt te digna ſequare & vltra,
Quam licet ſperare, nefas putando,
Diſparem vites. age iam meorum
Finis amorum,
(Non enim poſthac alia calebo
Fœmina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. minuuntur atræ
Carmine curæ.

AD VIRGILIVM.
ODE XII.

Deſcribit Veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium ſub conditione inuitat.

IAm veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ
Iam nec prata rigent, nec fluuij ſtrepunt
Hiberna niue turgidi.

Nidum

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis, & Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbara;
Regum eſt vlta libidines.
Dicunt in tenero gramine, pinguium
Cuſtodes ouium, carmina fiſtula:
Delectantque deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere ſitim tempora Virgili:
Sed, preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, iuuenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi paruus onyx eliciet cadum;
Qui nunc Sulpitijs accubat horreis,
Spes donare nouas largus, amaraque
Curarum eluere efficax,
Ad quæ ſi properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena diues vt in domo.
Verum pone moras, & ſtudium lucri:
Nigrorumque memor, dum licet, ignium;
Miſce ſtultitiam conſilijs breuem.
Dulce eſt deſipere in loco.

IN LYCEN.

ODE XIII.

Inſultat ei quod iam anus fiat, & libidine flagrans, contemnatur à iuuenibus.

AVdiuere Lyce Dij mea vota: Dij
Audiuere Lyce; fis anus, & tamen
Vis formoſa videri,
Ludiſque, & bibis impudens:
Et cantu tremulo pota cupidinem
Lentum ſollicitas: ille virentis, &
Docte pſallere Chiæ,
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim tranſuolat aridas
Quercus, & refugit te, quia luridi
Dentes, te quia rugæ

Tur-

Turpant, & capitis niues.
Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora, quæ ſemel
Notis condita faſtis:
Incluſit volucris dies.
Quo fugit Venus heu? quoque color decens?
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quæ ſpirabat amores,
Quæ me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram, notaque & artium
Gratarum facies? ſed Cynare breueis
Annos fata dederunt,
Seruatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Poſſent vt iuuenes viſere feruidi
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

AD AVGVSTVM.

ODE XIV.

A Senatu, populoque Romano honores Auguſto tribui non poſſunt, qui virtutes eius æquare valeant.

QVæ cura patrum, quæue Quiritium
Plenis honorum muneribus, tuas,
Auguſte, virtutes in æuum
Per titulos memoreſque faſtos
Æternet? ò qua ſol habitabileis
Illuſtrat oras, maxime principum;
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper
Quid Marte poſſes. milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennoſque veloceis, & arceis
Alpibus impoſitas tremendis,
Deiecit acer, plus vice ſimplici.
Maior Neronum mox graue prælium
Commiſit, immaneiſque Rhœtos
Auſpicijs pepulit ſecundis.
Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora liberæ

Quan-

Quantis fatigaret ruinis:
 Indomitas prope qualis vndas
Exerceret Auſter Pleiadum choro
Scindente nubeis, impiger hoſtium
 Vexare turmas: & frementem
  Mittere equum medios per igneis.
Sic . tauriformis voluitur Aufidus
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
 Cum ſæuit,horrendamque cultis
  Diluuiem. meditatur agris:
Vt Barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu:
 Primoſque & extremos metendo
  Strauit humum ſine clade victor;
Te copias,te conſilium, & tuos
Præbente diuos.nam tibi,quo die
 Portus Alexandrea ſupplex,
  Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus:
 Laudemque,& optatum peractis
  Imperijs decus arrogauit
Te Cantaber non ante domabilis,
Meduſque & Indus: te profugus Scythes
 Miratur, ò tutela præſens
  Italiæ, dominæque Romæ:
Te fontium qui cælat origines
Niluſque & Iſter:te rapidus Tigris,
 Te belluoſus qui remotis
  Obſtrepit Oceanus Britannis:
Te non pauentis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ:
 Te cæde gaudentes Sicambri:
  Compoſitis venerantur armis.

AVGVSTI LAVDES.

ODE XV.

Se non eſſe idoneum ad canenda Lyricis verſibus Auguſti encomia.

PHœbus volentem prœlia me loqui
 Victas,& vrbeis,increpuit lyra,

Ne

Ne parua Tyrrhenum per æquor
Vela darem: tua, Cæſar, ætas
Fruges & agris retulit vberes,
Et ſigna noſtro reſtituit Ioui,
Direpta Parthorum ſuperbis
Poſtibus: & vacuum duellis
Ianum Quirini clauſit: & ordinem
Rectum euaganti frena licentiæ
Iniecit: amouitque culpas
Et veteres reuocauit arteis:
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Creuere vires, famaque, & Imperi
Porrecta maieſtas ad ortum
Solis ab Heſperio cubili.
Cuſtode rerum Cæſare non furor
Ciuilis, aut vis exiget otium:
Non ira, quæ procudit enſeis,
Et miſeras inimicat vrbeis.
Non, qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Iulia: non Getæ,
Non Seres, infidiue Perſæ,
Non Tanaim prope flumen orti.
Noſque & profeſtis lucibus & ſacris,
Inter iocoſi munera Liberi,
Cum prole, matroniſque noſtris,
Rite deos prius apprecati
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remiſto carmine tibijs
Troiamque, & Anchiſen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER

AD MÆCENATEM.

ODE PRIMA.

Mæcenati ad bellum Actiacum proficiſcenti comitem ſe offert, non tam quod præſentia ſua quicquam commodi ſit ei allaturus, quam quod minus de ſalute eius ſollicitus ſit futurus.

IBis Liburnis inter alta nauium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæſaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
Iucunda. ſi contra, grauis?
Vtrumne iuſſi perſequemur otium
Non dulce, ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molleis viros?
Feremus: & te vel per Alpium iuga,
Inhoſpitalem & Caucaſum,
Vel occidentis vſque ad vltimum ſinum,
Forti ſequemur pectore.
Roges, tuum labore quid iuuem meo,
Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore ſum futurus in metu,
Qui maior abſenteis habet.
Vt aſſidens implumibus pullis auis
Serpentium allapſus timet
Magis relictis: non, vt adſit, auxili
Latura plus præſentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur mea;
Pecuſue Calabris ante ſidus feruidum

Luca-

Lucana mutet paſcua:
Nec, vt ſuperni villa candens Tuſculi
Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperque me benignitas tua
Ditauit. haud parauero,
Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,
Diſcinctus aut perdam vt nepos.

ODE II.

Varias vitæ ruſticæ laudes hæc ode complectitur: præſertim vero ab animi tranquillitate & rugalitate eam laudat.

BEatus ille, qui procul negotijs,
Vt priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
Solutus omni fænore.
Neque excitatur claſſico miles truci
Neque horret iratum mare,
Forumque vitat, & ſuperba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos;
Aut in reducta valle mugientium
Proſpectat erranteis greges:
Inutileiſque falce ramos amputans,
Feliciores inſerit:
Aut preſſa puris mella condit amphoris
Aut tondet infirmas oueis,
Vel, cum decorum mitibus pomis caput
Autumnis aruis extulit,
Vt gaudet inſitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam purpuræ,
Qua muneretur te, Priape, & te pater
Siluane, tutor finium!
Libet iacere modo ſub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ,
Queruntur in ſiluis oues:
Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus,
Somnos quod inuitet leueis.
At, cum tonantis annus hibernus Iouis
Imbreis, niueiſque comparat:

Aut trudit acreis hinc & hinc multo cane
 Apros in obſtanteis plagas:
Aut amite leui rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos,
Pauidumque leporem,& aduenam laqueo gruem,
 Iucunda captat præmia.
Quis non malarum,quas amor curas habet,
 Hæc inter obliuiſcitur?
Quod ſi pudica mulier in partem iuuans
 Domum, atque dulceis liberos,
(Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
 Pernicis vxor Appuli)
Sacrum vetuſtis exſtruat lignis focum
 Laſſi ſub aduentum viri,
Claudenſque textis cratibus lætum pecus,
 Diſtenta ſiccet vbera,
Et horna dulci vina promens dolio,
 Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina iuuerint conchylia,
 Magiſue rhombus, aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus
 Hyems ad hoc vertat mare.
Non Afra auis deſcendat in ventrem meum,
 Non attagen Ionicus
Iucundior,quam lecta de pinguiſſimis
 Oliua ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, & graui
 Malua ſalubres corpori;
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
 Vel hædus ereptus lupo,
Has inter epulas, vt iuuat paſtas oueis
 Videre properanteis domum!
Videre feſſos vomerem inuerſum boues
 Collo trahanteis languido,
Poſitoſque vernas,ditis examen domus,
 Circum renidenteis Lareis!
Hæc vbi locutus fœnerator Alphius,
 Iam iam futurus ruſticus,
Omnem relegit idibus pecuniam,
 Quærit Calendis ponere.

AD MÆCENATEM.

ODE III.

Allij deteſtatio.

PArentis olim ſi quis impia manu
  Senile guttur fregerit,
Edat cicutis allium nocentius;
  O dura meſſorum Ilia!
Quid hoc veneni ſæuit in præcordijs?
  Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit: an malas
  Candida tractauit dapes?
Vt Argonautas præter omneis candidum
  Medea mirata eſt ducem
Ignota tauris illigaturum iuga,
  Perunxit hoc Iaſonem:
Hoc delibutis vltra donis pellicem,
  Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam ſiderum inſedit vapor
  Siticuloſæ Apuliæ:
Nec munus humeris efficacis Herculis
  Inarſit æſtuoſius.
At, ſi quid vnquam tale concupiueris,
  Iocoſe Mæcenas, precor,
Manum puella ſuauio opponat tuo,
  Extrema & in ſponda cubet.

IN MENAM LIBERTVM POMPEII MAGNI.

ODE IV.

In eius, ex mutata conditione, arrogantiam inuehitur.

LVpis & agnis quanta ſortito obtigit,
  Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
  Et crura dura compede.
Licet ſuperbus ambules pecunia,
  Fortuna non mutat genus.

Videſ-

Videſne ſacram metiente te viam
Cum bis ter vlnarum toga,
Vt ora vertat huc & hunc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumuiralibus
Præconis ad faſtidium.
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mannis terit:
Sedilibuſque magnus in primis eques
Othone contempto ſedet.
Quid actinet tot ora nauium graui
Roſtrata duci pondere
Contra latrones atque ſeruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

IN CANIDIAM.

ODE V.

Loquentem inducit puerum quendam, quem aliquot veneficæ ſub terra defoderant mento tenus, fame necandum, vt ex eius iecore & medulla, poculum amatorium conficerent. Huius preces primum, deinde imprecationes aduerſus eas deſcribit. Exiſtimatur autem Cratidiam Canidiæ nomine ſignificare.

AT ò deorum quicquid in cælo regis
Terras, & humanum genus,
Quid iſte fert tumultus? & quid omnium
Vultus in vnum me truces?
Per liberos te, ſi vocata partubus
Lucina veris affuit.
Per hoc inane purpuræ decus precor,
Per improbaturum hæc Iouem,
Quid vt nouerca me intueris? aut vti
Petita ferro bellua?
Vt hæc trementi queſtus ore, conſtitit
Inſignibus raptis puer.
Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia breuibus implicata viperis
Crineis, & incomptum caput,
Iubet ſepulchris caprificos erutas,

Iubet cupreſſos funebreis,
Et vncta turpis oua ranæ ſanguinæ,
Plumamque nocturnæ ſtrigis,
Herbaſque quas Iolcos atque Iberia
Mittit, venenorum ferax:
Et oſſa ab ore rapta ieiunæ canis
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
Spargens auernaleis aquas,
Horret capillis, vt marinus, aſperis
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conſcientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus,
Quo poſſet infoſſus puer
Longo die bis terue, mutatæ dapis
Inemori ſpectaculo.
Cum promineret ore, quantum exſtant aquæ
Suſpenſa mento corpora:
Exſucta vti medulla, & aridam iecur,
Amoris eſſet poculum:
Interminato cum ſemel fixæ cibo
Intabuiſſent pupulæ,
Non defuiſſe maſculæ libidinis
Arminenſem Foliam,
Et otioſa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
Quæ ſidera excantata voce Theſſala,
Lunamque cœlo deripit.
Sic irreſectum ſæua dente liuido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? ô rebus meis
Non infideles arbitræ
Nox & Diana, quæ ſilentium regis
Arcana cum fiunt ſacra
Nunc nunc adeſte: nunc in hoſtileis domos
Iram, atque numen vertite.
Formidoloſæ dum latent ſiluis feræ
Dulci ſopore languidæ,
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent ſuburanæ canes;
Nardo perunctum, quale, nec perfectius,
Meæ laborarunt manus.

Quid

Quid accidit? cur dira barbaræ minus
  Venena Medeæ valent,
Quibus ſuperbam fugit vlta pellicem
  Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, nouam
  Incendio nuptam abſtulit?
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
  Radix fefellit me locis.
Indormit vnctis omnium cubilibus
  Obliuione pellicum.
Ah, ah, ſolutus ambulat veneficæ
  Scientioris carmine.
Non vſitatis, Vare, potionibus,
  (O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
  Marſis redibit vocibus.
Maius parebo: maius infundam tibi
  Faſtidiente poculum.
Priuſque cœlum ſidet inferius mari,
  Tellure porrecta ſuper;
Quam non amore ſic meo flagres, vti
  Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, iam non, vt ante, mollibus
  Lenire verbis impias;
Sed dubius vnde rumperet ſilentium,
  Miſit Thyeſteas preces:
Venena, magnum fas nefaſque, non valent
  Conuertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
  Nulla expiatur victima.
Quin, vbi perire iuſſus exſpirauero,
  Nocturnus occurram furor:
Petamque vultus vmbra curuis vnguibus,
  Quæ vis deorum eſt Manium:
Et inquietis aſſidens præcordijs,
  Pauore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc & hinc ſaxis petens,
  Contundet obſcenas anus.
Poſt inſepulta membra different lupi,
  Et Eſquilinæ alites.
Neque hoc parenteis, heu, mihi ſuperſtites,
  Effugerit ſpectaculum.

Furorne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? reſponſum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit,
Menteſque perculſæ ſtupent:
Sic eſt, acerba fata Romanos agunt,
Sceluſque fraternæ necis,
Vt immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

IN ANVM LIBIDINOSAM.

ODE VIII.

ROgare longo putidam te ſæculo,
Vireis quid eneruet meas?
Cum ſit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem ſenectus exaret,
Hietque turpis inter aridas nateis
Podex, velut crudæ bouis.
Sed incitat me pectus, & mammæ putres
Equina quales vbera:
Venterque mollis, & femur tumentibus
Exile ſuris additum.
Eſto beata: funus atque imagines
Ducant triumphales tuum,
Nec ſit marita, quæ rotundioribus
Onuſta baccis ambulet.
Quid? quod libelli Stoici inter ſericos
Iacere puluillos amant?
Illiterati num minus nerui rigent?
Minuſue languet faſcinum?
Quod vt ſuperbo prouoces ab inguine,
Ore allaborandum eſt tibi?

AD C. CILNIVM MÆCENATEM.

ODE IX.

Præſentit voluptatem quam eſt percepturus cum Auguſtus de Antonio & Cleopatra triumphum aget.

QVando repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta, (ſic Ioui gratum) domo

Beate Mæcenas, bibam,
Sonante miſtum tibijs carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum?
Vt nuper, actus cum freto Neptunius
Dux fugit vſtis nauibus,
Minatus vrbi vincla, quæ detraxerat
Seruis amicus perfidis:
Romanus (eheu poſteri negabitis,)
Emancipatus fœminæ,
Fert vallum, & arma miles: & ſpadonibus
Seruire rugoſis poteſt.
Interque ſigna turpe militaria
Sol aſpicit conopeum.
Ad hunc frementeis verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæſarem:
Hoſtiliumque nauium in portu latent
Puppes ſiniſtrorſum citæ.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportaſti ducem,
Neque Africano: cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulchrum condidit.
Terra marique victus hoſtis, Punico
Lugubre mutauit ſagum.
Aut Ille centum nobilem Cretam vrbibus
Ventis iturus non ſuis,
Exercitatas aut petit Syrteis Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauſeam coerceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæſaris rerum iuuat,
Dulci Lyæo ſoluere.

IN MÆVIVM.

ODE X.

Tempeſtatem & naufragium ei imprecatur.

MAla ſoluta nauis exit alite,
Ferens volentem Mæuium,

Vt horridis vtrumque verberes latus,
Auſter memento, fluctibus,
Niger rudentes Eurus inuerſo mari,
Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus alijs montibus
Frangit trementeis ilices.
Nec ſidus atra nocte amicum appareat;
Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quam Graia victorum manus,
Cum Pallas vſto vertit iram ab Ilio
In impiam Aiacis ratem.
O, quantus inſtat nauitis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et ille non virilis eiulatio.
Preces & auerſum ad Iouem:
Ionius vdo cum remugiens ſinus,
Noto carinam ruperit!
Opima quod ſi præda curuo littore
Porrecta mergos iuueris:
Libidinoſus immolabitur caper,
Et agna tempeſtatibus.

AD PECTIVM.

ODE XI.

Se amore captum, non poſſe aduerſus faciendos operam ſtudiumue conferre.

PEcti, nihil me, ſicut antea, iuuat
Scribere verſiculos,
Amore perculſum graui:
Amore, qui me præter omneis, expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis vrere.
Hic tertius december, ex quo deſtiti
Inachia furere,
Siluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui?
Conuiuiorum & pœnitet:
In queis amantem languor & ſilentium
Arguit, & latere
Petitus imo ſpiritus.

Contraque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium
Querebar applorans tibi,
Simul calentis inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod ſi meis inæſtuet præcordijs
Libera bilis, vt hæc
Ingrata ventis diuidat
Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Deſinet imparibus
Certare ſummotus pudor.
Vbi hæc ſeuerus te palam laudaueram,
Iuſſus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu, mihi poſteis, & heu,
Limina dura, quibus
Lumbos, & infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lyciſci me tenet:
Vnde expedire non amicorum queant
Libera conſilia
Nec contumeliæ graues:
Sed alius ardor, aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

ODE XII.

Inanum fœdam ac fœtidam, quæ illius amores ambiebat.

QVid tibi vis mulier nigris digniſſima barris?
Munera cur mihi, quidue tabellas
Mittis, nec firmo iuueni, neque naris obeſæ?
Namque ſagacius vnus odoror.
Polypus, an grauis hirſutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, vbi lateat ſus.
Quis ſudor vietis, & quam malus vndique membris
Creſcit odor, cum pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare: nec illi
Iam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili: iamque ſubando

Tenta

Tenta cubilia tectaque rumpit.
Vel mea cum ſæuis agitat faſtidia verbis:
Inachia langues minus, ac me.
Inachiam ter nocte potes mihi ſemper ad vnum
Mollis opus. pereat male, quæ te
Lesbia, quærenti taurum, monſtrauit inertem,
Cum mihi Cous adeſſet Amyntas;
Cuius in indomito conſtantior inguine neruus,
Quam noua collibus arbor inhæret.
Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ,
Cui properabantur? tibi nempe.
Ne foret æqualeis inter conuiua, magis quem
Diligeret mulier ſua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis; vt pauet acreis
Agna lupos, capreæque leones.

AD AMICOS.
ODE XIII.

Hyemem hilariter & iucunde eſſe traducendam.

HOrrida tempeſtas cœlum contraxit & imbres,
Niueſque deducunt Iouem.
Nunc mare, nunc ſiluæ
Threicio Aquilone ſonant, rapiamus amici
Occaſionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet, obducta ſoluatur fronte ſenectus,
Tu vina Torquato moue
Conſule preſſa meo.
Cætera mitte loqui. Deus hæc fortaſſe benigna
Reducet in ſedem vice.
Nunc & Achæmenia
Perfundi nardo iuuat: & fide Cyllenea
Leuare diris pectora
Sollicitudinibus,
Nobilis vt grandi cecinit Centaurus alumno:
Inuicte mortalis, dea
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parui
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois.
Vnde tibi reditum certo ſub temine Parcæ
Rupere: nec mater domum
Cærula te reuehet.

Illic omne malum vino cantuque leuato:
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquijs.

AD C. MÆCENATEM.
ODE XIV.

Phrynes amorem cauſam eſſe quamobrem promiſſos, Iambos non abſoluat.

MOllis inertia cur tantum diffuderit imis
  Obliuionem ſenſibus,
Pocula lethæos vt ſi ducentia ſomnos
  Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis ſæpe rogando.
  Deus deus nam me vetat,
Inceptos olim, promiſſum carmen, iambos
  Ad vmbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
  Anacreonta Teium:
Qui perſæpe caua teſtudine fleuit amorem
  Non elaboratum ad pedem.
Vreris ipſe miſer: quod ſi non pulchrior ignis
  Accendit obſeſſam Ilion.
Gaude ſorte tua, me libertina, neque vno
  Contenta, Phryne macerat.

AD NEÆRAM.
ODE XV.

Non ſeruatam ab ea fidem conqueritur.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
  Inter minora ſidera,
Cum tu magnorum numen læſura deorum
  In verba iurabas mea,
Arctius atque edera procera aſtringitur ilex,
  Lentis adhærens brachijs:
Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion
  Turbaret hibernum mare,
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
  Fore hunc amorem mutuum,
O dolitura mea multum virtute Neæra:
  Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non feret aſſiduas potiori te dare noctes,
  Et quæret iratus parem,
Nec ſemel offenſæ cedet conſtantia formæ,
  Si certus intrarit dolor.

At

At tu quicumque es felicior, atque meo nunc
  Superbus incedis malo:
Sis pecore & multa diues tellure licebit,
  Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
  Formaque vincas Nirea:
Eheu translatos alio mærebis amores:
  Aſt ego viciſſim riſero.

ODE XVI.

Queritur bellorum ciuilium nullum eſſe finem, quare de Republ. Romana deſperat, aliaſque terras & ipſe petere cogitat, & alijs, vt idem faciant, ſuadet.

ALtera iam teritur bellis ciuilibus ætas,
  Suis & ipſa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
  Minacis aut Etruſca Porſenæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
  Nouiſque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
  Parentibuſque abominatus Annibal;
Impia perdemus deuoti ſanguinis ætas:
  Feriſque rurſus occupabitur ſolum.
Barbarus, heu, cineres inſiſtet victor: & vrbem
  Eques ſonante verberabit vngula.
Quæque carent ventis & ſolibus, oſſa Quirini,
  Nefas videre, diſſipabit inſolens.
Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars
  Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hac potior ſententia (Phocæorum
  Velut profugit exſecrata ciuitas,
Agro, atque Lareis patrios, habitandaque fana
  Apris reliquit, & rapacibus lupis)
Ire, pedes quocunque ferunt: quocunque per vndas
  Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet ſuadere? ſecunda
  Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus in hæc: Simul imis ſaxa renarint
  Vadis leuata, ne redire ſit nefas:
Neu conuerſæ domum pigeat dare lintea, quando
  Padus Matina lauerit cacumina,
In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus,
  Nouaque monſtra iunxerit libidine

Mirus

Mirus amor, iuuet vt tigris ſubſidere ceruis:
  Adulteretur & columba miluio:
Credula nec fuluos timeant armenta leones,
  Ametque ſalſa læuis hircus æquora.
Hæc & quæ poterunt reditus abſcindere dulceis,
  Eamus omnis exſecrata ciuitas.
Aut pars indocili melior grege: mollis & exſpes
  Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum,
  Etruſca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumuagus. arua, beata
  Petamus arua, diuiteis & inſulas:
Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis,
  Et imputata floret vſque vinea,
Germinat & nunquam fallentis termes oliuæ,
  Suamque pulla ficus ornat arborem.
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
  Leuis crepante lympha deſilit pede.
Illic iniuſſæ veniunt ad mulctra capellæ,
  Refertque tenta grex amicus vbera:
Nec veſpertinus circum gemit vrſus ouile,
  Nec intumeſcit alta viperis humus.
Pluraque felices mirabimur, vt neque largis
  Aquoſus Eurus arua radat imbribus,
Pinguia nec ſiccis vrantur ſemina glebis;
  Vtrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
  Neque impudica Colchis intulit pedem.
Non huc Sidonij torſerunt cornua nautæ,
  Laborioſa nec cohors Vlyſſei
Nulla nocent pecori contagia: nullius aſtri
  Gregem æſtuoſa torret impotentia.
Iupiter illa piæ ſecreuit littora genti,
  Vt inquinauit ære tempus aureum,
Ære, dehinc ferro durauit ſęcula, quorum
  Pijs ſecunda vate me datur fuga.

AD CANIDIAM.
ODE XVII.

Petit, vt ſibi ignoſcat. Eam autem dum vult videri placare, grauiſſime & acerbiſſime vellicat, atque adeo lacerat.

IAm iam efficaci do manus ſcientiæ
  Supplex: & oro regna per Proſerpinæ:

Per

Per & Dianæ non mouenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo deuocare ſidera,
Canidia, parce vocibus tandem ſacris.
Citumque retro volue, volue turbinem.
Nouit nepotem Telephus Nereium,
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum, & in quem tela acuta tot ſerat,
Vnxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
Poſtquam relictis mœnibus rex procidit,
Heu, peruicacis ad pedes Achillei.
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Vlyſſei,
Volente Circe, membra: tunc mens & ſonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi
Amata nautis multum & inſtitoribus.
Fugit iuuentas, & verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida.
Tuis capillus albus eſt odoribus.
Nullum à labore me reclinat otium,
Vrget diem nox, & dies noctem: neque eſt
Leuare tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum, vincor, vt credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marſa diſſilire nænia,
Quid amplius vis? ò mare, & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore: nec Sicana feruida
Furens in Ætna flamma tu, donec cinis
Iniurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis, aut quod me manet ſtipendium?
Effare: iuſſas cum fide pœnas luam:
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum iuuencos, ſeu mendaci lyra
Voles ſonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Adempta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolue me dementia.

O nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulchris pauperum prudens anus
Nouendialeis diſſipare pulueres.
Tibi hoſpitale pectus,& puræ manus,
Tuuſque venter partum eius:& tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lauit,
Vtcumque fortis exſilis puerpera.

CANIDIÆ RESPONSIO.

Qua oſtendit, ſe nullis precibus exorari, nulla ratione placari poſſe.

QVid obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis
Neptunus alto tundit hybernus ſalo.
Inultus vt tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis,
Et Eſquilini pontifex venefici
Impune vt vrbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditaſſe Pelignas anus,
Velociuſue miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata miſero vita ducenda eſt, in hoc,
Nouis vt vſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis.
Optat Prometheus obligatus aliti.
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Iouis,
Voles modo altis deſilire turribus,
Modo enſe pectus Norico recludere,
Fruſtraque vincla gutturi nectes tuo,
Faſtidioſa triſtis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An, quæ mouere cereas imagines,
(Vt ipſe noſti curioſus) & polo
Deripere Lunam vocibus poſſim meis,
Poſſim crematos excitare mortuos,
Deſiderique temperare poculum:
Plorem artis in te nil agentis exitum?

Q. HORATII FLACCI CARMEN SECVLARE.

Pro imperij Romani incolumitate.

PHœbe, ſyluarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, ò colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
Tempore ſacro,
Quo Sibyllini monuere verſus,
Virgines lectas, puerosque caſtos,
Dijs, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliuſque & idem
Naſceris; poſſis nihil vrbe Roma
Viſere maius.
Rite maturus aperire partus,
Lenis Illithia, tuere matres:
Siue tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis:
Diua, producas ſobolem, patrumque
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, prolisque nouæ feraci
Lege marita.
Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referatque ludos,
Ter die claro, totieſque grata
Nocte frequentes.
Voſque veraces cecinisse Parcæ,
Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſeruet, bona iam peractis
Iungite fata.
Fertilis frugum, pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona.
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
Et Iouis auræ,
Condito mitis placiduſque telo
Supplices audi pueros Apollo;

Si-

Siderum regina bicornis audi
Luna puellas.
Roma ſi veſtrum eſt opus; Iliæque
Litus Etruſcum tenuere turmæ,
Iuſſa pars mutare Lareis, & vrbem
Soſpite curſu;
Cui per ardentem ſine fraude Troiam
Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes
Liberum muniuit iter, daturus
Plura relictis:
Dij probos mores docili iuuentæ,
Dij ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date, remque, prolem-
que & decus omne.
Quique vos bubus veneratur albis
Clarus Anchiſæ Venerisque ſanguis,
Imperet bellante prior, iacentem
Lenis in hoſtem.
Iam mari, terraque manus potenteis
Medus, Albanaſque timet ſecureis:
Iam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper & Indi.
Iam fides, & pax & honor, pudorque
Priſcus, & neglecta redire virtus
Audet: apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptuſque nouem Camœnis,
Qui ſalutari leuat arte feſſos
Corporis artus:
Si Palatinas videt æquus arceis
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper
Proroget æuum.
Quæque Auentinum tenet, Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet: & votis puerorum amicas
Applicet aureis.
Hæc Iouem ſentire, deoſque cunctos,
Spem bonam, certamque domum reporto
Doctus, & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes

QVINCTI
HORATII
FLACCI
SERMONVM
LIBER IV.

Quorum duo Satyrarum, vulgo duo Epiſtolarum inſcribuntur.

Q. HORATII FLACCI SATYRARVM.

LIBER I.

SATYRA I.

QVi ſit Mæcenas, vt nemo, quam ſibi ſortem
Seu ratio dederit, ſeu Fors obiecerit illa
Contentus viuat: laudet diuerſa ſequenteis:
O fortunati mercatores, grauis annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contra mercator, nauim iactantibus Auſtris,
Militia eſt potior: quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor vbi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in vrbem eſt,
Solos felices viuenteis clamat in vrbe.
Cætera de genere hoc (adeo ſunt multa) loquacem
Delaſſare valent Fabium, ne te morer, audi
Quo rem deducam. ſi quis Deus, En ego, dicat,
Iam faciam, quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator. tu conſultus modo, ruſticus. hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus eia
Quid ſtatis? nolint. atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſſæ eſt, merito quin illis Iupiter ambas
Iratus buccas inflet? neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis vt præbeat aurem?
Præterea, ne ſic, vt qui iocularia, ridens
Percurram: quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat, vt pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint vt diſcere prima.
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo.
Ille grauem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic campo. miles, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes vt in otia rura recedant,
Aiunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria, ſicut
Paruula, nam exemplo eſt, magni formica laboris,

An vigilare metu exanimem, noctesque dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
Ne te compellent, fugienteis: hoc iuuat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te affixit; habes, qui
Aſſideat, fomenta paret, medicum roget, vt te
Suſcitet, ac reddat gnatis, cariſque propinquis.
Non vxor ſaluum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?
At ſi cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, ſeruareque amicos:
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frenis.
Denique ſit finis quærendi: cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus, & finire laborem
Incipias, parto quod auebas: nec facias, quod
Vmidius quidam, non longa eſt fabula, diues
Vt metiretur nummos: ita ſordidus, vt ſe
Non vnquam ſeruo melius veſtiret: adusque
Supremum tempus, ne ſe pænuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc liberta ſecuri
Diuiſit medium, fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mi igitur ſuades, vt viuam Mæuius? aut ſic
Vt Nomentanus? pergis pugnantia ſecum
Frontibus aduerſis componere. non ego auarum
Cum veto te fieri vappam iubeo, ac nebulonem.
Eſt inter Tanaim quiddam, ſocerumque viſelli,
Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos vltra, citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc vnde abij, redeo, nemon' vt auarus
Se probet, ac potius laudet diuerſa ſequenteis,
Quodque aliena capella gerat diſtentius vber
Tabeſcat, neque ſe maiori pauperiorum
Turbæ comparet: hunc atq; hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat.
Vt cum carceribus miſſos rapit vngula currus,
Inſtat equis auriga, ſuos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, vt raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ

Ce-

Cedat, vti conuiua ſatur, reperire queamus.
Iam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilaſse putet, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

AMbubaiarum collegia: pharmacopolæ,
Mendici, minæ, bælathrones, hoc genus omne
Mœſtum ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigelli.
Quippe benignus erat contra hic, ne prodigus eſse
Dicatus, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere poſſit.
Hunc ſi percunctêris, aui cur atque parentis
Præclaram ingrata ſtringat malus ingluuie rem,
Omnia conductis coemens obſonia nummis;
Sordidus atque animi quod parui nolit haberi,
Reſpondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis.
Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat, atque
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius vrget
Numina ſectatur, modo ſumpta veſte virili,
Sub patribus duris tironum. maxime, quis non,
Iupiter, exclamat, ſimul atque audiuit? at in ſe
Pro quæſtu ſumtum facit. heic vix credere poſſis
Quam ſibi non ſit amicus. ita vt pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum gnato vixiſse fugato
Inducit, non ſe peius cruciauerit, atque hic,
Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet. illuc,
Dum vitam ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demiſſis ambulat: eſt qui
Inguen ad obſcœnum ſubductis vſque facetus.
Paſtillus Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſse, niſi illas,
Quarum ſubſuta talos teſtat inſtita veſte,
Contra, alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice, macte
Virtute eſto. inquit ſententia dia Catonis.
Nam ſimul ac venas inflauit tetra libido.
Hoc iuuenes æquum eſt deſcendere, non alienas
Permolere vxores. nolim laudarier, inquit.
Sic me, miratur cunni Cupiennius albi.
Audite eſt operæ pretium, procedete recte

Qui

Qui mœchis non vultis, vt omni parte laborent:
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara cadat dura inter ſæpe pericla.
Hic ſe præcipitem tecto dedit; ille flagellis
Ad mortem cæſus; fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turban; dedit hic pro corpore nũmos,
Hunc perminxerunt calones quin etiam illud
Accidit, vt cuidam teſteis caudamque ſalacem
Demeteret ferrum, iure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda?
Libertinarum dico, Salluſtius in quas
Non minus inſanit, quam qui mœchatur. at hic ſi,
Qua res, qua ratio ſuaderet, quaque modeſte
Munifico eſſe licet, vellet bonus, atque benignus
Eſſe; dare quantum ſatis eſset, nec ſibi damno,
Decoriq; foret: verum hoc ſe amplectitur vno:
Hoc amat, hoc laudat: matronam nullã ego tango:
Vt quondam Marſæus amator Originis ille,
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque.
Nil fuerit mi, inquit, cum vxoribus vnquam alienis.
Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus: vnde
Fama malum grauius, quam res, trahit. an tibi abunde
Perſonam ſatis eſt, non illud, quidquid vbique
Officit, euitare? Bonam deperdere famam,
Rem partis oblimare, malum eſt vbicunque quid inter-
Eſt, in matrona, ancilla peccesſve togata?
Villius in Fauſta Scyllæ gener, hoc miſer vno
Nomine deceptus, pœnas dedit vſque ſuperque
Quam ſatis eſt, pugnis cæſus, ferroque petitus,
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret hæc animus, quid vis tibi? nunquid ego á te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtola, mea cũm conferbuit ira?
Quid reſponderet? magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis
Diues opis natura ſuæ? tu ſi modo recte
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere; tuo vitio, rerumne labores,
Nei referre putas? quare. ne pœniteat te,

Deſine matronas ſectarier: vnde laboris
Plus haurire mali eſt, quā ex te decerpere fructus.
Nec magis huic inter niueos, virideiſque lapillos,
Sit licet hoc Cerinthe tuum, tenerum eſt femur, aut crus
Rectius, atque etiam melius perſæpe togatæ.
Adde huc, quod mercem ſine fucis geſtat; aperte,
Quod venale habet, oſtendit: nec, ſi quid honeſti eſt,
Iactat, habetque palam quærit quo turpia celer.
Regibus hic mos eſt, vbi equos mercantur, opertos
Inſpiciunt; ne, ſi facies, vt ſæpe. decora,
Molli fulta pede eſt, emptorem inducat hiantem,
Quod pulchræ clunes, breue quod caput, ardua ceruix.
Hoc illi recte; ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis: Hypſæa cæcior, illa
Quæ mala ſunt. ſpectes, ò crus, ò brachia! verum
Depygis, naſuta, breui latere, ac pede longo eſt.
Matronæ præter faciem nil cernere poſſis.
Cetera, ni Catia eſt, demiſſa veſte tegentis.
Si interdicta petes, vello circumdata. (nam te
Hoc facit inſanum) multæ tibi tum officient res:
Cuſtodes lectica, ciniſſones, paraſitæ,
At talos ſtola demiſſa, & circumdata palla;
Plurima, quæ inuideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obſtat: Cois tibi pœne videre eſt,
Vt nubem: ne crure malo, ne ſit pede turpi;
Metiri poſſis oculo latus. an tibi mauis
Inſidias fieri, pretiumque auellier, ante,
Quam mercem oſtendi. leporem venator vt alta
In niue ſectetur, poſitum ſic tangere nolit.
Cantat, & apponit: meus eſt amor huic ſimilis: nam
Tranſuolat in medio poſita, & fugientia captat.
Hiſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque æſtus, curaſque graueis è pectore pelli?
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum, quem.
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quærere plus prodeſt, & inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces vrit ſitis, aurea quæris
Pocula: nam eſuriens faſtidis omnia, præter
Pauonum, rhombumque tument tibi cum inguina, num ſi

Ancilla, aut verna eſt prẹſto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namque parabilem amo Venerem, facilemque
Illam, poſt paullo, ſed pluris, ſi exierit vir,
Gallis hanc, Philodemus ait: ſibi, quæ neque magno.
Stet pretio, neque cunctetur, cum eſt iuſſa, venire.
Candida, rectaque ſit. munda hactenus, vt neque longa.
Nec magis alba velit, quam det natura, videri,
Hæc vbi ſuppoſuit dextra corpus mihi læuum;
Ilia, & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor, ne dum futuo, vir rure recurrat,
Ianua frangatur: latret canis, vndique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: vel pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeram ſe conſcia clamet:
Cruribus hæc metuat, doti deprehenſa, egomet mi,
Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo:
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel iudice vincam.

SATYRA III.

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus, inrer amicos
Vt nunquam inducant animum cantare rogati:
Iniuſſi nunquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Figellius hoc. Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris, atque ſuam, non
Quidquam proficeret: ſi collibuiſſet ab ouo
Vſque ad mala citaret, Io Bacche, modo ſumma
Voce, modo hac reſonat quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: ſæpe velut qui
Currebat fugiens hoſtem: perſæpe velut qui
Iunonis ſacra ferret habebat ſæpe ducentos,
Sepe decem ſeruos: modo reges, atque tetrarchas.
Omnia magna loquens modo, Sit mihi menſa tripes &
Concha ſalis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamuis craſſa, queat. decies centena dediſſes
Hunc parco paucis contento: quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipſum

Mane; diem totum ſtertebat..nil fuit vnquam
Sic impar ſibi. nunc aliquis dicat mihi: quid tu?
Nullane habes vitia? immo alia, haud fortaſſe minora
Mænius abſentem Nouium cum carperet: heus tu,
Quidnam ait, ignoras te?an vt ignotum dare nobis
Verba putas?egomet mi ignoſco,Mænius inquit.
Stultus, & improbus hic amor eſt,dignuſq; notari,
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi contra
Euenit, inquirant vitia vt tua rurſus, & illi.
Iracundior eſt paullo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum: rideri poſſit, eo quod
Ruſticus tonſo toga defluit, & male laxus
In pede calceus hæret. at eſt bonus, vt melior vir
Non alius quiſquam: at tibi amicos: at ingenum ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
Concute,num qua tibi vitiorum inſeuerit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala. namque
Neglectis vrenda filix innaſcitur agris.
Illuc præuertamur: amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſe hæc
Delectant: veluti Balbinum polypus Agnæ:
Vellem in amicitia ſic erraremus; & iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum
At, pater vt gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire. ſtrabonem
Appellat pætum pater; & pullum, male paruus
Si cui filius eſt: vt abortiuus fuit olim
Siſyphus. hunc varum, diſtortis cruribus, illum
Balbutit ſcaurum, prauis fultum male talis.
Parcius hic viuit: frugi dicatur ineptus
Et iactantior hic paullo eſt: concinnus amicis
Poſtulat vt videatur. at eſt truculentior, atque
Plus æquo liber: ſimplex, fortiſque habeatur.
Caldior eſt: ac reis inter numeretur. opinor,
Hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos.
At nos virtutes ipſas inuertimus, atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum viuit: multum eſt demiſſus homo. illi
Tar-

Tardo cognomen pingui damus, hic fugit omneis
Inſidias, nullique malo latus obdit apertum.
Cum genus hoc inter vitæ verſetur, vbi acris
inuidia, atque vigent vbi crimina: pro bene ſano,
Ac non incauto, fictum, aſtutumque vocamus.
Simplicior ſi quis, qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi Mæcenas, vt forte legentem
Aut tacitum impellat, quouis ſermone moleſtus.
Communi ſenſu plane caret, inquimus. eheu,
Quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam.
Nam vitijs nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis vrgetur. amicus dulcis, vt æquum eſt,
Cum mea compenſet vitijs bona, pluribus hiſce,
Si modo plura mihi bona ſunt inclinet; amari
Si volet: hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui: ne tuberribus proprijs offendat amicum
Poſtulat; ignoſcat verrucis illius. æquum eſt,
Peccatis Veniam poſcentem, reddere rurſus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt ſtultis hærentia; cur non
Ponderibus, moduliſque ſuis ratio vtitur, ac res
Vt quæque eſt, ita ſupplicijs delicta coercet?
Si quis eum ſeruum, patinam qui tollere iuſſus,
Semeſos piſceis, tepidumque ligurierit ius,
In cruce ſuffigat; Labeone inſanior inter
Sanos dicatur; quanto hoc furioſius, atque
Maius peccatum eſt? paullum deliquit amicus,
Quod niſi concedas, habeare inſuauis, acerbus:
Odiſti, & fugis, vt Druſonem debitor æris:
Qui niſi cum triſtes miſero venere Kalendæ,
Mercedem aut nummos vnde vnde extricat; amaras
Porrecto iugulo hiſtorias, captiuus vt audit.
Comminxit lectum potus, menſaue catillum
Euandri manibus trium deiecit: ob hanc rem,
Aut poſitum ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minus hoc iucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit commiſsa fide, ſponſumve negarit?
Quies paria eſse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum eſt; ſenſus, moreſque repugnant
Atque ipſa vtilitas iuſti prope mater, & æqui,
Cum prorepſerunt primis animalia terris,

Mutum & turpe pecus, glandem , atque cubilis
propter,
Vnguibus, & pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ poſt fabricauerat vſus:
Donec verba , quibus voces, ſenſuſque notarent ;
Nominaque inuenere ; dehinc abſiſtere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges ;
Ne quis fur eſſet neu latro ; neu quis adulter .
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſſa : ſed ignotis perierunt mortibus illi ,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior cædebat, vt in grege taurus .
Iura inuenta metu iniuſti fateare neceſſe eſt :
Tempora ſi, feſtoſque velis euoluere mundi .
Nec natura poteſt iuſto ſecernere iniquum ;
Diuidit vt bona diuerſis , fugienda petendis .
Nec vincet ratio hoc, tantundem vt peccet , idemque
Qui teneros cauleis alieni fregerit horti ;
Et qui nocturnus Diuum ſacra legerit . Adſit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas :
Ne ſcutica dignum , horribili ſectere flagello ;
Nam, vt ferula cędas meritum maiora ſubire
Verbera, non vereor , cum dicas eſſe pares res
Furta latrocinijs , & magnis parua mineris
Falce reciſurum ſimili te , ſi tibi regnum
Permittant homines . Si diues , qui ſapiens eſt ,
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus , & eſt rex ;
Cur optas quod habes.non noſti,quid pater,inquit ,
Chryſippus dicat ſapiens crepidas ſibi numquam ,
Nec ſoleas fecit , ſutor tamen eſt ſapiens . quo ?
Vt,quamvis tacet Hermogenes.cantor tamen,atque
Optimus eſt modulator : vt Alfenus vafer. omni
Abiecto inſtrumento artis , clauſaque taberna ,
Sutor erat ; ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex ſolus : ſic rex. vellunt tibi barbam
Laſciui pueri : quos tu niſi fuſte coerces.
Vrgeris turba circum te ſtante , miſerque
Rumperis, & latras, magnorum maxime regum .
Ne longum faciam : dum tu quadrante lauatum
Rex ibis, neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum , ſectabitur : & mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccauero ſtultus amici:

In-

Inque vicem filiorum patiar delicta libenter.
Priuatuſque magis viuam te rege beatus.

SATYRA IV.

EVpolis atque Cratinus, Ariſtophaneſq; poetæ,
Atque alij, quorum comędia priſca virorũ eſt;
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus: multa cum libertate notabant
Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus, numeriſque. facetus,
Emunctæ naris, duros componere verſus:
Nam fuit hoc vitioſus: in hora ſæpe ducentos,
Vt magnum, verſus dictabat: ſtans pede in vno.
Cum flueret, lutulentus, erat quod tollere velles.
Garrulus, atque Piger ſcribendi ferre laborem,
Scribendi recte: nam vt multum, nil moror, ecce
Criſpinus minimo me prouocat: accipe, ſi vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus vter plus ſcribere poſſit.
Dij bene fecerunt, inopis me, quodque puſilli
Pinxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
At tu concluſas hircinis follibus auras
Vſque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare. beatus Fannius, vltro
Delatis capſis, & imagine, cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem
Quod ſunt, quos genus hoc minime iuuat: vtpote
pluręis
Culpari dignos, quemuis media erue turba:
Aut ob auaritiam, aut miſera ambitione laborant.
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic pueroram:
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius ære:
Hic mutat merces ſurgente à Sole, ad eum quo
Veſpertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, vti puluis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.
Omnes hi metuunt verſus. odere poetas!
Fœnum habet in cornu, longe fuge. dum modo riſũ
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico,
Et, quodcumque ſemel chartis illeuerit, omneis
Geſtiet à furno redeuntes ſcire, lacuque,

Et pueros, & anus, agedum pauca accipe contra,
Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe
poetas,
Excerpam numero, neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis: neque ſi quis ſcribat, vti nos.
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poetam.
Ingenium cui ſit, cui mens diuinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis huius honorem.
Idcirco quidam, comœdia, necne poema
Eſſet quæſiuere, quod acer ſpiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus ineſt: niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus at pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos inſanit amica.
Filius, vxorem grandi cum dote recuſet,
Ebrius &, magnum quod dedecus. ambulet ante
Noctem cum facibus. numquid Pomponius iſtis
Audiret leuiora, pater ſi viueret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis,
Quem ſi diſſoluas, quiuis ſtomachetur eodem,
Quo perſonatus pacto patet. his, ego quæ nunc
Olim quæ ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa, modoſque, & quod prius ordine
verbum eſt,
Poſterius facias, præponens vltima primis;
Non vt ſi ſoluas, poſtquam diſcordia terra
Belli ferratos poſteis, portaſque refregit;
Inuenias etiam diſiecti membra poetæ.
Hactenus hæc: alias, iuſtum ſit necne, poema,
Nunc illud tantum quæram: meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci male, cumque libellis;
Magnus vterque timor latronibus, at bene ſi quis,
Et viuat puris manibus: contemnat vtrumque.
Vt ſis tu ſimilis Cæli, Byrrhique latronum,
Non ego ſum Capri, neque Sulci, cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus inſudet vulgi, Hermogeniſque Tigelli.
Non recito cuiquam, niſi amicis, idque coactus:
Non vbiuis, coramue quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi, quique lauantes.
Suaue locus voci reſonat concluſus, inaneis
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. lædere gaudes,
In-

Inquis, & hoc ſtudio prauus facis. vnde petitum
Hoc in me iacis? eſt auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? abſentem qui rodit amicum;
Qui non defendit alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt, commiſſa tacère
Qui nequit; hic niger eſt, huuc tu Romane caueto;
Sæpè tribus lectis videas cœnare quaternos:
E quibus vnus auet quauis adſpergere cunctos,
Præter eum, qui præbet aquam. poſt, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit præcordia Liber,
Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur
Infeſto nigris: ego ſi riſi, quod ineptus
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum;
Liuidus, & mordax videor tibi? mentio ſi quæ
De Capitolini furtis iniecta Petili
Te coram fuerit: defendas, vt tuus eſt mos.
Me Capitolinus conuictore vſus amico-
Que à puero eſt, cauſſaque mea permulta rogatus
Fecit, & incolumis lætor quod viuit in vrbe,
Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
Fugerit. hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt
Ærugo mera. quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo prius, vt ſi quid promittere de me
Poſſum aliud, vere promitto. liberius ſi
Dixero quid, ſi forte iocoſius, hoc mihi iuris
Cum venia dabis. inſueuit pater optimus hoc me
Vt fugerem exemplis vitiorum quæq; notando,
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipſe paraſſet:
Nonne vides. Albi vt male viuat filius, vtque
Barus inops? magnum documentum, ne patriam, rē
Perdere quis velit. à turpis meretricis amore
Cum deterreret: Sectani diſſimilis ſis.
Ne ſequerer mœchas, conceſſa cum Venere vti
Poſſem: deprenſi non bella eſt fama Treboni,
Aiebat ſapiens. vitatu quidque petitu
Sit melius, cauſſas reddet tibi. me ſatis eſt, ſi
Traditum ab antiquis morem ſeruare, tuamque
Dum cuſtodis eges, vitam, famamque tueri
Incolumem poſſim. ſimulac durauerit ætas
Membra, animumq; tuum, nabis ſine cortice. ſic me

Formabat puerum dictis: &, ſiue iubebat,
Vt facerem quid, Habes auctorē, quo facias hoc,
Vnum ex iudicibus ſelectis obijciebat:
Siue vetabat, an hoc inhoneſtum, & inutile factu
Nec nefit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille? auidos vicinum fumus vt ægros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit,
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitijs. ex hoc ego ſanus ab illis
Perniciē quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Largiter abſtulerit longa ætas, liber amicus,
Conſilium proprium, neque enim, cum lectulus aut me
Porticus excepit, deſum mihi. rectius hoc eſt:
Hoc faciens. viuam melius: ſic dulcis amicis
Occurram. hoc quidam non belle. numquid ego illi
Imprudens olim faciem ſimile? hæc ego mecum
Compreſſis agito labris. vbi quid datur oti,
Illudo chartis. hoc aſt mediocribus illis
Ex vitijs vnum: cui ſi concedere nolis,
Multa poetarum veniet manus, auxilio quæ
Sit mihi: nam multo plures ſumus: ac veluti te
Iudæi cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

EGreſſum magna, me accepit Aricia, Roma,
Hoſpitio modico: rhetor comes Heliodorus
Græcorum longe doctiſſimus: inde Forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignaui diuiſimus altius, ac nos
Præcinctis vnum. minus eſt grauis Appia tardis.
Heic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, cenanteis haud animo æquo
Exſpectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras, & cælo diffundere ſigna parabat.
Tum pueri nautis. pueris conuicia nautæ
Ingerere. huc appelle. trecentos inſeris: ohe
Iam ſatis eſt. dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora mali culices, ranæque paluſtres
Auertunt ſomnos. abſentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator

Cer-

Certatim . tandem feſſus dormire viator
Incipit. ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitque ſupinus.
Iamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus: donec cerebroſus proſilit vnus,
Ac mulæ nautæque caput, lumboſque ſaligno
Fuſte dolat, quarta vix demum exponimur hora,
Ora, manuſque tua lauimus Feronia lympha,
Millia tum pranſi tria repimus, atque ſubimus
Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus atque
Cocceius, miſſi magnis de rebus vterque
Legati, auerſos ſoliti componere amicos.
Heic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Mæcenas aduenit atque
Cocceius, Capitoque ſimul Fenteius, ad vnguem
Factus homo, Antoni, non vt magis alter, amicus,
Fundos Auſidio Luſco prætore libenter
Linquimus, inſani ridentes præmia ſcribæ,
Prætextam, & latum clauum, prunæque batillum.
In Mamurrarum laſſi deinde vrbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone culinam.
Poſtera lux oritur multo gratiſſima. namque
Plotius, & Varius Sinueſſæ, Virgiliuſque
Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me ſit deuinctior alter
O, qui complexus & gaudia quanta fuerunt?
Nil ego contulerim iucundo ſanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit, & parochi, quæ debent, ligna ſalemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Luſum it Mæcenas, dormitum ego, Virgiliuſque.
Namque pila lippis inimicum, & ludere crudis.
Hinc nos Cocceij recipit pleniſſima villa,
Quæ ſuper eſt Claudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurræ pugnam, Meſſique Cicerri,
Muſa velim memores, & quo patre natus vterque
Contulerit lites. Meſſi clarum genus Oſci,
Sarmenti domina extat. ab his maioribus orti
Ad pugnam venere; prior Sarmentus, equi te
Eſſe feri ſimilem dico. ridemus: & ipſe
Meſſius, accipio; caput & mouet. ò tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit, quid faceres, cum

Sic mutilus minitaris? at illi fœda cicatrix
Setoſam læui frontem turpauerat oris.
Campanum in morbum, in faciẽ permulta iocatur,
Paſtorem ſaltaret vti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larua, aut tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc: donaſſet iamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat. ſcriba quod eſſet,
Deterius nihilo dominæ ius eſſe. rogabat
Denique, cur nunquam fugiſſet; cui ſatis vna
Farris libra foret. gracili ſic, tamque puſillo.
Prorſus iucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneuentũ, vbi ſedulus hoſpes
Pœne arſit, macros dum turdos verſat in igne.
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano, ſummum properabat lambere tectum.
Conuiuas auidos cænam, ſeruoſque timenteis
Tum rapere, atq; omneis reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo monteis Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus, & quos
Numquam erepſemus, niſi nos vicina Triuici
Villa recepiſſet lachrimoſo non ſine fumu,
Vdos cum folijs ramos vrente camino.
Hcic ego mendacem ſtultiſſimus vſque puellam
Ad mediam noctem exſpecto. ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri. tum immundo ſomnia viſu
Nocturnam veſtem maculant ventremq. ſupinum.
Quatuor hinc rapimur, viginti & millia, rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt;
Signis perfacile eſt, vænit viliſſima rerum
Heic aqua: ſed panis longe pulcherrimus, vltro
Callidus vt ſoleat humeris portare viator.
Nam Canuſi lapidoſus; aquæ non ditior vrna,
Qui locus à forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hic Varius diſcedit mœſtus amicis.
Inde Rubos feſſi peruenimus, vtpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior: via peior, aduſque
Bari mœnia piſcoſi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exſtructa dedit riſuſque, iocoſque.
Dum flamma ſine, thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit: credat Iudæus apella,
Non ego. namq; Deos didici ſecurum agere æuum
Nec, ſi quid miri faciat natura, Deos id
Tri-

Triſtes ex alto cęli demittere tecto.
Brunduſium longæ finis chartæque viæque.

SATYRA VI.

NOn quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fineis, nemo generoſior eſt te:
Nec, quod auus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint:
Vt plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, vt me libertino patre natum.
Cum referre negas, quali ſit quiſque parente
Natus, dum ingenuus; perſuades hoc tibi vere,
Ante poteſtatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos ſæpe viros nullis maioribus ortos,
Et vixiſſe probos, amplis & honoribus auctos:
Contra Læuinum Valeri genus vnde Superbus
Tarquinius regno pulſus fuit, vnius aſſis
Non vnquam pretio pluris licuiſſe, notante
Iudice, quem noſti, populo; qui ſtultus honores
Sæpè dat indignis, & famæ ſeruit, ineptus:
Qui ſtupet in titulis, & imaginibus, quid oportet
Nos facere à vulgo longe lateque remotos?
Namque eſto, populus Læuino mallet honorem,
Quam Decio mandare nouo, cenſorque moueret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus:
Vel merito, quoniam in propria non pelle quieſſem,
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis. quo tibi Tulli
Sumere depoſitum clauum, fierique tribunum?
Inuidia accreuit, priuato quæ minor eſſet
Nam vt quiſque inſanus nigri mediũ impedijt crus
Pellibus, & latum demiſit pectore clauum;
Audit cõtinuo quis homo hic eſt? quo patre natus?
Vt ſi qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formoſus: eat quacumque, puellis
Inijciat curam quærendi ſingula, quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciueis, vrbem ſibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omneis mortaleis curare & quærere cogit

Tunc

O c

Tune Syri, Damæ, aut Dionyſi filius, audes
Deijcere è ſaxo ciueis, aut tradei è Cadmo?
At Nouius collega gradu poſt me ſedet vno.
Nãq; eſt ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus
Et Meſſala videris. at hic, ſi plauſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna ſonabit,
Cornua quod vincatque tubas; ſaltē tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum
Quem rodunt omnes libertino patre natum:
Nunc, quia Mæcenas tibi ſim conuictor: at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſſimile hoc illi eſt: quia non vt forſan honorem
Iure mihi inuideat quiuis. ita te quoque amicum
Præſertim cautum dignos aſſumere, praua
Ambitione procul, felicem dicere non hoc,
Me poſſum caſu. quod te ſortitus amicum.
Nulla etenim mihi te Fors obtulit, optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius dixere quid eſſem,
Vt veni coram. ſingultim pauca locutus,
Infans namque pudor prohibebat plura profari:
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram, narro; reſpondes, vt tuus eſt mos
Pauca, abeo, & reuocas nono poſt menſe, iubeſque
Eſſe in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum.
Non patre præclaro, ſed vita, & pectore puro.
Atqui ſi vitijs mediocribus, ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta; velut ſi
Egregio inſperſos repetendas corpore næuos,
Si neque auaritiam, neque ſordes, ac mala luſtra
Obijciet vere quiſquam mihi; purus, & inſons
Vt me collaudem, ſi & viuo carus amicis;
Cauſſa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flaui ludum me mittere; magni
Quo pueri magnis è centurionibus orti,
Læuo ſuſpenſi loculos, tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus æra.
Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum
Arteis, quas doceat quiuis eques, atque ſenator
Semet prognatos; veſtem, ſeruoſque ſequenteis
In magno vt populo ſi quis vidiſſet; auita
Ex re præberi ſumtus mihi crederet illos.

Ipſe

Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omneis
Circum doctores aderat, quid multa? Pudicum,
Qui primus virtutis honos, ſeruauit ab omni
Non ſolum facto. verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, ſibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco paruas, aut, vt fuit ipſe. coactor
Mercedes ſequerer; neq; ego eſſē queſtus ob hoc nūc
Laus illi debetur, & a me gratia maior.
Nil me pœniteat ſanum patris huius, eoque
Non. vt magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat; claroſque parenteis,
Sic me defendam. longe mea diſcrepat iſtis
Et vox, & ratio. nam; ſi natura iuberet
A certis annis æuum remeare peractum,
Atque alios legere ad faſtum quoſcumque parēteis
Optaret ſibi quiſque: meis contentus, onuſtos
Faſcibus & ſellis nolim mihi ſumere: demens
Indicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quod
Nollem onus haud vnquā ſolitus portare moleſtū.
Nam mihi continuo maior quærenda foret res,
Atque ſalutandi plures, ducendus & vnus,
Et comes alter, vti ne ſolus ruſue peregre-
ve exirem: plures calones, atque caballi
Paſcendi; ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, vſque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere vlceret, atq; eques armos
Obijciet nemo ſordes mihi: quas tibi Tulli.
Cum Tiburte via prætorem quinque ſequuntur
Te pueri, laſanum portantes, œnophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, præclare ſenator
Multis atque alijs viuo, quacunque libido eſt,
Incedo ſolus: percunctor, quanti olus, ac far;
Fallacem circum, veſpertinumque pererro
Sæpe forum. aſſiſto diuinis; inde domum me
Ad porri & ciceris refero laganique catinum.
Cœna miniſtratur pueris tribus, & lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: adſtat echinus
Vilis, cum patera guttus; Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum: non ſollicitus mihi quod cras
Surgendum ſit mane: obeundus Marſya, qui ſe
Vultum ferre negat Nouiorum poſſe minoris.
Ad quartam iaceo; poſt hanc vagor, aut ego lecto,

Aut

Aut ſcripto, quod me tacitum iuuet. vngor oliuo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Aſt, vbi me feſſum Sol acrior ire leuatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni.
Pranſus non auide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. hæc eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione, grauique.
His me conſolor, victurus ſuauius, ac ſi
Quæſtor auus, pater atq; meus, patruuſq;ue fuiſſent.

SATYRA VII.

PRoſcripti Regis Rupuli pus atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius vltus, opinor
Omnibus & lippis notum, & tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia diues habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas;
Durus homo, atque odio qui poſset vincere Regē;
Confidens, tumiduſque; adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros vt equis præcurreret albis.
Ad regem redeo, poſtquam nihil inter vtrumque
Conuenit (hoc etenim ſunt omnes iure moleſti)
Quo fortes, quibus aduerſum bellum incidit. inter
Hectora Priamidem, animoſumq; inter Achillem
Ira fuit capitalis, vt vltima diuideret mors:
Non aliam ob cauſſam, niſi quod virtus in vtroque
Summa fuit. (duo ſi diſcordia vexet inerteis,
Aut ſi diſparibus bellum incidat, vt Diomedi
Cum Lycio Glauco, diſcedat pigrior, vltro
Muneribus miſſis) Bruto prætore tenente
Ditem Aſiam, Rupuli & Perſi par pugnat, vti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius, in ius
Acres procurrunt; magnum ſpectaculum vterque
Perſius exponit cauſſam. ridetur ab omni
Conuentu, laudat Brutum, laudatque cohortem:
Solem Aſiæ Brutum appellat, ſtellaſque ſalubreis
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum
inuiſum agricolis ſidus, veniſſe, ruebat,
Flumen vt hibernum, fertur quo rata ſecuris.
Tum Præneſtinus falſo, multumque fluenti
Expreſsa arbuſto regerit conuicia; durus
Vindemiator & inuictus: cui ſæpè viator
Ceſſiſset, magna compellans voce cucullum.

At Græcus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius, exclamat: per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges conſueris tollere, cur non
Hūc Regē iugulas? operū hoc, mihi crede, tuorū eſt.

SATYRA VIII.

OLim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cū faber incertus, ſcamnū faceretne Priapū;
Maluit eſſe Deum. Deus inde ego, furum auiumque
Maxima formido. nam fures dextra coërcet,
Obſcenoque ruber porrectus ab inguine palus.
Aſt importunas volucreis in vertice arundo
Terret fixa, vetatque nouis conſidere in hortis.
Huc prius anguſtis eiecta cadauera cellis
Conſeruus vili portanda locabat in arca.
Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantalabo ſcurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Heic dabat, hæredes monumentum ne ſequeretur
Nunc licet Eſquilijs habitare ſalubribus atque
Aggere in aprico ſpatiari: quo modo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum:
Cum mihi non tantum fureſque feræque ſuetæ
Hunc vexare locum; curæ ſunt, atque labori;
Quantum, carminibus quæ verſant atque venenis
Humanos animos. has nullo perdere poſſum.
Nec prohibere modo, ſimulac vaga Luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant, herbaſque nocenteis.
Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla.
Canidiam pedibus nudis paſſoque capillo,
Cum Sagana maiore vlulantem. pallor vtraſque
Fecerat horrendas adſpectu, ſcalpere terram
Vnguibus, & pullam diuellere mordicus agnam
Cœperunt. cruor in foſſam confuſus, vt inde
Maneis elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea: maior
Lanea, quæ pœnis compeſceret inferiorem,
Cerea ſuppliciter ſtabat. ſeruilibus, vtque
Iam peritura, modis. Hecaten vocat altera, ſæuam
Altera Tiſiphonem, ſerpenteis, atque videres
Infernas errare canes, Lunamque rubentem,
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulchra.
Men-

Mentior at ſi quid, merdis caput inquiner albis
Coruorum, atq; in me veniat mictum atq; cacatum
Iulius, & fragilis Pedacia, ſurque Veranus.
Singula quid memorem; quo pacto alterna loquẽtes
Vmbræ cum Sagana, reſonarent triſte & acutum?
Vtque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris, & imagine cerea
Largior arſerit ignis, & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta duarum?
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi,
Diffiſſa nate ficus, at illæ currere in vrbem.
Canidiæ denteis, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas. atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque iocoque videres.

SATYRA IX.

IBam forte via ſacra, ſicut meus eſt mos,
Neſcio quid meditans nugarum. totus in illis:
Accurrit quidam, notus mihi nomine tantum.
Arreptaque manu. Quid agis dulciſſime rerum?
Suauiter, vt nũc eſt, inquã: & cupio omnia; quæ vis
Cum aſſectaretur: numquid vis? occupo. at ille.
Noris nos, inquit; docti ſumus heic ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris, miſere diſcedere quærẽs,
Ire modo ocyus. interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero: cum ſudor ad imos
Manaret talos, ò te Bollane cerebri
Felicem, aiebam tacitus. cum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret, vt illi
Nil reſpondebam; Miſere cupis, inquit, abire,
Iamdudum video: ſed nil agis. vſque tenebo,
Perſequar. hinc quo nũc iter eſt tibi? nil opus eſt te
Circumagi, quendam volo viſere, non tibi notum:
Trans Tiberim lõge cubat is, prope Cęſaris hortos.
Nil habeo, quod agã, & non ſũ piger. vſq; ſequar te.
Demitto auriculas, vt iniquæ mentis aſellus,
Cum grauius dorſo ſubijt onus. incipit ille.
Si bene me noui, non Viſcum pluris amicum,
Non varium facies. nam quis me ſcribere plureis,
Aut citius poſſit verſus? quis membra mouere
Mollius? inuideat quod & Hermogenes, ego canto
Interpellandi locus heic erat. eſt tibi mater:
Cognati, queis te ſaluo eſt opus? haud mihi quiſquã,

Omneis

Omneis compoſui. felices. nunc ego reſto
Confice; namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit, diuina mota anus vrna:
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra;
Garrulus hunc quando conſumet cumq; loquaces;
Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleuerit ætas;
Ventum erat ad Veſtæ, quarta iam parte diei
Præterita, & caſu tunc reſpondere vadato
Debebat; quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paullum heic ades inteream, ſi
Aut valeo ſtare, aut noui ciuilia iura:
Et propero, quo ſcis. dubius ſum, quid faciã, inquit:
Tene relinquam, an rẽ: me ſodes, non faciam ille;
Et præcedere cępit. ego, vt contendere durum eſt
Cum victore, ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit. paucorũ hominũ, & mentis bene ſanę,
Nemo dexterius fortuna eſt vſus. haberes
Magnum adiutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere. diſperiam, ni
Summoſſes omneis. non iſto viuimus illic,
Quo tu rere, modo, domus hac nec purior vlla eſt,
Nec magis his aliena malis, nil mi officit vnquam;
Ditior hic. aut eſt quia doctior. eſt locus vni-
cuique ſuus magnum narras; vix credibile. atqui
Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. velis tantummodo, quæ tua virtus,
Expugnabis; & eſt qui vinci poſſit: eoque
Difficileis aditus primos habet. haud mihi deëro,
Muneribus ſeruos corrumpam. non, hodie ſi
Excluſus fuero deſiſtam; tempora quæram,
Occurram in triuijs: deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. hæc dum agit: ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, & illum
Qui pulcre noſcet. conſiſtimus: vnde venis, &
Quo tendis? rogat, & reſpondet: vellere cœpi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, mutans.
Diſtorquens oculos, vt me eriperet. male ſalſus
Ridens diſſimulare; meum iecur vrere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Aiebas mecum: memini bene: ſed meliori
Tempore dicam: hodie triceſima ſabbata. vin'tu
Curtis Iudæis oppedere? nulla mihi, inquam,

Reli-

Religio eſt. at mi: ſum paullo infirmior, vnus
Multorum ignoſces: alias loquar, hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obuius illi
Aduerſarius: &, quo tu turpiſſime? magna
Inclamat voce: &, licet anteſtari? ego vero
Oppono auriculam. rapit in ius. clamor vtrinque,
Vndique concurſus. ſic me ſeruauit Apollo.

SATYRA X.

NEmpe incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili, quis tam Lucili fautor inepte eſt,
Vt non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamē hoc tribuens, dederim quoq; cętera: nā ſic
Et Laberi mimos, vt pulchra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris: & eſt quædam tamen heic quoq; virtus
Eſt breuitate opus, vt currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis, laſſas onerantibus aureis.
Et ſermone opus eſt, modo triſti, ſæpe iocoſo,
Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtæ;
Interdum vrbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas conſulto. ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comędia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi: quos neq; pulcher
Hermogenes vnquam legit, neque ſimius iſte
Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miſcuit. ò ſeri ſtudiorum; quippe putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. ac ſermo lingua concinnus vtraque,
Suauior vt Chio nota ſi commiſta Falerni eſt,
Cum verſus facias. teipſum percunctor, an & cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſſa Petilli.
Scilicet oblitus patriæque patriſque Latini,
Cum Pedius cauſſas exſudet Poplicola, atque
Coruinus, patrijs intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis.
Atque ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos; vetuit me tali voce Quirinus
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera;

In

In ſyluam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Græcorum malis implere cateruas,
Turgidus Alpinus, iugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni lutheum caput; hæc ego ludo,
Quæ nec in æde ſonent certantia, iudice Tarpa,
Nec redeant iterum atq; iterum ſpectanda theatris,
Arguta meretrice potes, Dauoque Chreme ta
Eludente ſenem, comis garrire libellos
Vnus viuorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit, pede ter percuſſo, forte epos acer,
Vt nemo; Varius ducit, molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat: experto fruſtra Varrone Atacino,
Atq; quibuſdam alijs melius quod ſcribere poſſem,
Inuentore minor: neque ego illi detrahere auſim
Hęrentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi, fluere hunc lutulentum, ſæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæſo
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet verſus Enni grauitate minores,
Cum de ſe loquitur, non vt maiore reprenſis?
Quid vetat, & noſmet Lucilį ſcripta legenteis,
Quærere, num illius, num rerum dura negarit
Verſiculos natura magis factos, & eunteis
Mollius? ac ſi quis pedibus quid claudere ſenis
Hoc tantum contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem cœnatus; Etruſci
Quale fuit Caſſi rapido feruentius amni
Ingenium: capſis quam fama eſt eſſe, libriſque
Ambuſtum proprijs. fuerit Lucilius inquam,
Comis & vrbanus, fuerit limatior idem,
Quam rudis, & Græcis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in æuum;
Detereret ſibi multa, recideret omne, quod vltra
Perfectum traheretur, & in verſu faciendo
Sæpe caput ſcaberet, viuos & roderet vngueis,
Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint
Scripturus: neque, te vt miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus, an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego nā ſatis eſt ęquitē mihi plaudere, vt audax,

Con-

Contemtis alijs exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moueat cimex Pantilius, aut crucier, quod
Vellicet abſentem Demetrius, aut quod ineptus
Faunius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliuſque,
Valgius, & probat hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus, & hæc vtinam Vaſcorum laudet vterque.
Ambitione relegata te dicere poſſum
Pollio. te Meſſalla tuo cum fratre, ſimulque
Vos Bibuli, & Serui, ſimul his te candide Furni:
Complureis alios, doctos ego quos, & amicos
Prudens prætereo; quibus hæc, ſint qualiacumque
Arridere velim: doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtra. Demetri, neque Tigelli
Diſcipulorum inter iubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus hæc ſubſcribe libello.

Q. HORATII FLACCI SATYRARVM

LIBER II.

SATYRA I.

SVNT, quibus in Satyra videar nimis acer, & vltra
Legem tendere opus: ſine neruis altera, quidquid
Compoſui, pars eſſe putat, ſimileiſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe; Trebati,
Quid faciam, præſcribe, quieſcas, ne faciam, inquis,
Omnino verſus? aio, peream male, ſi non
Optimum erat: verum nequeo dormire. ter vncti
Traſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto,
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento,
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Cæſaris inuicti res dicere; multa laborum
Præmia laturus. cupidum pater optime vires

Defi-

Deficiunt. neque enim quiuis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereunteis cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen & iuſtum poteras, & ſcribere fortem,
Scipiadem vt ſapiens Lucilius. haud mihi deëro,
Cum res ipſa feret, niſi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem;
Cui male ſi palpere, recalcitrat vndique tutus.
Quanto rectius hoc, quam triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem,
Cum ſibi quiſque timet, quamquam eſt intactus, & odit?
Quid faciam? ſaltat Milonius, vt ſemel icto
Acceſſit feruor capiti, numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis, ouo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum viuunt, totidem ſtudiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu, noſtrum melioris vtroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris, neque, ſi male geſſerat vſquam,
Decurrens alio, neque ſi bene. quo fit, vt omneis,
Votiua pateat veluti deſcripta tabella
Vita ſenis. ſequor hūc, Lucanus, an Appulus, anceps:
Nam Venuſinus arat finem ſub vtrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis, vetus eſt vt fama, Sabellis,
Quone per vacuum Romano incurreret hoſtis,
Siue quod Appula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. ſed hic ſtylus haud petet vltro
Quemquam animantē, & me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus: quem cur diſtinguere coner,
Tutus ab infeſtis latronibus? ò patre, & rex
Iupiter, vt pereat poſitum rubigine telum,
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
Flebit; & inſignis tota cantabitur vrbe.
Ceruius iratus leges minitatur & vrnam,
Canidia Albici, quibus eſt inimica, venenum
Grande malum Turius, ſi quis ſe iudice certet.
Vt, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat; vtque
Imperet hoc natura potens, ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, niſi intus
Monſtratum? Scæuæ viuacem crede nepoti
Matrem, nil facies ſceleris pia dextera. mirum.

Vt

Vt neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos.
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta
Ne longum faciam: ſeu me tranquilla ſenectus,
Exſpectat, ſeu mors atris circumuolat alis;
Diues, inops, Romæ, ſeu Fors ita iuſſerit, exſul,
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, color. ô puer, vt ſis
Vitalis metuo, & maiorum ne quis amicus
Frigore te feriat. quid, cum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem.
Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis: num Lælius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen
Ingenio offenſi, aut læſo doluere Metello,
Famoſiſque Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim:
Scilicet vni æquus virtuti. atque eius amicis.
Quin vbi ſe à vulgo & ſcena, in ſecreta remorant
Virtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli,
Nugari cum illo, & diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti; quidquid tum ego, quãuis
Infra Lucili cenſum ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixiſſe inuita fatebitur vſque
Inuidia, & fragili quærens illidere dentem,
Offendet ſolido. niſi quid tu docte Trebati
Diſſentis. equidem nihil hinc diffindere poſſum.
Sed tamen vt moditus caueas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, ius eſt
Iudiciumque eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis
Iudice condiderit laudatur Cæſare. ſi quis
Opprobrijs dignum lacerauit, integer ipſe;
Soluentur riſu tabulæ tu miſſus, abibis.

SATYRA II.

QVæ virtus, & quanta, boni, ſit viuere paruo.
(Nec meus hic ſermo eſt: ſed quem præcepit Ofellus.
Ruſticus, abnormis ſapiens, craſſaque Minerua)
Diſcite non inter lanceis, menſaſque nitenteis
Cum ſtupet inſanis acies fulgoribus, & cum
Accli-

Accliuis falſis animus,meliora recuſat;
Verum heic impranſi mecum diſquirite.cur hoc?
Dicam,ſi potero.Male verum examinat omnis
Corruptis iudex leporem ſectatus,equoue
Laſſus ab indomito.vel,ſi Romana fatigat
Militia aſſuetum Græcari, ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem.
Seu te diſcus agit pete cedentem aera diſco.
Cum labor extuderit faſtidia, ſiccus, inanis
Sperne cibum vilem:niſi Hymettia mella Falerno,
Ne biberis diluta.foris eſt promus, & atrum
Defendens piſceis hiemat mare; cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. vnde putas,
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa,ſed in te ipſo eſt. Tu pulmētaria quære aut
Sudando,pinguem vitijs albumque, nec oſtrea,
Nec ſcarus,aut poterit peregrina iuuare lagois.
Vix tamen eripiam, poſito pauone, velis quin
Hoc potius quam gallina tergere palatum:
Corruptis vanis rerum:quia veneat auro
Rara auis,& picta pandat ſpectacula cauda.
Tamquam ad rem attineat quidquam. num veſceris iſta,
Quā laudas,pluma? coctoue num adeſt honor idem?
Carne tamen quamuis diſtat nihil hæc magis illas
Imparibus formis deceptum te patet. eſto.
Vnde datum ſentis?lupus hic Tiberinus,an alto
Captus hiet,ponteiſne inter iactatus,an amnis
Oſtia ſub Tuſci? laudas inſana trilibrem
Mullum: in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies,video. quo pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Maiorem natura modum dedit.his breue pondus,
Ieiunus raro ſtomachus vulgaria temnit,
Porrectum magno magnum ſpectate catino
Vellem,ait Harpijs gula digna rapacibus. at vos
Præſentis Auſtri coquite horum obſonia: quamuis
Putet aper rhombuſque recens, mala copia quando
Ægrum ſollicitat ſtomachum; cum tabula plenus,
Atq;acidas mauult inulas. nec dum omnis abacta
Pauperies epulis regum.Nam vilibus ouis,

Nigriſque eſt oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni præconis erat acipenſere menſa
Infamis, quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
Donec vos auctor docuit prætorius. ergo
Si quis nunc mergos ſuaueis edixerit aſſos,
Parebit praui docilis Romana iuuentus.
Sordibus á tenui victu diſtabit, Ofello
Iudice. Nam fruſtra vitium vitaueris illud,
Si te alio prauum detorſeris Auidienus,
Cui canis ex vero dictum cognomen adhæret.
Quinquenneis oleas eſt, & ſilueſtria corna;
Ac, niſi mutatū, parcit defundere vinum, & licebit
Cuius odorem olei nequeas perferre.
Ille repotia, nataleis, alioſue dierum
Feſtos albatus celebret) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens vtetur, & horum
Virum imitabitur? hac vrget lupus, hac canis angit,
Mundus erit, qui non offendat ſordibus, atque
In neutram partem cultus miſer. hic neque ſeruis,
Albuci ſenis exemplo, dum munia didit,
Sæuus erit: nec ſic: vt ſimplex Næuius vnctam
Conuiuis præbebit aquam. vitium hoc quoque magnum,
Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaque ſecum
Afferat In primis valeas bene. nam, variæ res
Vt noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis:
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia? Quin corpus onuſtum
Heſternis vitijs animum quoque prægrauat vna,
Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:
Alter, vbi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit,
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondā;
Siue diem feſtum rediens aduexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus: vbique
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet, tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus præſumis, mollitiem, ſeu
Dura

Dura valetudo inciderit,ſeu tarda ſenectus?
Raucidum aprũ antiqui laudabant; non quia naſus
Illis nullus erat:ſed,credo,hac mente, quod hoſpes
Tardius,adueniens,vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus conſumeret. hos vtinam inter
Herbas natum tellus me prima tuliſſet!
Das aliquid famæ quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam?grandes rhombi patinæque,
Grande ferunt vna cum damno dedecus, adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
Æs,laquei pretium iure, inquit, Traſius iſtis
Iurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Diuitiaſque habeo tribus amplas regibus.ergo,
Quod ſuperat,non eſt melius quod inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam te diuite? quare
Templa ruunt antiqua Deum?cur improbe charæ
Non aliquid patriæ tanto emetiris aceruo?
Vni nimirum recte tibi ſemper erunt res?
O magnus poſthac inimicis riſus! vterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certius? hic,qui
Pluribus aſſuerit mentem, corpuſque ſuperbum:
An,qui contentus paruo, metuenſque futuri,
In pace,vt ſapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas:puer hunc ego paruus Ofellũ
Integris opibus noui non latius vſum
Quam nunc acciſis. videas metato in agello
Cum pecore,& gnatis:fortem mercede colonum,
Non ego,narrantem,temere edi luce profecta
Quidquam,præter olus fumoſæ cum pede pernæ.
Ac mihi cum longum poſt tempus venerat hoſpes
Siue operum vacuo gratus conuiua per imbres
Vicinus,bene erat,non piſcibus vrbe petitis;
Sed pullo,atque hædo: tum penſilis vua ſecundas,
Et nux ornabat menſas,cum duplice ficu.
Poſt hoc ludus erat culpa potare magiſtra.
Ac venerata Ceres,vti culmo ſurgeret alto.
Explicuit vino contractæ ſeria frontis.
Sæuiat, atque nouos moueat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuat? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri nituiſtis, vt nunc nouus incola venit?

Nam propriæ telluris herum natura,neque illum,
Nec me,nec quemquam ſtatuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities aut vafri inſcitia iuris,
Poſtremo expellet certe viuacior hæres.
Nunc ager Vmbreni ſub nomine, nuper Ofelli
Dictus,erit nulli proprius, ſed cedet in vſum
Nunc mihi,nunc alij. quocirca viuite fortes:
Fortiaque aduerſis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

SIc raro ſcribis, vt toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens,
Iratus tibi,quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas.quid fiet?ab ipſis
Saturnalibus huc fugiſti.ſobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſſis:incipe.nil eſt,
Culpantur fruſtra calami, immerituſque laborat
Iratis natus paries Dis,atque poetis.
Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin,Archilochum, comites educere tantos?
Inuidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miſer, vitanda eſt improba Seiren
Deſidia, aut quidquid vita meliore paraſti.
Ponendum æquo animo. Di te Damaſippe Deæque
Verum ob conſilium donent tonſore. ſed vnde
Tam bene me noſti? poſtquam omnis res mea Ianũ
Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus proprijs.olim, nam quærere amabam,
Quo vafer ille pedes lauiſſet Siſyphus ære:
Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius eſſet,
Callidus huic ſigno ponebam millia centum.
Hortos,egregiaſque domos merearier vnus
Cum lucro noram, vnde frequentia Mercuriale
Impoſuere mihi cognomen compita.noui,
Et morbi miror purgatum te illius. atqui
Emouit veterem mite nouus: vt ſolet,in cor
Traiecto lateris miſeri capitiſque dolore:
Vt lethargicus hic cum fit pugil, & medicum vrget,

Dum

Dũ ne quid ſimile huic,eſto,vt lubet.ò bone ne te
Fruſtrere.inſanis & tu,ſtultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat. vnde ego mira
Deſcripſi,docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus iuſſit ſapientem paſcere barbam,
Atque à Fabricio non triſtem ponte reuerti.
Nam male re geſta cum vellem mittere operto
Me capite in flumen.dexter ſtetit:&,caue fauis
Te quidquã indignum:pudor,inquit,te malus vrget,
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primũ nam inquirã quid ſit furere, hoc ſi erit in te
Solo,nil verbi, pereas quin fortiter addam:
Quem mala ſtultitia, & quemcumque inſcitia veri
Cæcum agit,inſanum Chryſippi porticus, & grex
Autumat:hæc populos,hæc magnos formula reges,
Excepto ſapiente,tenet.nunc accipe. quare
Deſipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere.velut ſyluis, vbi paſſim
Palanteis error certo de tramite pellit,
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit: vnus vtrique
Error,ſed varijs illudit partibus. hoc te
Crede modo inſanum, nihilo vt ſapientior ille,
Qui te deridet,caudam trahat.eſt genus vnum
Stultitiæ in nihilum metuenda timentis: vt igneis,
Vt rupes, fluuioſque in campo obſtare queratur.
Alterũ & huic varium,& nihilo ſapientius, igneis
Per medios,fluuioſque ruentis, clamet amica
Mater,honeſta ſoror,cum cognatis, pater, vxor:
Heic foſſa eſt ingens,heic rupes maxima: ſerua:
Non magis audierit,quam Fuſius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit,Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus huic ego vulgum
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? eſto.
Accipe,quod nunquam reddas mihi,ſi tibi dicam;
Tunc inſanus eris,ſi acceperis? an magis excors
Reiecta præda quam præſens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio.non eſt ſatis. adde Cicuræ
Nodo ſi tabulas centum, mille adde catenas;
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in iura malis ridentem alienis:

Fiet aper, modo auis, modo ſaxum, & cum volet arbor.
Si male rem gerere, inſani eſt: contra, bene ſani:
Putidius multo cerebrum eſt, mihi crede, Perilli
Dictantis, quod tu numquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam iubeo componere, quiſquis
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quiſquis luxuria, triſtiue ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet: huc propius me,
Dum doceo inſanire omneis, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multo pars maxima auaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Hæredes Staberi ſummam incidere ſepulchro:
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo patria, atq; epulum, arbitrio Arri.
Frumenti quantum metit Africa. Siue ego praue,
Seu recte, hoc volui, ne ſis patruus mihi credo.
Hoc Staberi prudentem animum vidiſſe, quid ergo
Senſit cum ſummam patrimonio inſculpere ſaxo
Hæredes voluit? quoad vixit credidit ingens
Pauperiem vitium, & cauit nihil acrius: vt ſi
Forte minus locuples vno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. Omnis enim res,
Virtus fama, decus, diuina, humanaque pulchris
Diuitijs parent: quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet, hoc, veluti virtute paratum.
Sperauit magnæ laudi fore. quid ſimile iſti
Græcus Ariſtippus? qui ſeruos proijcere aurum
In media iuſſit Lybia; quia tardius irent
Propter onus ſegnes. vter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſoluit.
Si quis amet citharas, emptas comportet in vnum.
Nec ſtudio citharæ, nec Muſæ deditus vlli,
Si ſcalpra, & formas non ſutor, nautica vela
Auerſus Mercaturis; delirus, & amens
Vndique dicatur merito. quid diſcrepat iſtis,
Qui nummos, aurumque recondit neſcius vti
Compoſitis: metuenſq; velut contingere ſacrum:
Si quis ad ingentem frumenti ſemper aceruum
Porrectus vigilet cum longo fuſte, neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum,
Ac potius folijs parcus veſcatur amaris,

Si

Si poſitis intus Chij, veteriſque Falerni
Mille cadis,nihil eſt,tercentum millibus; acre
Potet acetum age,ſi & ſtramentis incubet,vnde.
Octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum ac tinearum epulæ,putreſcat in arca:
Nimirum inſanus paucis videatur,eo quod
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem,
Filius, aut etiam hæc libertus vt ebibat hæres.
Dis inimice ſenex cuſtodis, ne tibi deſit?
Quantulum enim ſummæ curtabit quiſque dierum,
Vngere ſi cauleis oleo meliore, caputque
Cœperis impexa fœdum porriginæ?quare,
Si quiduis ſatis eſt,periuras,ſurripis, aufers
Vndique?tun' ſanus? populum ſi cædere ſaxis
Incipias. ſeruoſne tuos, quos ære pararis,
Inſanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Cum laqueo vxorē interimis,matremque veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Oreſtes.
An tu reris eum occiſa inſaniſſe parente,
Ac non ante malis dementem actum Furijs, quam
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo eſt habitus male tutæ mentis Oreſtes
Nil ſane fecit, quod tu reprendere poſſis:
Non Pyladen ferro violare,auſuſue ſororem
Electram,tantum maledicit vtrique, vocando
Hanc furiam,hunc aliud,iuſſit quod ſplēdida bilis.
Pauper Opimius argenti poſiti intus, & auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla,vappamque profeſtis:
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus, vt hæres
Iam circum loculos & claueis lætus, ouanſque
Curreret.hunc medicus multum celer atq; fidelis,
Excitat hoc pacto:menſam poni iubet,atque
Effundi ſaccos nummorum: accedere plureis
Ad numerandū hominem ſic erigit. addit & illud,
Ni tua cuſtodis,auidus iam hæc auferet hæres.
Men' viuo?vt viuas?igitur,vigila hoc age quid vis,
Deficient inopem venæ te, ni cibus,atque
Ingens accedat ſtomacho fultura ruenti.
Tu ceſſas agedum,ſume hoc ptiſanarium oruzæ.
Quāti emptæ?paruo.quāti ergo? octo aſſibus.eheu.

Quid refers,morbo,an furtis.pereamne rapinis,
Quiſnam igitur ſanus,qui non ſtultus. quid auarus,
Stultus, & inſanus quid? ſi quis non ſit auarus,
Continuo ſanus,minime.cur Stoice? dicam.
Non eſt cardiacus, Craterum dixiſſe putato,
Hic æger:recte eſt igitur, ſurgetque? negabit:
Quod latus aut renes morbo tententur acuto
Non eſt periurus,neque ſordidus.immolet æquis
Hic porcum Laribus. verum ambitioſus & audax:
Nauiget Anticyram,quid enim differt, Barathrone
Dones quidquid habes,an numquam vtare peratis?
Seruius Oppidius Canuſi duo prædia, diues
Antiquo cenſu, gnatis diuiſſe duobus
Fertur,& hoc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum.Poſtquam te talos Aule,nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, & ludere vidi,
Te Tiberi numerare, cauis abſcondere triſtem,
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors:
Tu Nomentanum,tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per Diuos oratus vterque Penateis,
Tu caue ne minuas:tu ne maius facias id.
Quod ſatis eſſe putat pater,& natura coercet.
Præterea ne vos titillet gloria, iure-
iurandi obſtringam ambo:vter ædilis fuerit, vel
Veſtrum prætor,is inteſtabilis,& ſacer eſto,
In cicere,atque faba,bona tu perdaſque lupinis,
Latus vt circo ſpatiere,aut æneus vt ſtes,
Nudus agris,nudus nummis inſane paternis,
Scilicet vt plauſus quos fert Agrippa,feras tu.
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem,
Nequis humaſſe velit Aiacem Atreida vetas cur,
Rex ſum.nil vltra quæro plebeius,& æquam
Rem imperito:ac,ſi cui videor non iuſtus, inulto
Dicere quæ ſentit,permitto.maxime regum,
Di tibi dent capta claſſem deducere Troia:
Ergo conſulere, & mox reſpondere licebit,
Conſule.Cur Aiax heros ab Achille ſecundus
Putreſcit, toties ſeruatis clarus Achiuis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamuſq; inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere ſepulchro?
Mille ouium inſanus morti dedit,inclytum Vlyſſẽ,
Et Menelaum vna mecum ſe occidere clamans.
Tu cum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide gnatam
Ante

Ante aras,ſpargiſque mola caput improbe ſalſa.
Rectum animi ſeruas, quorſum, inſanus quid enim
Aiax
Fecit, cum ſtrauit ferro pecus, abſtinuit vim
Vxore & gnato,mala multa precatus Atreidis:
Non ille aut Teucrum,aut ipſum violauit Vlyſſem,
Verum ego, vt hærenteis aduerſo littore naueis
Eriperem, prudens placaui ſanguine Diuos.
Nempe tuo furioſe.meo,ſed non furioſus,
Qui ſpecies alias veri ſceleriſque tumultu
Permiſtas captet, commotus habebitur, atque
Stultitiane erret,nihilum diſtabit,an ira.
Aiax immeritos dum occidit,diſipit; agnos?
Cum prudens ſcelus ob titulos admittis inaneis,
Stas animo? & purum eſt vitio tibi, cum tumidum
eſt cor?
Si quis lectica nitidam geſtare amet agnam,
Huic veſtem,vt gnatæ,paret ancillam, paret aurũ,
Puſam,aut puſillam appellet, fortique marito
Deſtinet vxorem, interdicto huic omnia adimat
Prætor, & ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid, ſi quis gnatam pro muta deuouet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo vbi praua
Stultitia,heic ſumma eſt inſania. qui ſceleratus.
Et furioſus erit.quem cępit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecũ,
Vincit enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit,piſcator vti,pomarius, auceps,
Vnguentarius, ac Tuſci turba impia vici.
Cum ſcurris fartor,cum Velabro omne macellum,
Mane domum veniant quid tum? venere frequẽtes.
Vrbe facit leno.Quidquid mihi,quidquid & horum
Cuique domi eſt, id crede tuum, & vel nunc pete,
vel cras.
Accipe,quid contra iuuenis reſponderit æquus,
In niue Lucana dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego.tu piſceis hiberno ex æquore vellis:
Segnis ego,indignus qui tantum poſſideam.aufer:
Sume tibi decies,tibi tantumdem,tibi triplex,
Vnde vxor media currat de nocte vocata.
Filius Æſopi detractum ex aure Metellæ,

Scilicet vt decies ſolidum exſorberet, aceto
Diluit inſignem baccam,qui ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen,iaceretue cloacam?
Quinčti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia,& nugis,prauorum & amore gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coemptas.
Quorſum abeant ſani? creta,an carbone notandi?
Ædificare caſas,ploſtello adiungere mures.
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum: amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe euincet, amare;
Nec quidquam differre,vtrumne in puluere,trimus
Quale prius,ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores:quæro,faciaſne,quod olim
Mutatus Polemon; ponas inſignia morbi,
Faſciolas,cubital,focalia;potus vt ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.
Porrigis irato puero cum poma, recuſat:
Sume Catelle:negat,ſi non des; optat: amator
Excluſus qui diſtat?agit vbi ſecum eat an non,
Quo rediturus erat non arceſſitus,& hæret
Inuiſis foribus?nec nunc,cum me vocet vltro,
Accedam?an potius mediter finire dolores?
Excluſit:reuocat.redeam? non,ſi obſecret ecce
Seruus non paulo ſapientior. ô here,quæ res
Nec modũ habet,neq; conſilium, ratione modoque
Tractari non vult in amore hæc ſunt mala:bellum,
Pax rurſum hæc ſi quis tempeſtatis prope ritu
Mobilia,& cæca fluitantia forte, laboret
Reddere certa ſibi;nihilo magis explicet,ac ſi
Inſanire paret certa ratione, modoque.
Quid, cum Picenis excerpens ſemina pomis
Gaudes,ſi cameram percuſti forte, pene te es?
Quid cum balba feris annoſo verba palato,
Ædificante caſus qui ſanior? adde cruorem
Stultitiæ,atq;ignem gladio ſcrutare modo,inquam,
Hellade percuſſa Marius cum præcipitat ſe,
Ceritus fuit:an commotæ crimine mentis
Abſolues hominem,& ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita ſiccus
Lautis mane ſenex manibus currebat,& vnum

Qui-

Quidam magnum addẽs, vnum me ſurripite morti,
Dis etenim facile eſt, orabat ſanus vtriſque
Auribus, atque oculis; mentem niſi litigioſus
Exciperet dominus, cum vẽderet, hoc quoq: vulgus
Chryſippus ponit fœcunda in gente Meneni.
Iupiter, ingenteis qui das adimiſque dolores,
Mater ait pueri menſeis iam quinque cubantis,
Frigida ſi puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis ieiunia, nudus
In Tiberi ſtabit. caſus, medicuſue leuarit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet,
Quone malo mentem concuſſa, timore Deorum,
Hæc mihi Stertinius ſapientum octauus, amico
Arma dedit, poſthac ne compellarer inuitus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet: atque
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris:
Quam me ſtultitiam (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens cum portat Agaue
Gnati infelicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantum hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putes animi vitio, Accipe: Primum
Ædificas, hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis: & idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis
Spiritum, & inceſſum: qui ridiculus minus illo,
An quodcumq; facit Mecænas, te quoq; verum eſt.
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantane? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet,
Maior dimidio. num tantocum? magis, atque
Se magis inflaret: non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris, hæc à te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc: hoc eſt, oleum adde camino.
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem, iam deſine cultum
Maiorem cenſu. teneas Damaſippe tuis te:

Mille puellarum, puerorum mille furores.
O maior tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

VNde, & quo Catius? non eſt mihi tempus auenti
Ponere ſigna nouis præceptis: qualia vincunt
Pythagoram, Anytiq; reum doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore læuo
Interpellarim. ſed des veniam bonus, oro.
Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox
Siue eſt naturæ hoc, ſiue artis, mirus vtroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem:
Vtpote res tenueis, tenui ſermone peractas,
Ede hominis nomen: ſimul an Romanus, an hoſpes,
Ipſa memor præcepta canam: celabitur auctor.
Longa, quibus facies ouis erit, illa memento,
Vt ſucci melioris, & vt magis alba rotundis
ponere. namq; marem cohibent colloſa vitellum,
Caule ſuburbano, qui ſiccis creuit in agris,
Dulcior. irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes:
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris viuam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt: alijs male creditur. ille ſalubreis
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante grauem quæ legerit arbore ſolem,
Aufidius forti miſcebat mella Falerno:
Mendoſe: quoniam vacuis committere venis
Nil, niſi lene decet. leni præcordia mulſo
Prolueris melius. ſi dura morabitur aluus,
Mitulus, & viles pellent obſtantia conchæ.
Et lapathi breuis herba, ſed alba non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia Lunæ.
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ.
Murice Baiana melior Lucrina Peloris:
Oſtrea Circæis, Miſeno oriuntur echini,
Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi cœnarum quiuis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum,
Nec ſatis eſt cara piſceis auertere menſa,

Ignarum quibus eſt ius aprius, & quibus aſſis
Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet,
Vmber,& iligna nutritus glande rotundas
Curuat aper lanceis carnem vitantis inertem.
Nam Laurens malus eſt,vluis,& arundine pinguis,
Vinea ſummittit capreas non ſemper eduleis
Fœcundi leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus,atque auibus,quæ natura,& foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæſita palatum.
Sunt, quorũ ingenium noua tantũ cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re vna conſumere curam:
Vt ſi quis ſolum hoc,mala ne ſint vina,laboret,
Quali perfundat piſceis ſecurus oliuo.
Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno:
Nocturna,ſi quid craſſi eſt,tenuabitur aura,
Et decedet odor neruis inimicus:at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.
Surrentina vafer qui miſcet fæce Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ouo:
Toſtis marcentem ſquillis recreabis, & Afra
Potorem cochlea nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho,perna magis, ac magis hillis
Flagitat in morſus refici:quin omnia malit,
Quæcunque immundis feruent allata popinis,
Eſt opere prætium duplicis pernoſcere iuris
Naturam ſimplex è dulci conſtat oliuo,
Quod pingui miſcere meto muriaque decebit,
Non alia quam qua Byzantia putruit orca.
Hoc vbi confuſum ſectis inferbuit herbis,
Corycioque croco ſparſum ſtetit, inſuper addes
Preſſa Venafranæ quod bacca remiſit oliuæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco:
Nam facie præſtant. Venucula conuenit ollis.
Rectius Albanam fumo durau eris vuam.
Hanc ego cum malis,ego fæcem primus,& alec.
Primus & inuenior piper album,cum ſale ni gro
Incretum,puris circum poſuiſſe catillis.
Immane eſt vitium,dare millia terna macello,
Anguſtoque vagos piſceis vrgere catino.
Magna mouent ſtomacho faſtidia; ſeu puer vnctis.
Tractauit calicem manibus,dum furta ligurit:
Siue prauis veteri crateræ limus adhæſit.
Vilibus in ſcopis,in mappis,in ſcobe,quantus
Con-

Conſiſtit ſumptus?neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia veſteis:
Oblitum quanto curam, ſumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iuſtius illis,
Quæ niſi diuitibus nequeunt contingere menſis?
Docte Cati, per amicitiam diuoſque rogatus,
Ducere me auditum. perges quocunq;, memento.
Nam quamuis referas memori mihi pectore cuncta
Non tamen interpres tantundem iuueris, adde
Vultum, habitumq; hominis: quem tu vidiſſe beatus
Non magni pendis, quia contigit. at mihi cura
Non mediocris ineſt, fonteis vt adire remotos
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATYRA V.

HOc quoque Tireſia, præter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſa reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? iamne doloſo
Non ſatis eſt Ithacam reuehi, patrioſque Penateis
Aſpicere? ô nulli quidquam mentite, vides, vt
Nudus inopſque domum redeam te vate: neq; illis
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. atqui
Et genus, & virtus, niſi cum re, vilior alga eſt.
Quando pauperiem miſſis ambagibus horres;
Accipe qua ratione queas ditеſcere. Turdus,
Siue aliud priuum dabitur tibi deuolet illuc,
Res vbi magna nitet domino ſene: dulcia poma,
Et quoſcumque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet venerabilior Lare diues.
Qui quamuis periurus erit ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitiuus; ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Vtne tegam ſpurco Damæ latus? haud ita Troiæ
Me geſſi, certans ſemper melioribus. ergo
Pauper eris, fortem hoc animum tolerare iubebo,
Et quondam maiora tuli tu protinus, vnde
Diuitias, æriſque ruam, dic augur aceruos.
Dixi equidem, & dico captes aſtutus vbique
Teſtamenta ſenum neu, ſi vafer vnus & alter
Inſidiatorem præroſo fugerit hamo,
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas,

Magna minorue foro ſi res certabitur olim,
Viuet vter locuples ſine gnatis, improbus vltro
Qui meliorem audax vocet in ius, illius eſto
Defenſor, fama ciuem, cauſſaque priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fœcundaue coniux,
Quincte puta, aut Publi (gaudent pronomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum
Ius anceps noui: cauſſas defendere poſſum,
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quam te
Contentum caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, non ſis iocus. ire domum, atque
Pelliculam curare iube. ſis cognitor ipſe;
Perſta atque obdura: ſeu rubra canicula findet
Infanteis ſtatuas; ſeu pingui tentus omaſo
Furius hybernas cana niue conſpuet Alpeis.
Nonne vides aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet, vt patiens, vt amicis aptus vt acer;
Plures annabunt thunni, & cetaria creſcent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclara ſublatus aletur, ne manifeſtum
Cælibis obſequium nudet te; leniter in ſpem
Accede officioſus, vt & ſcribere ſecundus
Hæres: &, ſi quis caſus puerum egerit Orco,
In vacuum venias perraro hæc alea fallit,
Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, & tabulas á te remouere memento:
Sic tamen, vt limis rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu: ſolus, multiſne cohæres,
Veloci percurre oculo plerumque recoctus
Scriba ex quinque viro coruum deludet hiantem;
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non.
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo iuuenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Ænea, tellure, marique
Magnus erit; forti nubet procera Corano
Filia Naſicæ, metuentis reddere ſolidum.
Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit, atque
Vt legat, orabit, multum Naſica negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget: inuenietque
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuiſque.

Illud

Illud ad hæc iubeo: mulier ſi forte doloſa,
Libertuſue ſenem delirum temperet illis
Accedas ſocius: laudes, lauderis vt abſens.
Adiuuat hoc quoq; ſed vincit longe prius, ipſum
Expugnare caput. ſcribet mala carmina vecors:
Laudato, ſcortator erit? caue te roget: vltro
Penelopen facilis potiori trade. putaſne,
Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica.
Quam nequiere proci recto depellere curſu?
Venit enim magnum donandi parca iuuentus,
Nec tantum Veneris, quantum ſtudioſa culinæ,
Sic tibi Penelope frugi eſt: quæ ſi ſemel vno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum.
Vt canis, à corio numquam abſterrebitur vncto,
Me ſene, quod dicã, factũ eſt, anus improba Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadauer
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit hæres,
Scilicet elabi ſi poſſet mortua: credo,
Quod nimium inſtiterat viuenti. cautus adito:
Neu deſis operæ, neue immoderatus abundes.
Difficilem & moroſum offendet garrulus. vltro
Non etiam ſileas. Dauus ſis comicus, atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſere, mone, ſi increbruit aura,
Cautus vti velet carum caput: extrahe turba
Oppoſitis humeris aurem ſubſtringe loquaci
Importunus amat laudari? donec ohe iam
Ad cœlum manibus ſublatis dixerit, vrge: &
Creſcentem tumidis infla ſermonibus vtrem.
Cum te ſeruitio longo, curaque leuarit:
Et certum vigilans, quartæ ſit partis Vlyſſes,
Audieris hæres: ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt? vnde mihi tam fortem, tamq; fidelem?
Sparge ſubinde, &, ſi paullũ potes, illachrymare eſt.
Gaudia prodentem vultum celare, ſepulchrum
Commiſſum arbitrio ſine ſordibus exſtrue. funus
Egregie factum laudet vicinia ſi quis
Forte cohæredum ſenior male tuſſiet; huic tu
Dic. ex parte tua, ſeu fundi, ſiue domus ſit
Emptor gaudentem nummo te addicere, ſed me
Imperioſa trahit Proſerpina. viue, valeque.

SATYRA VI.

HOc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus vbi,& tecto vicinus iugis aquæ fons
Et paullum ſyluæ ſuper his foret. auctius, atque
Di melius fecere. bene eſt. nihil amplius oro,
Maia nate, niſi vt propria hæc mihi munera faxis.
Si neque maiorem feci ratione mala rem;
Nec ſum facturus vitio culpaue minorem:
Si veneror ſtultus nihil horum. ò ſi angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum.
O ſi vrna argenti Fors qua mihi monſtret: vt illi,
Theſauro inuento. qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus arauit, diues amico
Hercule. ſi quod adeſt, gratum iuuat: hac prece te
oro,
Pingue pecus domino facias, & cætera, præter
Ingenium: vtque ſoles, cuſtos mihi maximus ad-
ſis.
Ergo vbi me in mõteis.& in arcem ex vrbe remoui,
Quid prius illuſtrem Satyris, Muſaque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit,nec plumbeus Auſter,
Autumnuſque grauis, Libitinæ quæſtus acerbæ;
Matutine pater, ſeu Iane libentius audis,
Vnde homines operum primos, vitæque labores
Inſtituunt, (ſic Dis placitum) tu carminis eſto
Principium. Romæ ſponſorem me rapis: eia,
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, vrge:
Siue Aquilo radit terras, ſeu bruma niualem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſtmodo,quod mi obſit. clare, certumq; locuto,
Luctandum in turba. facienda iniuria tardis.
Quid vis inſane, & quas res agis: improbus vrget
Iratis precibus. tu pulſes omne,quod obſtat,
Ad Mæcenatem memori ſi mente recurras.
Hoc iuuat. & melli eſt, non mentiar. at ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias, aliena negotia centum
Per caput & circa ſaliunt latus, ante ſecundum
Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras,
De re communi ſcribæ magna atque noua te
Orabant hodie meminiſſes Quincte reuerti.
Imprimat his cura Mæcena ſigna tabellis.

Di-

Accepiſſe cauo, veterem vetus hoſpes amicum;
Aſper, & attentus quæſitis, vt tamen arctum
Solueret hoſpitijs animum. quid multa? neq; illi
Sepoſiti ciceris, nec longæ inuidit auenæ:
Aridum & ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſtra dedit, cupiens varia faſtidia cœna
Vincere, tangentis male ſingula dente ſuperbo:
Cum pater ipſe domus, palea porrectus in horna
Eſſet ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandē vrbanus ad hūc, Quid te iuuat, inquit amice,
Prærupti nemoris patientem viuere dorſo?
Vis tu homines vrbemq; feris præponere ſyluis?
Carpe viam, mihi crede, comes: terreſtria quando
Mortaleis animas viuunt ſortita, neque vlla eſt
Aut magno, aut paruo lethi fuga. quo bene, circa,
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus.
Viue memor, quam ſis æui breuis. hæc vbi dicta
Agreſtem pepulere: domo leuis exſilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter. vrbis auentes
Mœnia nocturni ſubrepere: iamque tenebat
Nox medium cœli ſpatium, cum ponit vterque
In locuplete domo veſtigia: rubro vbi cocco
Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos.
Multaque de magna ſupereſſent fercula cœna,
Quæ procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo vbi purpurea porrectum in veſte locauit
Agreſtem; veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes, nec non vernaliter ipſis
Fingitur officijs, prælambens omne, quod affert,
Ille cubans gaudet mutata ſorte, boniſque
Rebus agit lætum conuiuam; cum ſubito ingens
Valuarum ſtrepitus lectis excuſſit vtrumque.
Currere per totum pauide concläue, magiſque
Exanimes trepidare; ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. tum ruſticus: Haud mihi vita
Eſt opus hac ait; & valeat. me ſylua, cauuſque
Tutus ab inſidijs tenui ſolabitur eruo.

SATYRA VII.

IAmdudum auſculto, & cupiens tibi dicere ſeruus
Pauca, reformido. Dauuſne? ita. Dauus amicum
Mancipium domino, & frugi, quod ſit ſati: hoc
Vt vitale putes. age libertate Decembri

(Quan-

(Quando ita maiores voluerunt) vtere narra.
Pars hominum vitijs gaudet conſtanter, & vrget
Propoſitũ: pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum prauis obnoxia. ſæpe notatus
Cum tribus annellis, modo læua Priſcus inani
Vixit inæqualis, clauum vt mutaret in horas:
Ædibus ex magnis ſubito ſe conderet, vnde
Mundior exiret vix libertinus honeſte.
Iam mœchus Romæ, iam mallet doctus Athenis
Viuere, Verumnis, quotquot ſunt, natus iniquis,
Scurra Volanerius, poſtquam illi iuſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret, atque
Mitteret in pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pauit. quanto conſtantior idem
In vitijs, tanto leuius miſer: ac prior illo,
Qui iam contento, iam laxo fune laborat.
Non dices hodie. quorſum hęc tam putida tẽdunt,
Furcifer? ad te inquam. quo pacto peſſime? laudas
Fortunam, & mores antiquæ plebis: & idem,
Si quis ad illa Deus ſubito te agat, vſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe;
Aut quia non firmus rectum defendis, & hæres,
Necquicquam cœno cupiens euellere plantam.
Romæ rus optas: abſentem ruſticus vrbem
Tollis ad aſtra leuis. ſi nuſquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas ſecurum olus, ac, velut vſquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amaſque
Quod nuſquam tibi ſit potandum: iuſſerit ad ſe
Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire
Conuiuam; Nemon' oleum feret ocyus? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugiſque,
Miluius, & ſcurræ tibi non referenda precati
Diſcedunt. etenim fateor me dixerit ille
Duci ventre leuem: naſum nidore ſupino,
Imbecillus, iners, ſi quid vis, adde, popino.
Tu, cum ſis quod ego, & fortaſſis nequior, vltro
Inſectere, velut melior? verbiſque decoris
Obuoluas vitium? quid, ſi me ſtultior ipſe
Quingentis emto drachmis deprehenderis? aufer
Me vultu terrere: manum, ſtomachumq; teneto,
Dum, quæ Criſpini docuit me ianitor, edo,
Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.
Peccat vter noſtrum cruce dignius? acris vbi me
Na-

Natura incendit, ſub clara nuda lucerna
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitauit equum laſciua ſupinum:
Dimittit neque famoſum, neque ſollicitum, ne
Ditior, aut formæ melioris meiat eodem.
Tu, cum proiectis inſignibus annulo equeſtri,
Romanoque habitu, prodis ex iudice Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacerna.
Non es, quod ſimulas? metuens induceris: atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pauore,
Quid refert, vri virgis, ferroque necari;
Auctoratus eas: an turpi clauſus in arca,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis
Contractum, genibus tangas caput? eſtne marito?
Matronæ peccantis in ambos iſta poteſtas?
In corruptorem vel iuſtior? illa tamen ſe
Non habitu, mutatue loco: peccatue ſuperne,
Cum te formidet mulier: neque credat amanti,
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore
famam.
Euaſti? credo metues, doctuſque cauebis.
Quæres: quando iterum paueas: iterumq; perire
Poſſis. ò toties ſeruus: quæ bellua ruptis
Cum ſemel effugit, reddit ſe praua catenis?
Non ſum mœchus, ait. neq; ego hercule fur vbi vaſa
Prætereo ſapiens argentea. tolle periclum.
Iam vaga proſiliet frenis natura remotis,
Tune mihi dominus, rerum imperijs, hominumque
Tot, tantiſque minor, quem ter vindicta, quaterque
Impoſita haud vmquam miſera formidine priuet?
Adde ſupra dictis; quod non leuius valeat. nam
Siue vicarius eſt, qui ſeruo paret, vti mos
Veſter ait, ſeu conſeruus: tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alijs ſeruis miſer, atque
Duceris, vt neruis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? ſapiens, ſibi qui imperioſus:
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincu-
la terrent:
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſeipſo totus teres, atque rotundus:
Externi ne quid valeat per læue morari.
In quem manca ruit ſemper fortuna poteſne

Ex

Ex his, vt proprium quid noſcere? quinq; talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum
Perfundit gelida. rurſus vocat. eripe turpi
Colla iugo. liber, liber ſum, dic age. non quis.
Vrget enim dominus mentem non lenis, & acreis
Subiectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel cum Pauſiaca torpes inſane tabella,
Qui peccas minus, atq; ego, cum Fului, Rutubæque
Aut Placideiani contento poplite miror
Prœlia rubrica picta, aut carbone: velut ſi
Reuera pugnent, feriant, viretque mouentes
Arma viri. nequam, & ceſſator Dauus: at ipſe
Subtilis veterum iudex, & callidus audis.
Nil ego, ſi ducor libo fumante. tibi ingens
Virtus, atque animus cœnis reſponſat opimis.
Obſequium ventris mihi pernicioſius eſt. cur?
Tergo plector enim, qui tu impunitior, illa
Quæ paruo ſumi nequeunt, cum obſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ.
Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus an hic peccat, ſub noctem qui puer vuam
Furtiua mutat ſtrigili? qui prædia vendit,
Nil ſeruile gulæ parens habet? adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes: non otia recte
Ponere, teque ipſum vitas fugitiuus, & erro;
Iam vino quærens, iam ſomno fallere curam
Fruſtra. nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.
Vnde mihi lapide quorſum eſt opus? vnde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. ocyus hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

VT Naſidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuã dictus here illic
De medio potare die. ſic, vt mihi nunquam
In vita fuerit melius, da, ſi graue non eſt,
Quæ prima iratum ventrem placauerit eſca:
In primis Lucanus aper, leni fuit Auſtro
Captus, vt aiebat cœnæ pater. acria circum
Rapula, lactucæ, radices; qualia laſſum
Peruellunt ſtomachum: ſiſer, alec, fæcula Coa.
His vbi ſublatis, puer alte cinctus, acernam
Gau-

Gauſape purpureo menſam perterſit, & alter
Sublegit quodcumque iaceret inutile, quodque
Poſſet cœnanteis oſtendere: vt Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes,
Cæcuba vina ferens: Alcon, Chium, maris expers.
Heic herus, Albanum. Mæcenas, ſiue Falernum
Te magis appoſitis delectat: habemus vtrumque.
Diuitias miſeras. ſed queis cœnantibus vna.
Fundani, pulchræ fuerit tibi, noſſe laboro.
Summus ego, & prope me ViſcusThurinus, & infra.
Si memini, Varius: cum Seruilio Balathrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat vmbras.
Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra,
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito. nam cætera turba,
Nos inquam, cœnamus aueis, conchylia, piſceis,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
Vt vel continuo patuit, cum paſſeris, atque
Inguſtata mihi porrexerit ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad Lunam delecta. quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balathroni,
Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti.
Et calices poſcunt maiores. vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis, vt acreis
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Feruida quod ſubtile exſudant vina palatum.
Inuertunt Aliphanis vinaria tota
Vibidius, Balathroque; ſecutis omnibus imis.
Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenti.
Affertur ſquillas inter muræna natanteis
In patina porrecta. ſub hoc herus, hæc grauida, inquit,
Capta eſt; deterior poſt partum carne futura.
His miſtum ius eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella gnaro de ſuccis piſcis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur: cocto Chium ſic conuenit, vt non
Hoc magis vllū aliud pipere albo, non ſine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam,
Erucas virideis, inulas ego primus amaras
Monſtraui incoquere; illutos Curtillus echinos,

Vt melius muria, quam teſta marina remittit.
Interea ſuſpenſa graueis aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulueris atri,
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos maius veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus, erigimur. Rufus poſito capite, vt ſi
Filius immaturus obiſſet, flere, quis eſſet
Finis, ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret? heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te Deus? vt ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Hæc eſt conditio viuendi, aiebat: eoque
Reſponſura tuo numquam eſt par fama labori.
Tene, vt ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine diſtrictum? ne panis aduſtus,
Ne male conditum ius apponatur, vt omnes
Præcincti recte pueri, comtique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus? aulæa ruant ſi
Vt modo. ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed conuiuatoris, vt ducis, ingenium res
Aduerſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc: tibi Di, quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es, conuiuaq; comis.
Et ſoleas poſcit. tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe: ſed illa
Redde age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone ſecundo:
Naſidiene redis mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus fortunam. deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis pactum iecur anſeris albi,
Et leporum auulſos, vt multo ſuauius, armos;
Quam ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus & merulas poni, & ſine clune palumbes,
Suaueis res, ſi non cauſſas narraret earum, &
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus vlti,
Vt nihil omnino guſtaremus: velut illis
Canidia afflaſſet, peior ſerpentibus Afris.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM

LIBER I.

AD MÆCENATEM I.

PRima dicte mihi, ſumma dicende Camœna,
Spectatum ſatis, & donatum iam rude quæris
Mœcenas iterum antiquo me includere ludo
Non eadem eſt ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem:
Solue ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & verſus & cætera ludicra pono;
Quid verum, atque decens, curo & rogo, & omnis in hoc ſum:
Condo,& compono: quæ mox depromere poſſim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter:
Nullius addictus iurare in verba magiſtri,
Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, & merſor ciuilibus vndis,
Virtutis veræ cuſtos, regiduſque ſatelles:
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, ſubiungere conor.
Vt nox longa quibus mentitur amica, dieſque:
Longa videtur opus debentibus; vt piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ ſpē
Conſiliumque morantur agendi gnauiter id quod
Æque pauperibus prodeſt, locupletibus æque:
Æque neglectum pueris, ſenibuſque nocebit.
Reſtat, vt his ego me ipſe regam, ſolerque elemētis.
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes inuicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.
Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur vltra.

Feruet auaritiâ, miſeroque Cupidine pectus?
Sunt verba, & voces quibus hunc lenire dolorem
Poſſis: & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certe piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Inuidus, iracundus, iners, vinoſus, amator:
Nemo adeo ferus eſt, vt non miteſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.
Virtus eſt vitium fugere; & ſapientia prima,
Stultitia caruiſſe. vides, quæ maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto deuites animi, capitiſque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per igneis,
Ne cures ea, quæ ſtulte miraris, & optas,
Diſcere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos, & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine puluere palmæ?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primum eſt;
Virtus poſt nummos. hæc Ianus ſummus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata ſeneſque,
Læuo ſuſpenſi oculos tabulamque lacerto.
Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua, fideſque;
Plebs eris. at pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aeneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex an puerorum
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curijs, & decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui vt rem facias, rem
Si poſſis recte: ſi non, quocunque modo rem:
Vt propius ſpectes lachrymoſa poemata Puppi:
An qui fortunæ te reſponſare ſuperbæ
Liberum, & erectum præſens hortatur, & optat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, vt porticibus, ſic iudicijs fruar ijſdem,
Nec ſequar aut fugiam, quæ diligit ipſe, vel odit:
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam: quia me veſtigia terrent,
Omnia te aduerſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bel-

Bellua multorum es capitum. nam quid ſequar, aut
quem?
Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Fruſtis & pomis viduas venentur auaras,
Excipiantque ſenes, quos in viuaria mittant:
Multis occulto creſcit res fœnore. verum
Eſto alijs alios rebus ſtudijſque teneri
Jidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baijs prælucet amœnis,
Si dixit diues; locus & mare ſentit amorem
Feſtinantis heri, cui ſi vitioſa lubido
Fecerit auſpicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis fabri. lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſse prius, melius nil cælibe vita.
Si non eſt, iurat bene ſolis eſse maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride.. mutat cœnacula; lectos.
Balnea, tonſores; conducto nauigio æque
Nauſeat ac locuples, quem ducit priua triremis.
Si curtatus inæquali tonſore capillos
Occurri, rides; ſi forte ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar,
Rides, quid, mea cum pugnat ſententia ſecum?
Quod petit, ſpernit; repetit, quod nuper omiſit:
Æſtuat, & vitæ diſconuenit ordine toto:
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.
Inſanire putas ſolennia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati. rerum tutela mearum
Cum ſis, & graue ſectum ſtomacheris ob vnguem
De te pendentis, te reſpicientis amici,
Ad ſummam. ſapiens vno minor eſt Ioue, diues,
Liber, honoratar, pulcher, rex denique regum:
Præcipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

AD LOLLIVM. II.

Troiani belli ſcriptorem: maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneſte relegi:
Qui, quid ſit pulchrum, quid turpe, quid vtile,
quid non,
Plenius, ac melius Chryſippo, & Crantore dicit
Cur ita crediderim, niſi quid te detinet. audi.

Non animo curas, valeat poſſeſſor oportet;
Si comportatis rebus bene cogitat vti.
Qui cupit aut metuit, iuuat illũ ſic domus, aut res,
Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta ſorde dolenteis.
Sincerum eſt niſi vas, quodcunq; infundis, aceſcit.
Spernere voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Semper auarus eget; certum voto pete finem:
Inuidus alterius macreſcit rebus opimis:
Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum. Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit, & mens,
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor breuis eſt: animum rege qui niſi patet,
Imperat. hunc frænis, hunc tu compeſce catena.
Fingit equum tenera docilem ceruice, magiſter
Ire viam, quam monſtrat eques, venaticus, ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula.
Militat in ſyluis catulus. nunc adhibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu. Quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis.
Nec tardum opperior, nec præcedentibus iuſto.

AD IVLIVM FLORVM III.

IVli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti priuignus, ſcire laboro,
Thracane vos. Hebruſq; niuali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turreis,
An pingues Aſiæ campi, colleſque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operũ ſtruit? hęc quoq; curo,
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit,
Bella quis & paces longum diffundit in æuum,
Quid Titius, Romana breui venturus in ora,
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus, & riuos auſus apertos?
Vt valet, vt meminit noſtri, fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet auſpice Muſa,
An thragica deſæuit, & ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? monitus, multũque monẽdus,
Priuatas vt quæret opes, & tangere vitet
Scriptas, Palatinus quæcunque recepit Apollo,

Ne ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula riſum,
Furtiuis nudata coloribus. ipſe quid audes,
Quæ circumuolitas agilis thyma? non tibi paruum
Ingenium, non incultum eſt, nec turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu ciuica iura
Reſpondere paras; ſeu condis amabile carmen:
Prima feres hederæ victricis præmia, quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes;
Quo te cœleſtis ſapientia duceret. ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parui properemus & ampli,
Si patriæ volumus, ſi nobis viuere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, ſi tibi curæ,
Quantæ conueniat, Munatius, an male ſarta
Gratia nequicquam coit, & reſcinditur? at vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat
Indomita ceruice ferox: vbicunque locorum
Viuitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiua iuuenca.

AD ALBIVM TIBVLLVM. IV.

Albi, noſtrorum Sermonum candide iudex,
Quid nunc te dicā facere in regione Pedana?
Scribere quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat,
An tacitum ſyluas inter reptare ſalubreis:
Curantem quidquid dignum ſapiente, bonoq; eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore. Di tibi formam,
Di tibi diuitias dederant, artemque fruendi.
Quid voueat dulci nutricula maius alumno.
Quam ſapere, & fari vt poſſit, quæ ſentiat, & cui
Gratia, fama, valetudo contingit abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter ſpem, curamque, timores inter & iras.
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperueniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem, & nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQVATVM V.

Si potes archaicis conuiua recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella,

Su-

Supremo te ſole domi Torquate manebo,
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtreis
Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.
Sin melius quid habes arceſse, vel imperium fer.
Iamdudum ſplendet focus, & tibi munda ſupelex.
Mitte leueis ſpes, & certamina diuitiarum,
Et Moſchi cauſſam. cras nato Cæſare feſtus
Dat veniam, ſomnumqae dies: impune licebit
Æſtiuam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortuna, ſi non conceditur vti?
Parcus ob hæredi curam, nimiumque ſeuerus,
Aſſidet inſano potare & ſpargere flores
Incipiam: patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit,
Spes iubes eſse ratas: in prœlia trudit inermem
Solicitis animis onus eximit: ac docet arteis.
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?
Hæc ego procurare & idoneus impetor, & non
Inuitus. ne turpe toral, ne ſordida mappa
Corruget nareis: ne non & cantharus & lanx
Oſtendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet: vt coeat par,
Iungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque.
Et niſi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, aſsumam. locus eſt & pluribus vmbris:
Sed nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ.
Tu quotus eſſe velis, reſcribe: & rebus omiſſis.
Atria ſeruantem poſtico falle clientem.

AD NVMICIVM VI.

Nil admirari prope res eſt vna Numici,
Solaq; quæ poſſit facere, & ſeruare beatum.
Hunc ſolem, & ſtellas, & decedentia certis
Tempora momentis, ſunt qui formidine nulla
imbuti ſpectent: quid cenſes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis, & Indos?
Ludicra quid, plauſus, & amici dona Quiritis,
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis, & ore?
Qui timent his aduerſa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto: pauor eſt vtique moleſtus.
Improuiſa ſimul ſpecies exterret vtrumque.

Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatue, quid ad rem?
Si, quidquid vidit melius, priuſue ſua ſpe,
Defixis oculis, animoque & corpore turpet
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra, quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.
I nunc argentum, & marmor vetus, æraque & arteis
Suſpice: cum gemmis Tyrios mirare colores,
Gaude, quod ſpectant oculi te mille loquentem:
Gnauus, mane forum, & veſpertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotalibus emerat agris
Mucinus, indignum, quod ſit peioribus ortus,
Hic tibi ſit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas;
Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippę, & via te conſpexerit Appi,
Ire tamen reſtat Numa quo deuenit & Ancus.
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. vis recte viuere? quis non?
Si virtus hoc vna poteſt dare, fortis omiſſis
Hoc age delicijs. virtutem verba putas, vt
Lucum ligna? caue ne portus occupet alter.
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas,
Mille talenta rotundentur, totidem altera. porro
Tertia ſuccedunt, & quæ pars quadret aceruum.
Scilicet vxorem cum dote, fidemque & amicos
Et genus & formam regina Pecunia donat:
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venuſque,
Mancipis locuples, eget æris Cappadocum rex,
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, vt aiunt,
Si poſſet centum ſcenæ præbere rogatus,
Qui poſſum to? ait: tamē & quærā, & quot habebo.
Mittam. poſt paullo ſcribit, ibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum. partem, vel tolleret omneis
Exilis domus eſt, vbi non & multa ſuperſunt.
Et dominum fallunt, & proſunt furibus. ergo
Si res ſola poteſt facere, & ſeruare beatam,
Hoc primus repetas opus, hoc poſtremus omittas.
Si fortunatum ſpecies & gratia præſtat,
Mercemur ſeruum, qui dicet nomina, leuum
Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
Porrigere. hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cuilibet hic faſceis dabit, eripietque curule
Cui volet, importunus ebur. frater, pater, adde;
Vt

Vt cuique eſt ætas,ita quemque facetus adopta.
Si, bene qui cœnat, bene viuit; lucet, eamus
Quo ducit gula: piſcemur, venemur: vt olim
Gargilius: qui mane plagas, venabula, ſeruos,
Differtum tranſire forum, populumque iubebat,
Vnus vt e multis populo ſpectante referret
Emtum multus aprum crudi,tumidique lauemur,
Quid deceat, quid non obliti; Cerite cera
Digni remigium vitioſum Ithacenſis Vlyſſei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Minuermus vti cenſet, ſine amore iocisque
Nil eſt iucundum: viuas in amore,iocisque.
Viue: vale. ſi quid nouiſti rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his vtere mecum,

AD MÆCENATEM. VII.

QVinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax deſideror. atqui
Si me viuere vis ſanum,recteque valentẽ:
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam: dum ficus prima,calorque
Deſignatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, & matercula pallet,
Officioſaque ſedulitas,& opella forenſis
Adducit febreis,& teſtamenta reſignat.
Quod ſi bruma niues Albanis illinet agris,
Ad mare deſcendet vates tuus, & ſibi parcet,
Contractuſque leget: te dulcis amice reuiſet
Cum Zephyris, ſi concedes, & hirundine prima.
Non, quo more pyris veſci Calaber iubet hoſpes;
Tu me feciſti locupletem,veſcere ſodes.
Iam ſatis eſt, at tu quantum vis tolle, benigne.
Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis.
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinquens.
Prodigus,& ſtultus donat,quæ ſpernit,& odit.
Hæc ſeges ingratos tulit, & foret omnibus annis
Vir bonus, & ſapiens dignis ait eſſe paratum:
Nec tamen ignorat,quid diſtent æra lupinis,
Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis,
Quod ſi me noles vſquam diſcedere: reddes
Forte latus,nigros anguſta fronte capillos:

Reddes dulce loqui reddes redire decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mærere proteruæ.
Forte per anguſtam tenuis vulpecula rimam
Repſerat in cumeram frumenti: paſtaque rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.
Cui muſtela procul, & vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cauum repetes arctum, quem macra ſubiſti,
Hæc ego ſi compellar imagine; cuncta reſigno:
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium: nec
Otia diuitijs Araſium liberrima muto,
Sæpe verecundum laudaſti: rexque paterque
Audiſti coram, nec verbo parcius abſens:
Inſpice, ſi poſſum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus proles patientis Vlyſſei,
Non eſt aptus equis Ithacæ locus: vt neque planis
Porrectus ſpatijs, nec multæ prodigus herbæ:
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Paruum parua decent. mihi iam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet. aut imbelle Tarentum.
Strenuus, & fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officijs octauam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas
Iam grandis natu queritur: conſpexit, vt aiunt,
Adraſum quendam vacua tonſoris in vmbra,
Cultello proprios purgantem leniter vngueis.
Demetri (puer hic non læue iuſſa Philippi
Accipiebat) abi. quære, & refer: vnde domo, quis
Cuius fortunæ, quo ſit patre, quoue patrono.
It, redit, & narrat, Vulteium nomine Menam,
Præconem, tenui cenſu, ſine crimine natum,
Et properare loco, & ceſſare, & quærere, & vti,
Gaudentem paruiſque ſodalibus, & Lare certo,
Et ludis, & poſt deciſa negotia, campo.
Scitari libet ex ipſo, quodcunque referes. dic
Ad cœnam veniat. non ſane credere Mena:
Mirari ſecum tacitus. quid multa? benigne
Reſpondet, negat ille mihi? negat improbus, & te
Negligit aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello
Occupat, & ſaluere iubet prior. ille Philippo
Excuſare laborem, & mercenaria vincla.
Quod non mane domum veniſſet: denique quod nõ
Prouidiſset eum. ſic ignouiſſe putato

Me

Me tibi ſi cœnas hodie mecum vt libet, ergo
Poſt nonam venies. nunc i: rem ſtrenuus auge,
Vt ventum ad cœnam eſt. dicenda tacenda locutus
Tandem dormitum dimittitur; hic vbi ſæpe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, etiam certus conuiua; iubetur
Rure ſuburbano indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis, aruum, cęlumque Sabinum
Non ceſſat laudare. videt, ridetque Philippus:
Et, ſibi dum requiem, dum riſus vndique quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit: perſuadet vti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus vltra,
Quam ſatis eſt, morer; ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos, & vineta crepat mera: præparat vlmos,
Immoritur ſtudijs, & amore feneſcit habendi.
Verum vbi oues furto, morbo periere capellæ:
Spem mentita ſeges: bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad ædeis.
Quem ſimul adſpexit ſcabrũ intonſumq; Philippus,
Durus, ait, Vultei, nimis attentuſque videris
Eſſe mihi. Pol, me miſerum mihi dicere nomen.
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.
Quod te per Geniũ, dextramque Deoſque Penateis
Obſecro, & obteſtor, vitæ me redde priori.
Qui ſimul aſpexit, quantum dimiſsa priori
Pręſtent: mature redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemq; ſuo modulo, ac pede, verum eſt.

AD CELSVM ALBINOVANVM. VIII.

CElſo gaudere, & bene rem gerere Albinouano
Muſa rogata refer, comiti, ſcribæque Neronis.
Si quæret, quid agã, dic, multa & pulchra minantẽ,
Viuere nec recte, nec ſuauiter, haud quia grando
Contuderit viteis, oleamque momorderit æſtus:
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto
Nil audire velim, nil diſcere, quod leuet ægrum:
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,
Cur me funeſto properent arcere veterno,

Quæ nocuere ſequar: fugiam quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventoſus, Tibure Romam.
Poſt hæc, vt valeat; quo pacto rem gerat, & ſe:
Vt placeat iuueni, percunctare, vtque cohorti,
Si dicet, recte: primum gaudere: ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento:
Vt tu fortunam, ſic nos te Celſe feremus.

AD CLAVD. NERONEM. IX.

SEptimius Claudi, nimirum intelligit vnus,
Quanti me facias. nã cum rogat, & prece cogit
Scilicet, vt tibi ſe laudare & tradere, coner,
Dignum mente, domoq; legentis honeſta Neronis,
Munere cum fungi propioris cenſet amici;
Quid poſſim videt, ac nouit me valdius ipſo.
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriȩ, mihi commodus vni:
Sic ego maioris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad vrbanæ deſcendi præmia; quod ſi
Depoſitum laudas ob amici iuſſa pudorem;
Scribe tui gregis hunc, & fortẽ crede, bonumque.

AD FVSCVM ARISTIVM. X.

VRbis amatorem Fuſcum ſaluere iubemus
Ruris amatores: hac in re ſcilicet vna
Multum diſſimiles, ad cętera pœne gemelli,
Fraternis animis, quidquid negat alter, & alter
Annuimus pariter vetuli notique columbi.
Tu nidum ſeruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & muſco circumlita ſaxa, nemuſque.
Quid quæris? viuo, & regno, ſimul iſta reliqui,
Quæ vos ad cœlum effertis rumore ſecundo.
Vtque ſacerdotis fugitiuus, liba recuſo:
Pane egeo iam mellitis potiore placentis:
Viuere naturæ ſi conuenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda eſt area primum;
Nouiſtine locum potiorem rure beato?
Eſt vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis,
Cum ſemel accepit Solem furibundus acutum?
Eſt vbi diuellat ſomnos minus inuida cura?

Dete-

Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam, quæ per pronum trepidat cũ murmure riuũ?
Nempe inter varias nutritur ſylua columnas,
Laudaturque domus, longos quæ proſpicit agros.
Naturam expellas furca, tamen vſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix,
Non, qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſue medullis,
Quam, qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectauere ſecundæ,
Mutatæ quatient. ſi quid mirabere. pones
Inuitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & Regum vita præcurrere amicos.
Ceruus equum pugna melior, communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Implorauit opes hominis, frænumque recepit:
Sed poſtquam victor violens diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum, quia paruo neſciet vti,
Cui non conueniet ſua res, vt calceus olim.
Si pede maior erit, ſubuertet: ſi minor, vret.
Lætus ſorte tua viues ſapienter Ariſti,
Nec me dimittes incaſtigatum, vbi plura
Cogere, quam ſatis eſt, ac non ceſſare videbor:
Imperat aut ſeruit collecta pecunia cuique
Tortum digna ſequi potius, quam ducere funem.
Hæc tibi dictabam poſt fanum putre Vacunæ,
Excepto, quod non ſimul eſſes, cœtera lætus.

AD BVLLATIVM REVERSVM EX ASIA. XI.

Qvid tibi viſa Chios, Bullati, notaque Leſbos,
Quid concinna Samos, quid Crœſi regia Sardis
Smyrna quid, & Colophon, maiora, minorane fama?
Cunctane præ campo, Tiberino flumine ſordent,
An venit in votum in Attalicis ex vrbibus vna?
An Lebedum laudas odio maris atque viarum,
Scis, Lebedus quam ſit Gabijs deſertior, atque

Fidenis vicus, tamen illic viuere vellem,
Oblitusque meorum, obliuiſcendus & illis
Neptunum procul è terra ſpectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Adſperſus, volet in caupona viuere, nec, qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Vt fortunatam plene præſtantia vitam.
Nec ſi te validus iactauerit Auſter in alto,
Idcirco nauem trans Ægeum mare vendas.
Incolumi Rhodos, & Mitylene pulchra facit, quod
Penula ſolſtitio, campeſtre niualibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus,
Dum licet, & vultum ſeruat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos abſens,
Tu, quamcunique Deus tibi fortunauerit horam
Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum;
Vt quocunque loco fueris, vixiſse libenter
Te dicas. nam ſi ratio, & prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter, aufert;
Cęlum, non animum mutant, qui trans mare currũt
Strenua nos exercet inertia, nauibus atque
Quadrigis petimus bene viuere, quod petis huic eſt,
Eit Vlubris, animus ſit te non deficit æquus.

AD ICCIVM. XII.

FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non eſt vt copia maior
Ab Ioue donari poſſit tibi. tolle querelas.
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit vſus.
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis, nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
Viuis, & vrtica ſic viues protinus, vt te
Confeſtim liquidus fortunæ riuus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit:
Vel quia cuncta putas vna virtute minora.
Miramur, ſi Democriti pecus edit agellos,
Cultaq; dũ peregere eſt animus ſine corpore velox:
Cum inter ſcabiem tantam, & contagia lucri,
Nil paruum ſapias, & adhuc ſublimia cures:
Quæ mare compeſcant, cauſsæ: quid tẽperet annum
Stellæ ſponte ſua, iuſſæne vagentur, & errent.

Quid

Quid premat obſcurum Lunę, quid proferat orbem
Quid velit,& poſſit rerum concordia diſcors:
Empedocles, an Stertinium deleret acumen.?
Verum ſeu piſceis,ſeu porrum,& cæpe trucidas,
Vtere Pompeio Groſpho,&,ſi quid petet, vltro
Defer. nil Groſphus, niſi verum,orabit & æquum,
Villis amicorum eſt annona bonis vbi quid deeſt
Ne tamen ignores,quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit; ius,imperiumue Phraates
Cæſaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

AD VINNIVM ASELLAM. XIII.

VT proficiſcentem docui te ſæpe, diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina Vinni,
Si validus, ſi lætus erit, ſi denique poſcet,
Ne ſtudio noſtri pecces odiumque libellis
Sedulus importes opera vehemente minister.
Si te forte meæ grauis vret ſarcina chartæ;
Abijcito potius, quam quo perferre iuberis
Clitellas ferus impingas, Aſinæque paternum
Cognomen vertas in riſum,& fabula fias.
Viribus vteris per cliuos, flumina lamas.
Victor propoſiti ſimul ac perueneris illuc,
Sic poſitum ſeruabis onus, ne forte ſub ala
Faſciculum portes,librorum,vt ruſticus agnum:
Vt vinoſa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo ſoleas conuiua tribulis;
Ne vulgo narres te ſudauiſse ferendo
Carmina quæ poſsunt oculos aureiſque morari
Cæſaris. oratus multa prece, nitere porro.
Vade,vale,caue ne titubes,mandataque frangas.

AD VILLICVM SVVM. XIV.

VIllice ſyluarum,& mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis,habitatum,quinq; focis, &
Quinque bonos ſolitus Bariam dimittere patres:
Certemus,ſpinas animone ego fortius, an tu
Euellas agro,& melior ſit Horatius, an res
Me quamuis Lamiæ pietas,& cura moratur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter: tamen iſtuc mens, animuſque
Fert,

Fert,& amat ſpatijs obſtantia rumpere clauſtra,
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe beatum,
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus vterq; locum immeritum cauſſatur inique,
In culpa eſt animus, qui ſe non effugit vnquam.
Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas:
Nunc vrbem, & ludos, & balnea villicus optas.
Me conſtare mihi ſcis,& diſcedere triſtem,
Quandocunque trahunt inuiſa negotia Romam:
Non eadem miramur: eo diſconuenit inter
Meque, & te nam quæ deſerta, & inhoſpita teſqua
Credis,amœna vocat,mecum qui ſentit; & odit.
Quæ tu pulchra vocas.fornix tibi,& vncta popina
Incutiunt vrbis deſiderium, video,& quod
Angulus iſte feret piper,& thus, ocyus vua:
Nec vicina ſubeſt vinum præbere taberna
Quæ poſſit tibi: nec meretrix tibicina,cuius
Ad ſtrepitum ſalias terræ grauis. & tamen vrges
Iam pridem non tacta ligonibus arua bouemque
Diſiunctum curas,& ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro riuus,ſi decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc,age,quid noſtrum concentum diuidat,audi,
Quem tenues decuere togæ,nitidique capilli:
Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cœna breuis iuuat,& prope riuum ſomnus in herba.
Nec luſiſſe pudet,ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat,non odio obſcuro,morſuque venenat.
Rident vicini,glebas,& ſaxa mouentem.
Cum ſeruis vrbana diaria rodere mauis:
Horum tu in numerum voto ruis inuidet vſum
Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
Optat ephippia bos piger,optat arare caballus.
Quam ſcit vterq; libens,cenſebo,exerceat artem.

AD C. NVMONIVM VALAM. XV.

QVæ ſit hyems Veliæ,quod cœlũ,Vala, Salerni,
Quorum hominum regio,& qualis via (nam mihi Baias
Muſa ſuperuacuas Antonius, & tamen illis

Me facit inuiſum, gelida cum perluor vnda
Per medium frigus. ſane myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem neruis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, inuidus ægris,
Qui caput, & ſtomachum ſupponere fontibus audet
Cluſinis, Gabioſque petunt, & frigida rura.
Mutandus locus eſt, & diuerſoria nota
Præter agendus equus. quo tendis? non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baias, læua ſtomachoſus habena
Dicet eques. ſed (qui frænato eſt auris in ore)
Maior vtrum populum frumenti copia paſcat,
Collectoſne bibant imbreis, puteoſne perenneis
Dulcis aquæ. nam vina nihil miror illius oræ.
Rure meo poſſum quiduis perferre, patique.
Ad mare cum veni, generoſum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum ſpe diuite manet
In venas, animumq; meum: quod verba miniſtret,
Quod me Lucanæ iuuenem commendet amicæ.
Tractus vter plureis lepores, vter educet apros,
Vtra magis piſceis, & echinos æquora celent,
Pinguis vt inde domum poſſim, Phæaxq; reuerti;
Scribere te nobis, tibi nos accedere par eſt,
Mænius, vt rebus maternis atque paternis
Fortiter abſumtis, vrbanus cępit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret,
Impranſus non qui ciuem dignoſceret hoſte:
Quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus,
Pernicies, & tempeſtas, barathrumque macellis,
Quidquid quæſierat, ventri donabat auaro.
Hic, vbi nequitiæ fautoribus, & timidis nil,
Aut paullum abſtulerat, patinas cœnabat omaſi
Vilis & agnini, tribus vrſis quod ſatis eſſet.
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos correctus. Mænius idem
Quidquid erat nactus prædæ maioribus, vbi omne
Verterat in fumum, & cinerem, non hercule miror.
Aiebat, ſi qui comedunt bona: cum ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulua pulchrius ampla.
Nimirum hic ego ſum. nam tuta, & paruula laudo,
Cum res deficiunt; ſatis inter vilia fortis.
Verum, vbi quid melius contingit, & vnctius, idem
Vos ſapere, & ſolos aio bene viuere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD

AD QVINCTIVM. XVI.

NE percunčteris, fundus meus, optime Quinčti,
Aruo paſcat herum, an baccis opulentet oliuæ
Pomiſne & pratis, an amičta vitibus vlmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & ſitus agri.
Continui montes, niſi diſſocientur opaca
Valle: ſed vt veniens dextrum latus adſpiciat Sol,
Læuum diſcedens curru fugiente vaporet:
Temperiem laudes quid, ſi rubicunda benigne
Corna vepres & pruna ferant, ſi quercus, & ilex,
Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam riuo dare nomen idoneus: vt nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit vtilis, vtilis aluo.
Hæ latebræ dulces etiam, ſi credis amœnæ
Incolumem tibi me præſtant Septembribus horis.
Tu recte viuis, ſi curas eſſe, quod audis.
Iactamus iampridem omnis te Roma beatum,
Sed vereor, ne cui de te plus, quam tibi credas:
Neue putes alium ſapiente bonoque beatum.
Neu, ſi te populus ſanum, recteque valentem
Dictitet, occultam febrem ſub tempus edendi
Diſſimules: donec manibus tremor incidat vnctis.
Stultorum incurata pudor malus vlcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat, & his herbis vacuas permulceat aureis:
Tene magis ſaluum populus velit, an populum tu
Seruet in ambiguo, qui conſulit, & tibi, & vrbi,
Iupiter: Auguſti laudes agnoſcere poſſis?
Cum pateris ſapiens, emendatuſque vocari,
Reſpondeſne tuo, dic ſodes, nomine? nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc die, cras, ſi volet, auferet: vt ſi
Detulerit faſceis indigno, detrahet idem.
Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.
Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum:
Mordear opprobrijs falſis, muteme que colores?
Falſus honor iuuat, & mendax infamia terret,
Quem, niſi mendoſũ, & mendacẽ? vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges, iuraque ſeruat.

Quo

Quo multæ, magnæque ſecantur iudice lites:
Quo reſponſore,& quo cauſſæ teſte tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora,
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Seruus: habet pretium, loris non vteris, aio.
Non hominem occidi: non paſces in cruce coruos;
Sum bonus, & frugi: renuit negitatque Sabellus.
Cautus enim metuit foueam lupus, accipiterque
Suſpectos laqueos, & opertum miluius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ.
Sit ſpes fallendi; miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabæ modij s, cum ſurripis vnum,
Damnum eſt,non facinus mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus,omne forũ quẽ ſpectat,& omne tribunal,
Quandocunque Deos vel porco vel boue placat:
Iane pater clare, clare cum dixit, Apollo:
Labra mouet, metuens audiri; pulchra Lauerna
Da mihi fallere: da iuſto, ſanctoque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem.
Quo melior ſeruo, quo liberior ſit auarus,
In triuijs fixum cum ſe demittit ob aſſem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque, porro
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augenda feſtinat, & obruitur re.
Vendere cum poſſis captiuum, occidere noli;
Seruiet vtiliter: ſine paſcat durus, aretque:
Mitiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
Annonæ proſit: portet frumenta, penuſque.
Vir bonus, & ſapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? adimam bona, nempe pecus, rem.
Lectos, argentum, tollas licet, in manicis,&
Compedibus ſæuo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe Deus ſimul atque volam,me ſoluet, opinor.
Hoc ſentit: moriar. mors vltima linea rerum eſt.

AD SCÆVAM. XVII.

QVamuis Scæua ſatis per te tibi conſulis,& ſcis
Quo tandem pacto deceat maioribus vti:
Diſcedocẽdus adhuc,quę cẽſet amiculus; vt ſi

Cæcus

Et fundus nec vendibilis, nec paſcere firmus,
Qui dicit: clamat, victum date. ſuccinit alter,
Et mihi diuiduo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus, haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus, inuidiæque.
Brunduſium comes, aut Surrentũ ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras, & acerbum frigus, & imbreis
Aut ciſtam effractam, & ſubducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam
Sępe periſcelidem raptam ſibi flentis: vti mox
Nulla fides damnis: veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus triuijs, attolere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lachryma: per ſanctum iuratus dicat Oſirim,
Credite: non ludo: crudeles tollite claudum.
Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIVM. XVIII.

SI bene te noui, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem præbere, profeſſus amicum.
Vt matrona meretrici diſpar erit, atque
Diſcolor, infido ſcurræ diſtabit amicus,
Eſt huic diuerſum vitio vitium prope maius,
Aſperitas agreſtis, & inconcinna grauiſque,
Quæ ſe commendat tonſa cute, dentibus atris:
Dum vult libertas mera dici veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, & vtrimq; reductum,
Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit:
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
Reddere, vel parteis nimium tractare ſecundas.
Alter rixatur de lana ſæpe caprina,
Propugnat nugis armatus: ſcilicet, vt non
Sit mihi prima fides, & vere quod placet, vt non
Acriter elatrem, pretium ætas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat an Docilis plus
Brunduſium Numici melius via ducat, an Appi.
Quem damnoſa Venus, quem præceps alea nudat,
Gloria quem ſupra vires & veſtit, & vngit:
Quem tenet argenti ſitis importuna fameſque,
Quem paupertatis pudor, & fuga: diues amicus,
Sæpe decem vitijs inſtructior, odit, & horret,

Aut,

Aut, ſi non odit, regit, ac veluti pia mater
Plus, quam ſe ſapere, & virtutibus eſſe priorem
Vult, & ait prope vera: Meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes. tibi paruula res eſt:
Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
Veſtimenta dabat pretioſa. beatus enim iam
Cum pulchris tunicis ſumet noua conſilia, & ſpes,
Dormiet in lucem: ſcorto poſtponet honeſtum
Officium, nummos alienos paſcet: ad imum
Thrax erit, aut alitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis vllius vnquam,
Commiſſumque teges, & vino tortus, & ira.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:
Nec, cum venari volet ille, poëmata panges,
Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis, atque
Zethi diſſiluit, donec ſuſpecta ſeuero
Conticuit lyra: fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion, tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotieſque educet in agros
Ætolis onerata plagis iumenta caneſque,
Surge, & inhumanæ ſenium depone Camenæ
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus emta;
Romanis ſolenne viris opus, vtile famæ,
Vitæque: & membris, præſertim cum valeas, &
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. adde, virilia quod ſpecioſius arma
Non eſt qui tractet. ſcis quo clamore coronæ
Prælia ſuſtineas campeſtria. denique ſæuam
Militiam puer, & Cantabria bella tuliſti
Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit,
Et nunc, ſi quid abeſt, Italis adiudicat armis.
Ac ne te retrahas, & inexcuſabilis abſis.
Quamuis nil extra numerum feciſſe, modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna
Te duce per pueros hoſtili more refertur:
Aduerſarius eſt frater, lacus, Hadria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronat.
Conſentire ſuis ſtudijs qui crediderit te:
Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus vt moneam. (ſi quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro & cui dicas, ſæpe videto.

Per-

Percunctatorem fugito: nam garrulus idem eſt:
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures:
Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.
Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puerue,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulchri carǽue puellę,
Munere te paruo beet, aut incommodus angat.
Qualẽ commẽdas etiam atq; etiam adſpice;ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur,& quondam non dignum tradimus ergo.
Quem ſua culpa premet,deceptus omitte tueri.
Vt penitus notum ſi tentet crimina, ſerues,
Tuteriſque tuo fidentem præſidio: qui
Dente Theonino cum circumroditur,ecquid
Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes,triſtemque iocoſi;
Sedatum celeres: agilem, grauumque remiſſi.
Potores bibuli media de nocte Falerni,
Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.
Deme ſupercilio nubem, plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi,
Inter cuncta leges, & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter æuum:
Ne te ſemper inops agitet, vexetque Cupido:
Ne pauor, & rerum mediocriter vtilium ſpes:
Virtutem doctrina paret,naturaue donet:
Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum:
Quid pure tranquillet; honos,an dulce lucellum
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia riuus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus:
Quid ſentire putas? quid credis amice precari:
Sit mihi,quod nunc eſt,etiam minus,vt mihi viuã
Quod ſupereſt æui,ſi quid ſupereſſe volunt Di.
Sit bona librorum,& prouiſæ frugis in annum
Copia: neu fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Sed ſatis eſt orare Iouem, qui donat,& aufert,

Det

Det vitam, det opes: æquum mi animum ipſe parabo.

AD MÆCENATEM. XIX.

PRiſco ſi credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus: vt male ſanos
Adſcripſit Liber Satyris, Fauniſque poëtas,
Vina fere dulces oluerunt mane Camenæ.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunquam, niſi potus, ad arma
Proſiluit dicenda, forum, Putealque Libonis
Mandabo ſiccis: adimam cantare ſeueris,
Hoc ſimul edixit, non ceſſauere poëtæ
Nocturno certare mero, potare diurno.
Quid, ſi quis voltu toruo ferus & pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore Catonem,
Virtutemne repræſentet, moreſque Catonis?
Rupit Hyarbicam Timagenes æmula lingua;
Dum ſtudet vrbanus, tenditque diſertus haberi,
Decipit exemplar vitijs imitabile. quod ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cominum.
O imitatores ſeruum pecus, vt mihi ſæpe
Bilem. ſæpe iocum veſtri mouere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps:
Non aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio, numeros animoſque ſecutus
Archilochi, non res, & agentia verba Lycamben.
Ac ne me folijs ideo breuioribus ornes,
Quod timui mutare modos, & carminis artem:
Tēperat Archilochi Muſam pede maſcula Sappho:
Temperat Alcæus: ſed rebus & ordine diſpar.
Nec ſocerum quærit, quem verſibus oblinat atris:
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgaui fidicem. iuuat immemorata ferentem
Ingenuis oculiſque legi manibuſque teneri
Scire velis, mea cur ingratus opuſcula lector
Laudet ametque domi premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cænarum, & tritæ munere veſtis.
Non ego nobilium ſcriptorum auditor & vltor,

Grammaticas ambire tribus,& pulpita dignor.
Hinc illæ lachrymæ ſpiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare & nugis addere pondus,
Si dixit,rides,ait;& Iouis auribus iſta
Seruas.fidis enim manare poetica mella
Te ſolum,tibi pulcher; ad hæc ego naribus vti
Formido, & luctantis acuto ne ſecer vngui,
Diſplicet iſte locus,clamo,& diludia poſco.
Ludus enim genuit trepidum certamen,& iram,
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

AD LIBRVM SVVM. XX.

VErtumnum,Ianumque,liber,ſpectare,videris,
Scilicet vt proſtes Soſiorum pumice mundus,
Odiſti, claueis, & grata ſigilla pudico,
Paucis oſtendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus. fuge. quo diſcedere geſtis.
Non erit emiſſo reditus tibi.quid miſer egi,
Quid volui,dices,vbi quis te læſerit.& ſcis
In breue re cogi, cum plenus languet amator,
Quod ſi non odio peccantis deſipit augur,
Carus eris Romæ,donec te deſerat ætas.
Contrectatus vbi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis,aut tineas paſces taciturnus inerteis,
Aut fugies Vticam,aut vnctus mitteris Iterdam.
Ridebit monitor non ex auditus, vt ille,
Qui male parentem in rupes detruſit aſellum
Iratus.Quis enim inuitum ſeruare laboret?
Hoc quoq; te manet, vt pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cum tibi Sol tepidus plureis admouerit aureis;
Me libertino natum patre, & in tenui re
Maiores pennas nido extendiſſe loqueris,
Vt quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis vrbis belli placuiſſe.domique,
Corporis exigui, præcanum Solibus aptum,
Iraſci celerem, tamen vt placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percunctabitur æuum,
Me quater vndenos ſciat impleuiſſe Decembreis,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER II.

AD AVGVSTVM. I.

CVm tot ſuſtineas & tanta negotia ſolus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica cõmoda peccẽ.
Si longo ſermone morer tua tempora Cæſar.
Romulus & Liber pater, & cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumq; colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros aſſignant, oppida condunt:
Plorauere ſuis non reſpondere fauorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit inuidiam ſupremo fine domari.
Vrit enim fulgore ſuo, qui prægrauat arteis
Infra ſe poſitas: exſtinctus, amabitur idem.
Præſenti tibi maturos largimur honores,
Iurandaſque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus ſapiens & iuſtus in vno,
Te noſtris ducibus, te Graijs anteferendo:
Cætera nequaquam ſimili ratione, modoque
Æſtimat: &, niſi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit, & odit.
Sic fautor veterum, vt tabulas peccare vetanteis,
Quas bis quinque viri ſanxerunt, fœdera regum.
Vel Gabijs, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros. annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte locutas,
Si, quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque
Scripta, vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina; non eſt quod multa loquamur
Nil intra eſt oleum, nil extra eſt in nuce duri.
Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus, atque
Pſallimus, & luctamur Achiuis doctius vnctis.

Si meliora dies,vt vina, poemata reddit,
Scire velim petium chartis quotus arroget annus
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos,veteresque referri debet, an inter
Vileis,atque nouos?excludat iurgia finis.
Eſt vetus,atque probus,centum qui perficit annos,
Quid,qui deperijt minor vno menſe,vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poetas,
An quos & præſens,& poſtera reſpuet ætas?
Iſte quidem veteres inter ponetur honeſte,
Qui vel menſe breui vel toto eſt iunior anno.
Vtor permiſſo caudæque pilos vt equinæ
Paulatim vello,& demo vnum: demo etiam vnum:
Dum cadat eluſus ratione ruentis acerui,
Qui redit ad faſtos,& virtutem æſtimat annis,
Miraturque nihil, niſi quod Libitina ſacrauit.
Ennius & ſapiens,& fortis, & alter Homerus,
Vt critici dicunt, leuiter curare videtur,
Quo promiſſa cadant, & ſomnia Pythagorea.
Næuius in manibus non eſt,& mentibus hæret
Pæne recens, adeo ſanctum eſt vetus omne poema.
Ambigitur quoties vter vtro ſit prior:aufert
Pacuuius docti famam ſenis, Accios alti.
Dicitur Afrani toga conueniſſe Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.
Hos ediſcit,& hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens;habet hos,numeratq; poetas,
Ad noſtrum tempus Liui ſcriptoris ab æuo.
Interdum vulgus rectum videt eſt vbi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poetas,
Vt nihil anteferat,nihil illis comparet;errat.
Si quædam nimis antique: ſi pleraque dure
Dicere credat eos,ignaue multa fatetur;
Et ſapit,& mecum facit,& Ioue iudicat æquo.
Non equidem inſector,delendaque carmina Liui
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi paruo
Orbilium dictare: ſed emendata videri,
Pulchraque,& exactis minimum diſtantia,miror.
Inter quæ verbum emicuit ſi forte decorum, &
Si verſus paullo concinnior vnus, & alter.
Iniuſte totum ducit,venditque poema.
Indignor quidquam reprehendi: non quia craſſe

Compoſitum illepideue putetur; ſed quia nuper.
Nec veniā antiquis,ſed honorem,& præmia poſci.
Recte necne crocum, floreſque perambulat Attæ
Fabula,ſi dubitem: clament perijſſe pudorem
Cuncti pæne patres,ea cum reprehendere coner
Quæ grauis Æſopus, quæ doctus Roſetus egit:
Vel quia nil rectum,niſi quod placuit ſibi,ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus: &,quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
Iam Saliare Numæ carmen qui laudat,& illud.
Quod mecum ignorat,ſolus vult ſcire videri:
Ingenijs non ille fauet, plauditque ſepultis:
Noſtra ſed impugnat:nos,noſtraque liuidus odit,
Quod ſi tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet.
Quā nobis,quid nunc eſſet venus, aut quid haberet
Quod legeret,teretque viritim publicus vſus?
Vt primum poſitis nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier æqua:
Nunc athletarum ſtudijs, nunc arſit equorem:
Marmoris,aut eboris fabros, aut æris amauit:
Suſpendit picta vultum, mentemque tabella:
Nunc tibicinibus,nunc eſt gauiſa tragœdis:
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans:
Quod cupide petijt,mature plena reliquit.
Quid placet aut odio eſt,quod nō mutabile credas:
Hoc paces habuere bonæ, ventique ſecundi
Romæ dulce diu fuit,& ſolenne,recluſa
Mane domo vigilare, clienti promere iura:
Cunctos nominibus certis expendere nummos,
Maiores audire, minori dicere, per quæ
Creſcere res poſſet,minui damnoſa libido.
Mutauit mentem populus leuis, & calet vno
Scribendi ſtudio: pueri,patreſque ſeueri,
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipſe ego,qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Inuenior Parthis mendacior,& prius orto
Sole,vigil calamum,& chartas, & ſcrinia poſco.
Nauem agere ignarus nauis timet: abrotonū ægro
Nō audet,niſi qui didicit,dare. Quod medicorū eſt,
Promittunt medici:Tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti, doctique poemata paſſim.
Hic error tamen,& leuis hæc inſania, quantas
Virtutes habeat,ſic collige.vatis auarus

Non

Nõ temere eſt animus: verſus amat hoc ſtudet vnũ:
Detrimenta, fugas ſeruorum, incendia ridet:
Non fraudem ſocio, pueroue incogitat vllam
Pupillo: viuit ſiliquis, & pane ſecundo:
Militiæ quamquam piger, & malus, vtilis vrbi.
Si das hoc, paruis quoque rebus magna iuuari:
Os tenerum pueri, balbumque poeta figurat:
Totque ab obſcænis iam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector, & iræ:
Recte facta refert. orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & ægrum.
Caſtis cum pueris ignata puella mariti
Diſceret vnde preces, vatem ni Muſa dediſſet?
Poſcit opem Chorus, & præſentia Numina ſentit;
Cæleſteis implorat aquas docta prece blandus;
Auertit morbos: metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
Carmine Di ſuperi placantur, carmine Manes.
Agricolæ priſci, fortes, paruoque beati,
Condita poſt frumenta. leuantes tempore feſto
Corpus, & ipſum animum ſpe finis dura ferentem,
Cum ſocijs operum, & pueris, & coniuge fida
Tellurem porco, Siluanum lacte piabant,
Floribus, & vino Genium memorem breuis æui.
Feſcennina hunc inuenta licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit:
Libertaſque recurrenteis accepta per annos
Luſit amabiliter: donec iam ſæuus apertam
In rabiem verti cœpit iocus, & per honeſtas
Ire domos impune minax. doluere cruento
Dente laceſſiti. fuit intactis quoque cura,
Conditione ſuper communi quin etiam lex,
Pœnaq; lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Deſcribi, vertere modum, formidine fuſtis
Ad bene dicendum, delectandumque reducti.
Græcia capta ferum victorem capit, & arteis
Intulit agreſti Latio: ſic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & graue virus
Munditiæ pepulere. ſed in longum tamen æuum
Manſerunt, hodieque manent, veſtigia ruris.
Serus enim Græcis admouit acumina chartis,
Et poſt Punica bella quietus, quærere cœpit,

Quod Sophocles, & Theſpis, & Æſchylus vtile ferent.
Tentauit quoq; rem ſi digne vertere poſſit:
Et placuit ſibi, natura ſublimis, & acer:
Nam ſpirat tragicum ſatis, & feliciter audet:
Sed turpem putat in ſcriptis metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum: ſed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. adſpice, Plautus
Quo pacto parteis tutetur amantis ephebi,
Vt patris attenti, lenonis vt inſidioſi:
Quantus ſit Dorſennus edacibus in paraſitis:
Quam non adſtricto percurrat pulpita ſocco.
Geſtit enim nummũ in loculos demittere, poſt hoc
Securus, cadat an recto ſtet fabula talo
Quem tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator ſedulus inſtat.
Sic leue, ſic paruũ eſt, animum quod laudis auarum
Subruit aut reficit. valeat res ludicra ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc, terretq; poetam:
Quod numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, ſtolidique, & depugnare parati,
Si diſcordet eques, media inter carmina poſcunt
Aut vrſũ, aut pugiles. his nam plebecula gaudet.
Verũ equitis quoq; iam migrauit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos, & gaudia vana.
Quatuor, aut plureis aulæa premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumq; cateruæ.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis.
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naues:
Captiuum portatur ebur, captiua Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, ſeu
Diuerſum confuſa genus panthera camelo,
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Vt ſibi præbentem mimo ſpectacula plura.
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo nam quæ peruincere voces
Eualuere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum,
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, & artes,
Diuitiæque peregrinæ, quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcena concurrit dextera læuæ.

Dixit

Dixit adhuc aliquid?nil ſane.quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipſe recuſem,
Cum recte tractant alij, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat,mulcet,falſis terroribus implet,
Vt magus;& modo me Thebis,modo ponit Athenis
Verum age,& his,qui ſe lectori credere malunt,
Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
Curam redde breuem,ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Vt ſtudio maiore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpe poetæ:
(Vt vineta egomet cædam mea)cum tibi librum
Sollicito damus,aut feſſo: cum lædimur,vnum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum:
Cum loca iam recitata reuoluimus irreuocati:
Cum lamentamur,non apparere labores
Noſtros, & tenui deducta poemata filo:
Cum ſperamus eo rem venturam, vt ſimulatque
Carmina reſcieris nos fingere,commodus vltro
Arceſſas,& egere vetes, & ſcribere cogas:
Sed tamen eſt operæ pretium cognoſcere, qualeis
Æditυos habeat belli ſpectata, domique
Virtus, indigno non committenda poetæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus, & male natis
Retulit acceptos,regale nomiſma,Philippos.
Sed veluti tractata notam,labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt.idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum, tam care prodigus emit,
Edicto vetuit,ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia.quod ſi
Iudicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros, & ad hæc Muſarum dona vocares,
Bœotum in craſſo iurares aere natum.
At neque dedecorant tua de ſe iudicia,atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Virgilius Variuſque poetæ.
Nec magis expreſſi vultus per ænea ſigna,

Quam per vatis opus mores, animique virorum
Clarorum apparent: nec Sermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas;
Terrarumque ſitus, & flumina dicere, & arceis
Montibus impoſitas, & Barbara regna, tuiſque
Auſpicijs totum confecta duella per orbem.
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Ianum,
Et formidatam Parthis te principe Romam:
Si, quantũ cuperem, poſſem quoq; ſed neque paruum
Carmen maieſtas recipit tua: nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem ſtultè quem diligit, vrget;
Præcipue cum ſe numeris commendat, & arte.
Diſcit enim citius, meminit que libentius illud.
Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur
Nil moror officium, quod me grauat: ac neq; ficto
In peius vultu proponi cereus vſquam,
Nec praue factis decorari verſibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere: & vna
Cum ſcriptore meo, capſa porrectus aperta
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

AD IVLIVM FLORVM. II.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere, natum
Tibure, vel Gabijs: & tecum ſic agat: hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet, eritque tuus nummorum millibus octo,
Verna miniſterijs ad nutus aptus herileis:
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet. argilla quiduis imitaberis vda.
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce bibenti.
Multa fidem promiſſa leuant, vbi plenius æquo
Laudat, venaleis qui vult extrudere merces,
Res vrget me nulla meo ſum pauper in ære.
Nemo hoc magonum faceret tibi, non temere à me
Quiuis ferret idem. ſemel hic ceſſauit; &, vt fit,
In ſcalis latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, excepta nihil te ſi fuga lædat.
Ille ferat pretium pœnæ ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt lex.
Inſequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua,
Dixi

Inſe

Dixi me pigrum proficiſcenti tibi: dixi
Talibus officijs prope mancum; ne mea ſæuus
Iurgares, ad te quod epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia iura
Si tamen attentas? quereris ſuper hoc etiam, quod
Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc vehemens lupus, & ſibi, & hoſti
Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
Præſidium regale loco deiecit, vt aiunt,
Summe munito & multarum diuite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honeſtis,
Accipit & bis dena ſuper ſeſtertia nummum.
Forte ſub hoc tempus caſtellum euertere prætor
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere mentem:
I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum præmia, quid ſtas?
Poſt hæc ille catus, quantumuis ruſticus, ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri,
Iratus Graijs quantum nocuiſſet Achilles.
Adiecere bonæ paullo plus artis Athenæ:
Scilicet vt poſſem curuo dignoſcere rectum,
Atque inter ſyluas Academi quærere verum,
Dura ſed amouere loco me tempora grato:
Ciuiliſque rudem belli tulit æſtus in arma,
Cæſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Vnde ſimul primum me dimiſere Philippi,
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris, & fundi: paupertas impulit audax.
Vt verſus facerem ſed, quod non deſit, habentem,
Quæ poterunt vnquam ſatis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam ſcribere verſus?
Singula de nobis anni prædantur euntes:
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
Tendunt extorquere poemata quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur, amantque:
Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis:
Ille Bioneis ſermonibus, & ſale nigro.
Tres mihi conuiuæ prope diſſentire videntur;
Poſcentes vario multum diuerſa palato.

Quid dem? quid non dē? renuis tu, quod iubet alter.
Quod petis id ſane eſt inuiſum, acidumq; duobus,
Præter cætera, me Romæ ne poemata cenſes
Scribere poſſe, inter tot curas totque labores?
Hic ſponſum vocat, hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officijs: cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Auentino; viſendus vterque.
Interualla vides humanè commoda verum
Puræ ſunt plateæ, nihil vt meditantibus obſtet.
Feſtinat calidus mulis geruliſque redemtor;
Torquet nunc lapidem, nūc ingens machina tignū:
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris:
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
I nunc, & verſus tecum meditare canoros:
Scriptorū chorus omnis amat nemus, & fugit vrbes,
Ritè cliens Bacchi ſomno gaudentis, & vmbra.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, & contracta ſequi veſtigia vatum?
Ingenium, ſibi quod vacuas deſumſit Athenas,
Et ſtudijs annos ſeptem dedit, inſenuitque
Libris, & curis ſtatua taciturnius exit
Plerumque, & riſu populum quatit. heic ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempeſtatibus vrbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere digner?

* * * * * *

Frater erat Romæ conſulti rhetor: vt alter
Alterius ſermone meros audiret honores:
Gracchus vt hic illi foret, huic vt Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iſte poetas;
Carmina compono, hic elegos, mirabile viſu.
Celatumque nouem Muſis opus, adſpice primum,
Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
ſpectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam, ſi forte vacas, ſequere, & procul audi,
Quid ferat & quare ſibi nectat vterque coronam,
Cædimur, & totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine creſcit.
Multa fero, vt placem genus irritabile vatum,
Cum ſcribo, & ſupplex populi ſuffragia capto,

Idem finitis ſtudijs & mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur, mala qui componunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes; & ſe venerantur, & vltro,
Si taceas, laudant, quidquid ſcripſere beati:
At qui legitimum cupiet feciſſe poema,
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti,
Audebit quæcunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt & honore indigna ferentur,
Verba mouere loco, quamuis inuita recedant,
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtæ,
Obſcurata diu populo, bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum:
Qui priſcis memorata Catonibus, atq; Cethegis,
Nunc ſitus informis premit, & deſerta vetuſtas,
Adſciſſet noua, quæ genitor, produxerit vſus,
Vehemens, & liquidus puroque ſimillimus amni.
Fundet opes, Latiumque beabit diuite lingua.
Luxuriantia compeſcet; nimis aſpera ſano
Læuabit cultu: virtute carentia tollet;
Ludentis ſpeciem dabit, & torquebitur: vt qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa mouetur.
Prætulerim ſcriptor delirus, inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel deniq; fallant,
Quam ſapere, & ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor, plauſorque theatro:
Cętera qui vitæ ſeruaret munia recto
More, bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in vxorem, poſſet qui ignoſcere ſeruis,
Et ſigno læſo non inſanire lagenæ:
Poſſet qui rupem & puteum vitare parentem.
Hic vbi cognatorum opibus, curiſque refectus,
Expulit elleboro morbum, bilemque meraco,
Et redit ad ſeſe. Pol me occidiſtis amici,
Non ſeruaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratiſſimus error.

* * * * * *

Nimirum ſapere eſt abiectis vtile nugis,
Et tempeſtiuum pueris concedere ludum,
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numeroſque modoſque ediſcere vitæ.

Quo-

Quocirca mecum loquor hæc, tacitúſq; recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis. quod, quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis. nulline faterier aades?
Si vulnus tibi, monſtrata radice, vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem Di donarent, illi decedere prauam
Stultitiam: &, cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Pleniores, tamen vteris monitoribus iſdem?
At ſi diuitiæ prudentem reddere poſſunt,
Si cupidum timidumq; minus ter nempe ruberes
Viueret in terris te ſi quis auarior vno.
Si proprium eſt, quod quis libra mercatur, & ære;
Quædam, ſi credis conſultis, mancipat vſus:
Qui te paſcit ager, tuus eſt, & villicus Orbi
Cum ſegetes occat. tibi mox frumenta daturus,
Te dominum ſentit. das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum temeti, nempe modo iſto
Pallatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra, nummorum millibus emtum.
Quid refert, viuas numerato nuper, an olim?
Emtor Arcini quondam, Veientis & arui,
Emtum cœnat olus, quamuis aliter putat: emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat aenum.
Sed vocat vſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refugit iugia, tamquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,
Nūc prece, nūc pretio, nunc vi, nunc ſorte ſuprema
Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vſus. & hæres
Hæredem alterius, velut vnda ſuperuenit vndam;
Quid vici proſunt. aut horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani, ſi metit Orcus
Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena ſigilla, tabellas,
Argentum, veſteis Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant: eſt qui non curat habere.
Cur alter fratrum ceſſare, & ludere, & vngi
Præferet Herodis palmetis pinguibus: alter
Diues, & importunus ad vmbram lucis ab ortu
Syluestrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat aſtrum,
Naturæ Deus humanæ, mortalis in vnum-
quod-

quodque caput, vultu mutabilis albus, & ater.
Vtar & ex modico, quantum res poſcet, aceruo
Tollam; nec metuam, quid de me iudicet hæres,
Quod non plura datis inuenerit. & tamen idem
Scire volam, quantum ſimplex, hilariſque nepoti
Diſcrepet, & quantum diſcordet parcus auaro.
Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſumtum
Inuitus facias: neque plura parare labores.
Ac potius, puer vt feſtis Quinquatribus, olim
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul abſit ego, vtrum
Naue ferar magna, an parua, ferar vnus, & idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone ſecundo:
Non tamen aduerſis ætatem ducimus Auſtris,
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis vſque priores.
Non es auarus: abi, quid cætera? iam ſimul iſto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos Lemures portentaque Theſſala rides?
Nataleis grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior & melior ſis accedente ſenecta?
Quid te exemta iuuat ſpinis de pluribus vna?
Viuere ſi recte neſcis, decede peritis.
Luſiſti ſatis; ediſti ſatis atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt; ne potum largius æquo
Rideat, & pulſet laſciua decentius ætas.

Q. HORATII FLACCI

DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

HVmano capiti ceruicem pictor equinam
Iungere ſi velit, & varias inducere plumas,
Vndique collatis membris, vt turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſuperne;
Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?

Credite Piſones, iſti tabulæ fore librum
Perſimilem, cuius, velut ægri ſomnia, vanæ
Fingentur ſpecies, vt nec pes, nec caput vni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.
Scimus,& hanc veniã petimuſque damuſq; viciſſim:
Sed non vt placidis coeant immitia, non vt
Serpentes auibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis grauibus plerumque, & magna profeſſis
Purpureus, late qui ſplendeat, vnus, & alter
Aſſuitur pannus, cum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenũ,aut pluuius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: & fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare. quid hoc, ſi fractis enatat exſpes
Nauibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Inſtitui, currente rota cur vrceus exit?
Denique ſit,quod vis, ſimplex duntaxat,& vnum.
Maxima pars vatum, pater, & iuuenes patre digni,
Decipimur ſpecies recti: breuis eſſe laboro,
Obſcurus fio. ſectantem leuia, nerui
Deficiunt, animique: profeſſus grandia, turget:
Serpit humi tutus nimium, timiduſque procellæ.
Qui variare cupit rem prodigialiter vnam,
Delphinum ſyluis appingit, fluctibus aprum,
In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.
Æmilium circa ludum faber imus & vngeis
Exprimet, & molleis imitabitur ære capillos;
Infelix operis ſumma, quia ponere totum
Neſcit. hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quam prauo viuere naſo,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis. æquam
Viribus, & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit & Venus, aut ego fallor,
Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici,
Pleraque differat, & præſens in tempus omittat.
Hoc amet,hoc ſpernat promiſſi carminis auctor,
In verbis etiam tenuis, cautuſque ſerendis.
Dixeris egregie, notum ſi callida verbum
Reddiderit iunctura nouum. ſi forte neceſſe eſt

Indicijs monſtrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia ſumta pudenter
Et noua fictaque nuper habebunt verba fidem, ſi
Græco fonte cadant, parce detorta. quid autem
Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademtum
Virgilio Varioque? ego cur acquirere pauca
Si poſſum, inuideor? cum lingua Catonis, & Enni
Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit? licuit, ſemperque licebit
Signatum præſente nota producere nomen.
Vt ſyluæ folijs pronos mutantur in annos,
Prima cadunt, ita verborum vetus interit ætas.
Et iuuenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, noſtraque, ſiue receptus,
Terra Neptunus, claſſeis Aquilonibus arcet.
Regis opus, ſteriliſue diu palus, aptaque remis
Vicinas vrbeis alit, & graue ſentit aratrum:
Seu curſum mutauit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt,
Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia viuax.
Multa renaſcentur, quæ iam cecidere, cadentque,
Quæ nunc ſunt in honore, vocabula, ſi volet vſus:
Quem penes arbitriũ eſt, & ius, & norma loquendi.
Res geſtæ regumque, ducumque, & triſtia bella,
Quo ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus.
Verſibus impariter iunctis querimonia primum.
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armauit iambo.
Hunc ſocci cepere pedem, grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus & populareis
Vincentem ſtrepitus, & natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus Diuos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primum
Et iuuenum curas, & libera vina referre.
Deſcriptas ſeruare vices, operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo, ignoroque, poeta ſalutor?
Cur neſcire, pudens praue, quam diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult.
Indignatur item priuatis, ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
Sin-

Singula quæque locum teneant ſortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia tollit,
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus & Peleus, cum pauper, & exſul vterque,
Proijcit ampullas, & ſeſquipedalia verba,
Si curat cur ſpectantis tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt pulchra eſſe poemata: dulcia ſunto,
Et quocunque volent, animum auditoris agunto,
Vt ridentibus arrident, ita flentibus adſunt
Humani vultus. Si vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi: tunc tua me infortunia lædent.
Telephe, vel Peleu, male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. Triſtia mœſtum
Vultum verba decent; iratum, plena minarum:
Ludentem, laſciua: ſeuerum, ſeria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: iuuat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:
Poſt effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites, peditéſque cachinnum.
Intererit multum, Dauuſne loquatur, an heros:
Maturuſne ſenex, an adhuc florente iuuenta
Feruidus: an matrona potens, an ſedula nutrix:
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
Colchus, an Aſsyrius: Thebis nutritus, an Argis,
Aut famam ſequere, aut ſibi conuenientia finge
Scriptor, honoratum ſi forte reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
Iura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, inuictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes,
Si quod inexpertum ſcænæ committis, & audes
Perſonam formare nouam; ſeruetur ad imum
Qualis ab incepto proceſserit, & ſibi conſtet.
Difficile eſt proprie communia dicere tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam ſi proferres ignota indictaque primus,
Publica materies priuati iuris erit, ſi
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres: nec deſilies imitator in arctum,

Vn-

Vnde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex,
Nec ſic incipies vt ſcriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturient montes: naſcetur ridiculus mus
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte!
Dic mihi Muſa virum. captæ poſt tempora Troiæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & vrbeis.
Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat, vt ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antipathen, Scyllamq; & cum Cyclope Charibdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
Semper ad euentum feſtinat, & in medias res
Non ſecus ac notas, auditorem rapit, &, quæ
Deſperat tractata niteſcere poſſe, relinquit.
Atque ita mentitur, ſic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.
Tu, quid ego & populus mecum deſideret, audi,
Si plauſoris eges aulæa manentis, & vſque
Seſſuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat:
Ætatis cuiuſque notandi ſunt tibi mores,
Mobilibuſque decor naturis dandus, & annis.
Reddere qui voces iam ſcit puer, & pede certo
Signat humum, geſtit paribus colludere, & iram
Colligit, ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem cuſtode remoto.
Gaudet equis, canibuſq; & aprici gramine campi:
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris,
Sublimis, cupiduſque, & amata relinquere pernix,
Conuerſis ſtudijs, ætas, animuſque virilis
Quærit opes & amicitias: inſeruit honori;
Commiſiſſe cauet, quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumueniunt incommoda: vel quod
Quærit, & inuentis miſer abſtinet, ac timet vti.
Vel quod res omneis timide, gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, auiduſque futuri:
Difficilis querulus, laudator temporis acti
Se puero: cenſor caſtigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt: ne forte ſeniles
Mandentur iuueni partes, pueroque viriles.

Semper in adiunctis æuoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quam quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus, & quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator, non tamen intus
Digna geri promes in ſcenam: multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus:
Aut in auem Procne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neue Minor, neu ſit quinto productior actu.
Fabula, quæ poſci vult, & ſpectata reponi.
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris parteis chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat & hęreat apte.
Ille bonis faueatque, & concilietur amicis,
Et regat iratos, & amet peccare timenteis;
Ille dapes laudet menſe breuis: ille ſalubrem
Iuſtitiam, legeſque, & apertis otia portis:
Ille tegat commiſſa, deoſque precetur, & oret,
Vt redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non vt nunc, orichalco vincta, tubæque
Æmula, ſed tenuis ſimplexque foramine pauco
Adſpirare, & adeſſe choris erat vtilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu.
Quo ſane populus numerabilis, vtpote paruus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque coibat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor, & vrbem,
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impune diebus:
Acceſſit numeriſque modiſque licentia maior.
Indoctus quid enim ſaperet, liberque laborum,
Ruſticus vrbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ motumque, & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem.
Sic etiam fidibus voces creuere ſeueris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps,
Vtiliumque ſagax rerum, & diuina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum,

Mox

Mox etiam agreſteis Satyros nudauit,& aſper
Incolumi grauitate iocum tentauit: eo quod
Illecebris erat & grata nouitate morandus
Spectator,functuſque ſacris, & potus,& exlex.
Verum ita riſores,ita commendare dicaces
Conueniet Satyrus,ita vertere ſeria ludo;
Ne,quicunque Deus, quicunq; adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro nuper & oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas,
Aut dum vitat humum,nubes,& inania captet,
Effutire leueis indigna tragœdia verſus,
Vt feſtis matrona moueri iuſſa diebus,
Intererit Satyris paullum pudibunda proteruis,
Non ego inornata & dominantia nomina ſolum,
Verbaque,Piſones,Satyrorum ſcriptor amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Vt nihil interſit,Dauuſne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum:
An cuſtos,famuluſque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar, vt ſibi quiuis
Speret idem:ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem: tantum ſeries,iuncturaque pollet:
Tantum de medio ſumtis accedet honoris.
Syluis deducti caueant, me iudice, Fauni,
Ne velut innati triuijs,ac pœne forenſes,
Aut nimium teneris iuuenentur verſibus vnquam,
Aut immunda crepent, ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim,quibus eſt equus,& pater,& res:
Nec ſi quid fricti ciceris probat, & nucis emtor,
Æquis accipiunt animis,donantue corona.
Syllaba longa breui ſubiecta,vocatur iambus
Pes citus: vnde etiam trimetris accreſcere iuſſit
Nomen iambeis,cum ſenos redderet ictus.
Primus ad extremum ſimilis ſibi. non ita pridem,
Tardior vt paullo grauiorque veniret ad aureis,
Spondeos ſtabileis in iura paterna recepit
Commodus & patiens; non vt de ſede ſecunda
Cederet,aut quarta ſocialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus,& Enni,
In ſcenam miſſos magno cum pondere verſus,
Aut operæ celeris nimium,curaque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt immodulata poëmata iudex; T-

Et data Romanis venia eſt indigna poetis:
Idcircone vager,ſcribamque licenter? an omneis
Viſuros peccata putem mea,tutus & intra
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturna verſate manu, verſate diurna.
At noſtri proaui Plautinos & numeros, &
Laudauere ſales: nimium patienter vtrumque,
Ne dicam ſtulte,mirati;ſi modo ego,& vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus, & aure,
Ignotum tragicæ genus inueniſſe Camenæ
Dicitur,& plauſtris vexiſſe poemata Theſpis:
Quæ canerent, agerentque peruncti fæcibus ora,
Poſt hunc perſonæ, pallæque repertor honeſtæ
Æſchylus, & modicis inſtrauit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui,nitique cothurno.
Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multa
Laude:ſed in vitium libertas excidit,& vim
Dignam lege regi,lex eſt accepta, choruſque
Turpiter obticuit ſublato iure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poetæ:
Nec minimum meruere decus,veſtigia Græca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta:
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, clariſque potentius armis:
Quam lingua, Latium, ſi non offenderet vnum
quemque poetarum limæ labor,& mora vos ò
Pompilius ſanguis carmen reprehendite quod non
Multa dies,& multa litura coercuit,atque
Perfectum decies non caſtigauit ad vnguem.
Ingenium miſera quia fortunatius arte
Credit.& excludit ſanos Helicone poetas
Democritus,bona pars non vngueis ponere curat,
Non barbam:ſecreta petit loca.balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poetæ,
Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit. ò ego læuus,
Qui purgo bilem ſub verni temporis horam?
Non alius faceret meliora poemata:verum
Nil tanti eſt ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.
Munus & officium nil ſcribens ipſe docebo.

Vnde

Vnde parentur opes: quid alat, formetque poëtam:
Quid deceat, quid non, quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte ſapere eſt & principium & fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ,
Verbaque prouiſam rem non inuita ſequentur.
Qui didicit, patriæ quid debeat & quid amicis,
Quo ſit amore parens, quo frater amandus, & hoſpes
Quod ſit conſcripti, quod iudicis officium: quæ
Partes in bellum miſſi ducis, ille profecto
Reddere perſonæ ſcit conuenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morumque iubebo
Doctum imitatorem, & veras hinc ducere voces?
Interdum ſpecioſa locis, morataque recte
Fabula, nullius Veneris, ſine pondere, & arte.
Valdius oblectat populum meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum, nugæque canoræ.
Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo
Muſa loqui præter laudem, nullius auaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcutiunt in partes centum diducere, dicat
Filius Albani, ſi de quincunce remota eſt
Vncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe, triens eu,
Rem poteris ſeruare tuam redit vncia: quid ſit?
Semis. ad hæc animos ærugo, & cura peculi
Cum ſemel imbuerit; ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro. & læui ſeruanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare poëtæ:
Aut ſimul & iucunda, & idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, eſto breuis, vt cito dicta
Præcipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſuperuacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa, ſint proxima veris.
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi:
Neu pranſæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo
Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis:
Celſi prætereunt auſtera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci.
Lectorem delectando pariterque monendo.
Hic meret æra liber Soſijs, hic & mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat æuum.
Sunt delicta tamen, quibus ignouiſſe velimus,
Nam neque chorda ſonum reddit, quem vult manus & mens:

Po-

Poſcentique grauem perſæpe remittit acutum:
Nec ſemper feriet,quodcunque minabitur, arcus,
Verum vbi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis quas aut incuria fudit
Aut humana parum cauit natura. quid ergo?
Vt ſcriptor ſi peccat idem librarius vſque,
Quamuis eſt monitus.venia caret, & citharœdus
Ridetur chorda qui ſemper oberrat eadem.
Sic mihi, qui multum ceſſat,ſit Chærillus ille,
Quem bis terque bonum cum riſu miror, & idem
Indignor,quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum operę in longo fas eſt obrepere ſomnum,
Vt pictura,poëſis erit: quæ, ſi propius ſtes,
Te capiat magis,& quædam ſi longius abſtes.
Hæc amat obſcurum: volet hæc ſub luce videri,
Iudicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit ſemel: hæc decies repetita placebit.
O maior iuuenum, quamuis & voce paterna
Fingeris ad rectum,& per te ſapis, hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi. conſultus iuris, & actor
Cauſſarum mediocris,abeſt virtute diſerti
Meſſalæ,nec ſcit quantum Caſcellius Aulus:
Sed tamen in pretio eſt. Mediocribus eſſe poëtis
Non homines,non Di, non conceſſere columnæ,
Vt gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum vnguentũ,& Sardo cum melle papauer.
Offendunt,poterat duci quia cæna ſine iſtis:
Sic animis natum inuentumque poëma iuuandis,
Si paullum a ſummo diſceſſit,vergit ad imum.
Ludere qui neſcit,campeſtribus abſtinet armis,
Indoctuſque pilæ,diſcíue,trochiue,quieſcit,
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ.
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere. quid ni?
Liber,& ingenuus præſertim cenſus equeſtrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil inuita dices facieſue Minerua:
Id tibi iudicium eſt,ea mens. ſi quid tamen olim
Scripſeris,in Meci deſcendat iudicis aures.
Et patris,& noſtras,nonumque prematur in annũ.
Membranis intus poſitis delere licebit
Quod non edideris: Neſcit vox miſſa reuerti.
Silueſtreis homines ſacer interpreſque Deorum

Cæ-

Cædibus,& victu fœdo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigreis rabidoſque leones,
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis. & prece blanda
Ducere quo vellet. fuit hæc ſapientia quondam.
Publica priuatis ſecernere,ſacra profanis:
Concubitu prohibere vago: dare iura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen diuinis vatibus, atque
Carminibus venit. poſt hos inſignis Homerus.
Tyrteuſque mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. dictæ per carmina ſortes,
Et vitæ monſtrata via eſt, & gratia regum
Pierijs tentata modis, luduſque repertus,
Et longorum operum finis ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyræ ſollers, & cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæſitum eſt ego nec ſtudium ſine diuite vena.
Nec rude quid proſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res,& coniurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, ſudauit, & alſit:
Abſtinuit Venere & vino, qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum.
Nunc ſatis eſt dixiſſe. Ego mira poëmata pango.
Occupet extremum ſcabies, mihi turpe relinqui eſt
Et,quod non didici, ſane neſcire fateri.
Vt præco ad merceis turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores iubet ad lucrum ire poëta
Diues agris,diues poſitis in fœnore nummis.
Si vero eſt,vnctum qui recte ponere poſſit,
Et ſpondere leui pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum: mirabor, ſi ſciet inter-
noſcere mendacem verumque beatus amicum.
Tu ſeu donaris,ſeu quid donare velis cui,
Nolito aduerſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ,clamabit enim,pulchre,bene, recte:
Palleſcet ſuper his: etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem: ſaliet,tundet pede terram.
Vt, qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: ſic
Deriſor vero plus laudatore mouetur.
Reges dicuntur multis vrgere culullis,

Et

Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes.
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quinctilio ſi quid recitares, corrige, ſodes,
Hoc, aiebat, & hoc. melius te poſſe negares
Bis terque expertum fruſtra, delere iubebat
Et male tornatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum vltra verbum, aut operam ſumebat inanẽ:
Quin ſine riuali teque & tua ſolus amares.
Vir bonus & prudens verſus reprehendit inerteis;
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Tranſuerſo calamo ſignum: ambitioſa recidet
Ornamenta: parum claris lucem dare coget:
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit:
Fiet Ariſtarchus; nec dicet, cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ ſeria ducent
In mala, deriſum ſemel, exceptumque ſiniſtre.
Vt mala quem ſcabies, aut morbus regius vrget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Veſanum tetigiſſe timent, fugiuntque poëtam,
Qui ſapiunt: agitant pueri, incautique ſequuntur.
Hic, dum ſublimeis verſus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit anceps
In puteum, foueamque: licet, Succurrite, longum
Clamet, Io ciues; non ſit, qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre & demittere funem;
Qui ſcis, an prudens huc ſe deiecerit, atque
Seruari nolit? dicam, Siculique poëtæ
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Inſilijt. ſit ius, liceatque perire poëtis.
Inuitum qui ſeruat, idem facit occidenti.
Nec ſemel hoc fecit: nec, ſi retractus erit iam.
Fiet homo, & ponet famoſæ mortis amorem.
Nec ſatis apparet. cur verſus factitet: vtrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Mouerit inceſtus. certe furit, ac velut vrſus,
Obiectos caueæ valuit ſi frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus
Quem vero arripuit, tenet occiditque legendo,
Non miſſura cutem, niſi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

1504551

2

110
A
50

asrienti
del portar
rizida

VI
1

Digitized by Google